

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI

TİYATRODA EL KUKLASININ TEKNİK ÖZELLİKLERİNİN
ARAŞTIRILMASI VE “KELOĞLAN MACUN” ADLI
MASALDAN EL KUKLASINA BİR UYGULAMA ÇALIŞMASI.

Hazırlayan: Memiş Serhat SEZGİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nil ÜNLÜ AYCIL

Isparta, 2018

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 14/12/2018 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oy Birliği/Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

DANIŞMAN Dr. Öğr. Üyesi Nil ÜNLÜ AYCIL

İmza:

JÜRİ ÜYESİ Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAĞLAR

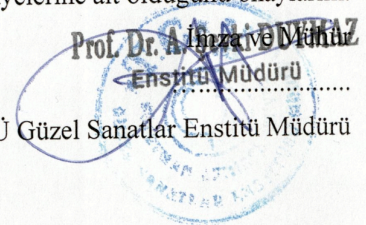
İmza:

JÜRİ ÜYESİ Dr. Öğr. Üyesi Müşerref ÖZTÜRK ÇETİNDÖĞAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. A. İmza ve Mühür
Enstitü Müdürü
SDÜ Güzel Sanatlar Enstitü Müdürü

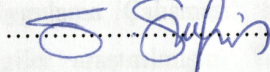

T. C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları aldığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (M./M/2018).

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Memiş Serhat SEZGİN

..... İmzası

ÖNSÖZ

*“Varlığın sırları saklı senden, benden;
Bir düğüm ki ne sen çözebilirsin, ne ben.
Bizimki perde arkasında dedi-kodu:
Bir indi mi perde, ne sen kalırsın ne ben.*

*Biz gerçekten bir kukla sahnesindeyiz:
Kuklacı felek usta, kuklalar da biz.
Oyuna çıkıyoruz birer-ikişer,
Bitti mi oyun, sandıktayız hepimiz.
Ömer HAYYAM’ (Oral, 2003:15).*

‘Tiyatroda El Kuklasının Teknik Özelliklerinin Araştırılması ve “Keloğlan Macun” Adlı Masaldan El Kuklasına Bir Uygulama Çalışması’ başlıklı tez kapsamında, kukla tiyatrosu tarihine dair bilgiler araştırılmıştır. Tarih süreci içerisinde ülkemizde gözlemlenen gelişim, teknik ve uygulamalar incelenmeye çalışılmıştır. Kukla yapım teknikleri üzerine hazırlanmış kapsamlı basılı kaynaklar çok azdır. Her sanatçının yapım tekniği ve gelenekleri farklılık göstermektedir.

Türk tiyatro tarihi kitap ve kaynaklarında çoğunlukla gölge tiyatrosu (Hacivat ve Karagöz) üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Ancak kukla tiyatrosunun sadece gölge tiyatrosundan ibaret olmadığını da göz ardı etmemek gerekir. Araştırmamı ‘El Kuklası’ üzerine yapma sebeplerimden biri de budur. Amacım, her ne kadar Türkçe kaynak az olsa da, benim gibi bu alanda ilgi duyan tiyatro sanatçılarına teknik ve uygulama alanında bir izlek oluşturmaya çalışmaktır. Çalışmamda kukla yapımında kullanılan teknik malzemelerin tamamına yer vermeme sebep de budur. Yerli kaynakları yabancı kitaplardaki bilgiler ile destekleyerek farklı bakış açılarının da tez de yer almasına çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk giriş bölümünde kuklanın tarihçesine, Türklere el kuklası ve kuklacılığa, birinci bölüm de, kukla çeşitleri ve kullanılan araç-gereçler ile yapım tekniklerine yer vermeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmalar göz önünde tutularak ekler bölümünde sahnelenen el kuklası performansının(Keloğlan Macun) oyun metnine, çevirilerine, afişine, broşüre ve canlı performans videosuna yer verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise yapılan araştırma ve incelemeler doğrultusunda ‘El Kuklası Tiyatrosunun’ uluslararası değere sahip olduğu üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

Tezin kapsamı her ne kadar el kuklası tekniklerini içerdiği gibi gözükse de, aksine diğer tüm kukla tiyatrosu türleri tekniklerine de ulaşılan literatürler kapsamında yer verilmeye çalışılmıştır. Başlangıcından günümüze kadar geniş kapsamlı araştırmaya yer verilmeye çalışılmıştır.

Literatür arama ve gerekli konuyu içeren bölümleri tezde yer verme yöntemine gidilmiştir. Kullanılan literatürler bölümlerde eklektik bir bağ ile sıralanmıştır. Tez çalışmasın da kuramsal ve uygulama olmak üzere iki bölümlere gidilmiştir. İlk bölümlerde verilen kuramsal ve teknik bilgiler, son bölümde uygulaması yapılan projeyi destekler miiyettedir.

Eklerinde oyunun performansının yer aldığı bu çalışma, Slovak çocuk izleyicilere bir Türk masalının tanıtılması adına faydalı bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Bu tezin amacına ulaştığının göstergelerinden biridir. Uluslararası yapılacak bu tarz çalışmalar uzun vadede etkilerinin olumlu olacağı düşünülmektedir.

Tezim ile ilgili araştırmamda, öncelikle her konuda yardımını esirgemeyen ve hangi doğrultuda çalışılmasını gösteren sevgili danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Nil Ünlü AYCIL’a büyük bir içtenlikle teşekkür ederim. Ayrıca uygulama çalışmamda bana yol gösteren ve sahneleme sürecinde desteğini esirgemeyen hocam Doc. Dr. Katarina HİTZİNGEROVA’ya, Slovakça çevirilerde bana büyük yardım eden Öğretim Görevlisi Milan ZVADA’ya, oyunun yönetmenliğini üstlenip aynı zamanda arp müzik aleti ile performansın bir parçası olarak destek veren yüksek lisan öğrencisi Silvia ZEUMEROVA’ya ve yazım aşamasında sabır ile bana destek veren annem Güler SEZGİN’e sonsuz teşekkürler.

Memiş Serhat SEZGİN

ÖZET

TİYATRODA EL KUKLASININ TEKNİK ÖZELLİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI VE “KELOĞLAN MACUN” ADLI MASALDAN EL KUKLASINA BİR UYGULAMA ÇALIŞMASI.

Memiş Serhat SEZGİN

Süleyman Demirel Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sahne Sanatları Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Yıl: 2018 Sayfa: 131

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nil ÜNLÜ AYCIL

Tez, her dönemde farklı kültürlerde karşımıza çıkan ve kimi zaman ise ritüeller ve dini etkinliklerle köklü bir geçmişe sahip kukla ve kukla tiyatrosunun tarihinin değerlendirilmesi; araştırma konusunun özelde “el kuklasının teknik özellikleri” ni içermesi nedeniyle dünyanın farklı ülkelerinde el kuklası yapımı ve gösterisi üzerine eski ve yeni yöntemler bulunmaktadır. Yeni ve farklı yöntemlerin ortaya çıkmasıyla kukla sanatı yapımında değişiklikler bulunmaktadır. Bu yöntemler teknoloji ve yapı malzemelerinin de değişimi dönüşümü ile paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda, el kuklası adına, ülkemizde de etkileşimler olmaktadır.

Hayal gücü ve yaratıcılığın üst seviyede olduğu kukla tiyatrosu her yaşta tüm insanlara din, dil, ırk fark etmeksizin hitap etmektedir. Bu doğrultuda evrensel bir gösteri diline sahiptir. Araştırmada bunun üzerine bir uygulama çalışması yapılmıştır. Türk masallarından olan “Keloğlan Macun” adlı metin İngilizceye sonrasında Slovakça diline çevrilerek Slovakya’nın Banska Bystrica şehrinde bir performans hazırlanarak çocuk izleyicilerin (3+) gösterimine sunulmuştur. Bu çalışma kapsamında farklı yöntem ve bilgilere ulaşılan el kuklası teknikleri güncel uluslararası örneklerin de yer alacağı bir şekilde yeniden düzenlenmiştir

Kullanılmış malzemelerin dönüşümünü de kapsayan bu projede el kuklası tekniğine yer verilmiştir. Metnin üzerinde kukla tiyatrosuna hizmet edecek şekilde dramaturgi çalışması yapılmıştır. Bu çalışma kukla tiyatrosunu araştıranlar için kukla tarihi, yapım teknikleri ve bu alanda kullanılan malzeme ve aletler açısından yararlanacakları bir kaynak olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kukla, Keloğlan, Tiyatro, El Kuklası, Sanat

ABSTRACT

RESEARCH OF HAND PUPPET THEATRE PARTICULAR TECHNIC'S AND WHICH CALL IT NAME OF "KELOĞLAN PASTE" FAIRY TALE TO HAND PUPPET THEATRE A PRACTICE

Memiş Serhat SEZGİN

Süleyman Demirel University

Institute of Fine Arts, Performing Arts, Master Thesis

Year: 2018, Pages:131

Consultant: Lecturer Dr. Nil ÜNLÜ AYCIL

The thesis, evaluation of the history of puppet and puppet theater with a long history of rituals and religious activities; There are old and new methods on the construction and demonstration of hand puppets in different countries of the world. Because the subject of the research includes in particular the making technical characteristics of the hand puppet research. With the emergence of new and different methods there are changes in the construction of puppet art. These methods are in parallel with the transformation of technology and building materials. In this respect, there are also interactions in our country on behalf of the hand puppet.

The puppet theater, which has a high level of imagination and creativity, appeals to all people of all ages regardless of religion, language and race. In this direction, it has a universal language. An application study was carried out on this. The text named "Keloğlan Macun", which is one of the Turkish tales, was translated into English and then translated into Slovak language and a performance was prepared in Banska Bystrica, Slovakia and presented to the audience of children's viewers (3+). Hand puppet techniques, which have different methods and information within the scope of this study, have been rearranged in a way that will include current international examples.

Hand puppet technique is included in this project, which includes the transformation of used materials. A dramaturgy study was performed on the text to serve the puppet theater. This study may be a source for puppet theater pupils to take advantage of dummy history, construction techniques and materials and tools used in this field.

Key Words: Puppet, Keloğlan, Theatre, Hand Puppet, Art

KISALTMALAR

AA	.....	Anadolu Ajansı
AB	.....	Avrupa Birliği
ABD	.....	Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	.....	Bakınız
Çev.	.....	Çeviren
U.İ.K.G.	.....	Uluslararası İzmir Kukla Günleri
M. E. B.	.....	Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ö.	.....	Milattan Önce
M.S.	.....	Milattan Sonra
NEG	.....	Negative
POS	.....	Positive
REF	.....	Reference
RG	.....	Resmi Gazete
s.	.....	Sayfa
S.	.....	Sayı
SB	.....	Siyah Beyaz
S.D.Ü	.....	Süleyman Demirel Üniversitesi
SK	.....	Slovakya
v.b.	.....	Ve Benzeri
T.C.	.....	Türkiye Cumhuriyeti
www	.....	World Wide Web
Dk.	.....	Dakika

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1	Rajasthani Hint kuklaları.....	1
Şekil 2	1582 Şenliklerinde kukla çadırı.....	4
Şekil 3	İbiş oyunu afişi.....	6
Şekil 4	El Kuklası ‘İbiş’.....	7
Şekil 5	Konağın beyi ve İbiş kuklası.....	10
Şekil 6	El kuklası kontrol teknik örneği.....	12
Şekil 7	El kuklası, tasarımcı Don Sahlin, Susam Sokağı.....	13
Şekil 8	El kuklası, Hund ist Hund.....	14
Şekil 9	İpli kukla, Küçük Melek Tiyatrosu.....	15
Şekil 10	İpli kukla standart dikey kontrol sistemi.....	16
Şekil 11	Parmak kukla yapımı aşamaları.....	17
Şekil 12	Yüzük kukla ilustrasyonu.....	17
Şekil 13	Tahta kaşık kuklası ilustrasyonu.....	18
Şekil 14	Gölge tiyatrosu karakterleri Karagöz ve Hacivat.....	19
Şekil 15	Avuç içi kukla ilustrasyonu.....	20
Şekil 16	Yürüyen parmak kuklası örneği.....	20
Şekil 17 ve Şekil 18	Çorap el kuklası ve yapım aşamaları.....	21
Şekil 19	Düz tornavida.....	25
Şekil 20	Yıldız uçlu tornavida.....	26
Şekil 21	İki ağızlı tornavidalar.....	26
Şekil 22	Saatçi tornavidası takımı.....	27
Şekil 23	Bazı vida çeşitleri.....	28
Şekil 24	Bazı vida çeşitleri ve bunlara karşılık gelen tornavida uçları.....	28
Şekil 25	Pense.....	28
Şekil 26	Yan keski.....	29
Şekil 27	Kargaburun.....	30
Şekil 28	Düz uçlu keskiler.....	31
Şekil 29	Çakı.....	31
Şekil 30	Cımbızlar.....	31
Şekil 31	Nokta.....	32
Şekil 32	Çizecek (Bız).....	32
Şekil 33	Maket bıçağı.....	33

Şekil 34	Lastik çekiç.....	34
Şekil 35	Plastik çekiç.....	34
Şekil 36	Taş çekici.....	35
Şekil 37	Yontma çekici.....	35
Şekil 38	Keserli çekiç.....	35
Şekil 39	Eğe seti.....	37
Şekil 40	Demir testeresi.....	37
Şekil 41	El Testeresi.....	38
Şekil 42	Makas.....	39
Şekil 43	Teneke makası.....	39
Şekil 44	Şarjlı el matkabı.....	40
Şekil 45	Tezgah üstü matkaplar.....	41
Şekil 46	Düz uçlu matkap ucu seti.....	42
Şekil 47	Ağaç matkap uçları.....	42
Şekil 48	Spiral taşlama ve kesme makinesi.....	43
Şekil 49	Şarjlı tornavida.....	43
Şekil 50	Şarjlı tornavida uçları.....	44
Şekil 51	Kombine anahtar takımı.....	44
Şekil 52	Kurbağacık anahtar.....	45
Şekil 53	Alyan anahtarlar.....	45
Şekil 54	Lokma anahtar takımı.....	46
Şekil 55	Takım çantası.....	47
Şekil 56	Silikon.....	47
Şekil 57	Zımpara.....	48
Şekil 58	Koruyucu iş gözlüğü.....	48
Şekil 59	Toz tutucu maske.....	49
Şekil 60	Güvenli bot.....	49
Şekil 61	Kauçuk eldivenler.....	50
Şekil 62	Deri eldivenler.....	51
Şekil 63	El kuklası örneği.....	52
Şekil 64	El kuklasının hareket eden ağız mekanizması örneği.....	53
Şekil 65	Parmak kukla örneği.....	54
Şekil 66	Yüzük kukla örneği.....	55

Şekil 67 ve Şekil 68 Gölge tiyatrosu kukla bağlantı mekanizması ve kontrol mekanizması örneği.....	56
Şekil 69 Gölge tiyatrosu, Karagöz kuklası.....	57
Şekil 70 İpli kukla dikey hayvan oynatım mekanizması.....	58
Şekil 71 Güzel bir akşap ipli kukla, tasarımcısı John Wright, Küçük Melek Tiyatrosu.....	59
Şekil 72 Amerikalı el kukla sanatçısı Bonnie Duncan ve Serhat Sezgin, Hırsız Sincap oyunu, 11 Mart 2018, İzmir Sanat Sahnesi.....	63
Şekil 73 Hırsız Sincap oyunundan bir sahne.....	64
Şekil 74 Hırsız Sincap oyunundan diğer bir sahne.....	64
Şekil 75 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği.....	65
Şekil 76 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği.....	65
Şekil 77 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği.....	65
Şekil 78 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el kuklası örneği.....	66
Şekil 79 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el.....	66
Şekil 80 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el kuklası örneği.....	67
Şekil 81 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği.....	67
Şekil 82 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği.....	68
Şekil 83 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği.....	68
Şekil 84 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği.....	69
Şekil 85 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği.....	69
Şekil 86 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği.....	70
Şekil 87 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği.....	70
Şekil 88 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği.....	71
Şekil 89 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği.....	71
Şekil 90 Karnaval adlı oyundan parmak kuklası örneği.....	72
Şekil 91 Karnaval adlı oyundan fırça kuklası örneği.....	72
Şekil 92 Karnaval adlı oyundan parmak kuklası örneği.....	72
Şekil 93 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği.....	73
Şekil 94 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği.....	74
Şekil 95 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği.....	74
Şekil 96 Dekor, 'Keloğlan Macun' oyunu.....	83
Şekil 97 Dekor, 'Bir Varmış Bir Yokmuş' oyunu.....	84

Şekil 98 Oyun afişi, tasarımcı Murat Kara, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Hudby a Divalda, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	120
Şekil 99 Oyun afişi, tasarımcı Ece Çalış Zeğerek, ‘Bir Varmış Bir Yokmuş’ oyunu, Metin And Sahnesi, Süleyman Demirel, Üniversitesi Isparta, Türkiye.....	121
Şekil 100 Oyun Broşürü, Academi Umeni, banka Bytrica, Slovakya.....	122
Şekil 101 Prova, Eva Javorska, Nikolo Bahul, Serhat Sezgin ve Silvia Zeumerova, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovakya.....	123
Şekil 102 Prova, Nikolo Bahul ve Eva Javorska, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovakya.....	124
Şekil 103 Silvia Zeumerova(Oyunun yönetmeni ve müzikleri ‘Arp’) ve Nikolo Bahul, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovakya.....	124
Şekil 104 Keloğlan el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	125
Şekil 105 Prenses el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	125
Şekil 106 Keloğlan ve Prenses el kuklaları, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	126
Şekil 107 Akıl Hocası el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	126
Şekil 108 Ağaç ve Kuşlar kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	127
Şekil 109 Yeniçeriler el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	127
Şekil 110 Derviş el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	128
Şekil 111 Kral el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	128
Şekil 112 Güler (Keloğlanın Annesi) el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	129
Şekil 113 Vezir el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya.....	129

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	x
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

KUKLALARIN TANIMLARI VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

1.1. Kuklanın Tanımı	9
1.2. Teknik Açından Kukla Çeşitleri.....	11
1.2.1. El Kuklası.....	11
1.2.2. İpli Kukla.....	14
1.2.3. Parmak Kukla.....	16
1.2.4. Yüzük Kukla.....	17
1.2.5. Tahta Kaşık Kukla.....	17
1.2.6. Gölge Kukla.....	18
1.2.7. El ve Avuç İçi Kukla.....	19
1.2.8. Yürüyen Parmak Kukla.....	20
1.2.9. Çorap ve Ağzı Hareketli El Kuklası.....	21
1.3. Kukla Yapımında Dikkat Edilecek Noktalar.....	21
1.4. Kuklada Bulunması Gereken Temel Özellikler.....	22
1.5. Kuklanın Planlanması.....	22
1.5.1. Hedef Kitlenin Saptanması.....	23
1.5.2. Kukla Çeşidini Belirleme.....	23

1.5.3. Kukla Karakterini Belirleme.....	23
1.5.4. Kukla Kalıbını Hazırlama.....	23
1.5.5. Kukla Yapımında Kullanılacak Malzeme Seçilmesi.....	24
1.6. Kukla ve Dekor Yapımında Kullanılan Aletler.....	25
1.6.1. Düz Tornavida.....	25
1.6.2. Yıldız Uçlu Tornavida.....	25
1.6.3. İki Ağızlı Tornavida.....	26
1.6.4. Saatçi Tornavidası Takımı.....	27
1.6.5. Pense.....	28
1.6.6. Yan Keski.....	29
1.6.7. Kargaburun.....	29
1.6.8. Düz Uçlu Keski.....	30
1.6.9. Çakı.....	31
1.6.10. Cımbız.....	32
1.6.11. Nokta.....	32
1.6.12. Çizecek (Bız).....	33
1.6.13. Maket Bıçağı.....	33
1.6.14. Lastik Çekiç.....	33
1.6.15. Plastik Çekiç.....	34
1.6.16. Metal Çekiç.....	34
1.6.17. Eğe.....	36
1.6.18. Demir Testeresi.....	37
1.6.19. Ağaç Testeresi.....	38
1.6.20. Makas.....	39
1.6.21. Teneke Makası.....	41

1.6.22. Şarjlı El Matkabı.....	40
1.6.23. Tezgah Üstü Matkap.....	40
1.6.24. Matkap Ucu Seti.....	41
1.6.25. Düz Uçlu Matkap Ucu Seti.....	41
1.6.26. Spiral Taşlama ve Kesme Makinesi.....	43
1.6.27. Şarjlı Tornavida.....	43
1.6.28. Anahtarlar.....	44
1.6.29. Kombine Anahtar Takımı.....	44
1.6.30. Kurbağacık Anahtarı.....	45
1.6.31. Alyan Anahtar.....	45
1.6.32. Lokma Anahtar.....	46
1.6.33. Takım Çantası.....	46
1.6.34. Silikon.....	47
1.6.35. Zımpara.....	48
1.6.36. İş Gözlüğü.....	48
1.6.37. Toz Tutucu.....	49
1.6.38. Çizme.....	49
1.6.39. Kauçuk Eldiven.....	50
1.6.40. Deri Eldiven.....	50
1.7. Kukla Tasarımı ve Yapımı.....	51
1.7.1. El Kuklası.....	51
1.7.2. Parmak Kukla.....	53
1.7.3. Tahta Kaşık Kukla.....	54
1.7.4. Yüzük Kukla.....	55
1.7.5. Gölge Kuklası.....	55

1.7.6. Yürüyen Parmak Kukla.....	57
1.7.7. İpli Kukla.....	57
1.8. El Kuklası Hareketleri.....	59
1.9. El Kuklasında Bilek Hareketleri.....	61
1.10. El Kuklasının Kol Hareketleri.....	62
1.11. Diğer Ülkelerde El Kuklası ve Uygulama Örnekleri.....	62

II. BÖLÜM

“KELOĞLAN MACUN” MASALININ EL KUKLASI UYGULAMA ÇALIŞMASI

2.1. Masal ve Masal Kahramanı Keloğlan.....	75
2.2. Masaldan Oyun Metnine Düzenleme.....	78
2.3. Kuklaların Tasarımı.....	81
2.4. Dekor Tasarım Aşaması (Değişimleri)	82
2.5. Işık Tasarımı.....	85
2.6. Müzik.....	85
2.7. Kukla Ses Tonları Seçimi.....	85
SONUÇ	87
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	94
Ek I: Danışman Onay Yazısı.....	95
Ek II: Keloğlan Macun (Orijinal Masal Metni).....	96
Ek. III: İngilizce “Keloğlan Macun” Oyun Metni.....	99
Ek. IV: Slovakça “Keloğlan Macun” Oyun Metni.....	105
Ek. V: Türkçe “Keloğlan Macun” Oyun Metni.....	112

Ek. VI: Afişi (Slovakya) “Keloğlan Macun”.....	120
Ek. VII: Afişi (Türkiye) “Bir Varmış Bir Yokmuş”.....	121
Ek. VIII: Broşür “Keloğlan Macun”.....	122
Ek. IX: Prova Resimleri “Keloğlan Macun”.....	123
Ek. X: Kukla Resimleri “Keloğlan Macun”.....	125
Ek XI: SEZGİN, S. (2014). Keloğlan Macun Kukla Oyunu Video CD si , 16mm, Klub HAD Tiyatro Sahnesi, Banksa Bystrica; Slovakia.....	130
Ek XII: SEZGİN, S. (2018). Bir Varmış Bir Yokmuş Kukla Oyunu Video CD si , 16mm, Metin And Tiyatro Sahnesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.....	131

GİRİŞ

Kukla dünyası ve kukla tiyatrosu tarihte önemli bir yere sahiptir. Kuklalar kumaştan, alçıdan, tahtadan, kaşıktan, kağıttan, kartondan vb. malzemelerden yapılabilen, el, çubuk veya iplerle hareketleri kontrol edilebilen nesnelerdir. Bu figürlerle yapılan gösterilere ise ‘kukla oyunu’ ya da ‘kukla gösterisi’ adı verilir. İnsanlar okuyup yazmayı öğrenmeden önce kuklacılık, ülkelerin tarihlerinin anlatılmasında ve geleneklerinin sürdürülmesinde etkin bir yöntemdi. İnsanoğlunun sosyal olarak gelişimi sürecinde kukla işlevsel olarak kullanıldı örneğin aktarılmak istenen efsaneler oynatıcıdan oynatıcıya, nesilden nesil’e öğretildi ve bu yüzden oynatıcılar yaşayan tarih kitapları, bilginler de ülkelerinin inanılan din adamları kadar önemli insanlar haline geldiler. Kuklacılık ve hikaye anlatıcılığı, dinsel olarak vaaz verme de kullanılıyordu. Bu yüzden Çin’deki rahipler bile doktrinlerine daha fazla güç katmak ve yandaşlarını daha fazla etkilemek için dini putları harekete geçirmeye başladılar. Antik dünyada da kuklacılığın büyük bölümü dinsel aynı zamanda dünyevi öneme sahipti, dönemin gösterileri o toplumun ahlak felsefesine de anlam kazandırmıştı. (Tilakasiri, 2008:9). İngiliz yazar Currell, ‘Puppets and Puppet Theatre’ adlı kitabında kukla hakkında ulaşılabilecek en eski bilgiyi bize şu şekilde sunar.“Bunlarla ilgili orijinal görseller ve dramatik sanat düşünceleri doğuya uzanmasına rağmen nerede ya da ne zaman çıktığı bilinmemektedir. 4000 yıl önce Hindistan da başlamış olabileceği: Dinsel tabuları canlandırmak yasaktı Sanskrit oyunlarında ve bunun göstergesidir ki kukla insan oyuncularından bile önce bulunmaktaydı”(Currell,2013:7).

Şekil 1 Rajasthani Hint kuklaları(Tilakasiri, 2008:II.20)

Metin And, ‘Geleneksel Türk Tiyatrosu’ adlı yapıtında kukla tiyatrosu ile ilgili kaynakların yetersiz ve yanlış kullanıldığını iddia eder. “Türk gölge oyunu veya Karagöz üzerine çok durulmasına karşın Türk Kuklası üzerine hemen hiçbir şey yazılmamıştır. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Her şeyden önce bu incelemeler kukla üzerine kaynakları görmemiş veya kukla üzerine olan kaynakları da gölge oyunu sanmıştır”(And, 1969:81).

Ansiklopedik bilgilerde de kukla üzerine açıklamalar yer almaktadır; “kukla çeşitli sahne gösterilerinde kullanılmak üzere yapılan ve insan eliyle hareket ettirilen insan, hayvan ya da soyut biçimli bir figür olabilir. Gösteride kullanılmayan ve kuklacı tarafından oynatılmayan oyuncak bebek ve kurgulu oyuncak gibi otomatlar ise kukla sayılmaz. Kuklalar iki ya da üç boyutlu olabilir; parmak boyundakilerden insan boyunu aşanlara, çok basit biçimlerden süslü ve gelişkin figürlere kadar çok çeşitli türleri vardır. Bir kuklayı birden çok kuklacı oynatabileceği gibi bunun tersi de geçerlidir (Ana Britannica, 1994:426). Kadirov’a göre ise kuklanın başlangıcı şu şekildedir; “Kukla ve kuklacılığın kökeni tarih öncesi dönemlere dayanır. Kukla tiyatrosunun ilk kez nerede ve nasıl ortaya çıktığı henüz kesin olarak bilinmemektedir. Kaynaklarda gölge oyunu suretlerinin ortaya çıktığı konusuna sıkça yer verildiği halde, kuklaların ortaya çıkışına daha az değinilir. Konuyla ilgili olarak farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri, ilkel insanın ölmüş yakınlarını hatırlama merasimlerinden doğmuştur. Ölen insanın en yakın akrabalarından biri, merhumun yüzüne benzeyen bir maskeyi yüzüne takarak onun hareketlerini, konuşmasını taklit ederdi. Maske bazen de elde tutularak karşılıklı diyalog sahnesi icra edilirdi. Belli bir zaman sonra bu merasimler unutulur ve maskeler yetenekli aktörlerin elinde dev kuklalara dönüşür. Bu dev kuklalar da bir süre sonra küçülerek kukla tiyatrosunun aktörleri haline gelir”(Kadirov, 1972:12).

Yazılı kaynaklar milattan önce ikinci yüzyılda Mısır’da ipli kuklaların kullanıldığını belirtmektedir. “Milattan 2000 yıl kadar önce bir Mısır mezarının üstünde, küçük bebekleriyle oynayan bir hokkabaz kabartması bulunmuştur”(Oral,2005:3).

Kukla, insan formuna kaba benzerliği nedeniyle onun kopyası olarak ilkel büyüsel ayinlerde kullanılmıştır. Bir iyi büyü aracı olarak ortaya çıkmış ve aslında hiçbir zaman daha sonraki uygarlıklarda kullanılmayı amaçlamamıştır. Oyuncakları yapan insanın, kuklaya benzer bir figür yaratması için, ona sadece hayat ve hareket

katması gerekiyordu. Hıristiyanlıktan önce Asya ve Avrupa ülkelerinde böyle bir mekaniğin ortaya çıktığı biliniyor. Mekanik oyuncular ve hareketli tahta figürler; birisi sadece onu oyun aracı olarak görerek öteki ise değişik bir eğlence biçimi olarak kullanılmalarına karşın, insandaki aynı araştırmacı ve yaratıcı dürtüye işaret eder. Oyuncaklardan kuklaya geçiş, çok uzun zaman alan o kadar aşamalı bir ilerlemedir ki evreler zorlukla birbirinden ayrılabilir (Tilakasiri, 2008:16).

Kukla oyunları Antik Yunanlılar tarafından da bilinmektedir. Gezgin kuklacıların, tek kişilik oyunlar oynayıp, hikayeler anlatarak sokak sokak, köy köy dolaştıkları bilinmektedir. Aristo ve Platon'un eserlerinde bile kukla tiyatrolarına rastlamak mümkün olmaktadır. Kukla ve kuklacılığın kökenine dair diğer bir rivayet Kuklanın Çin menşeli olduğuna dairdir. Eski dönemlerde yaşayan Çinli kukla sanatçıları, çeşitli hayvan derilerinden yapılan kuklalar kullanmışlardır. Bunun yanı sıra Mısırlıların da kil ve topraktan kuklalar yapmış oldukları bilinmektedir. Lakin bu kukla ve kuklacılığın kökenine dair bilgilerde somutluk yoktur. Görüldüğü gibi kukla geçmişte de birçok medeniyette görülen bir sanat dalıdır. Yazılı kaynaklar ilk kez eklemlili kafatası ve menteşeli maske formuyla ilkel toplumların büyü ve dini törenlerinde kullanılmıştır. Bu maske ve kafatasları hareket edebilen eklemlere sahip bebek ve diğer figürlerden oluşmaktadır (Güler, 2007:211).

Kuklanın tek bir kökeninin olmadığı esasında ölü gömme gelenekleri ve költ inançları ile ve eğlence maksatlı olarak değişik költürlerde ve değişik zamanlarda ortaya çıktığı söylenebilir. "Hindistan'daki Yeni Delhi Müzesi'nde bir zamanlar ipile bağlanmış olduğu anlaşılan bir 'Terracota' maymunu bulunmaktadır. Bu maymun yaklaşık olarak 4000 Bin yıl öncesine tarihlendirilmektedir. Yaklaşık olarak aynı zamanlara ait Mısır kökenli bir figürde(kukla) Fransa Paris'teki Louvre Müzesi'nde bulunmaktadır (Roth, 1975:26).

Kukla sanatı üzerine bilinen yanlışları Prof. And şu şekilde açıklamıştır; "Orta-Asya'da ve İran'da gölge oyunu olduğu yanlış görüşünü gölge oyunu araştırmalarının babası Profesör Jacob'dan başlayarak birçok incelemeci körü körüne yineleyip sürdürme gelmişlerdir. Jacob'un yanıtı Türkçe bebek anlamına gelen ve bugün Anadolu'da yaşayan korçak, kudurcuk, kucak, kavır, konçak, kabarcuk, kavurcak, goğurcak sözcükleriyle gölge oyunu arasında ve ayrıca Orta-Asya Türk'lerinin kukla oyunları olan Çadır Hayal ve Kol Korçak ile gölge oyunu arasında bir ilinti kurmak istenmiş olmasından çıkar. Anlaşılan bu yanlış bu iki kukla türünü bilmemekten, tanımamaktan ve Çadır Hayal'deki 'hayal' sözcüğünü gölge oyunu

sanmaktan çıkmaktadır... Çadır Hayal ipli kukla, Kol Korçak ise el kuklasıdır (And, 1969:82).

Oral 'Kukla ve Kuklacılık' adlı kitabında kuklaların özelliklerine ilişkin şöyle söz eder; "Bu el kuklası tiplerinin ortak özellikleri kabak kafalı olmaları ve ucu püsküllü külâh giymeleri; kocaman kulak ve burunlarının olması idi. İtalya'da Pulchinella (Pulşinella), Fransa'da Guignol (Ginyol), İngiltere'de Punch (panç), Almanya'da Casper, Rusya'da Petruşka, Ortaasya'da Keşel Pehlivan ve Türkiye'de İbiş ismi verilen bu sevimli kuklaların benzerleri başka isimlerle diğer ülkelerde de yer alırlar ve günümüz kukla tiyatrolarında ellerinde sopaları ile yaşamaya devam ediyorlar (Oral, 2003:23).

Bugün Anadolu da bebek anlamına gelen "Korçak, kudevçuk, kuçav, kavur, konçak, kaburcak, kavurcak, goğurcak", kelimelerinin yaşadığını bunların hepsinin öz anlamları yanında kukla ve bebek anlamına geldiğini araştırmacılar kabul etmektedir. Orta Asya Türklerinde, özellikle Özbeklerde çok zengin bir kukla geleneği bulunmaktadır(And, 1996: 161).

Türkistan'da Korçak oyunu adı verilen kuklanın başlıca iki türü bulunmaktadır. Bunlardan biri Çadır Hayal ipli kukladır. Dest Korçak ya da Kol Korçak ise el kuklasıdır. Türklerde ise özellikle Osmanlılar döneminde kukla çok yaygın ve çeşitlidir. Bu örneklerle eski kaynak metinlerinde de rastlanmakla birlikte, eski şenlikleri gösteren sayısız minyatürlerde(Bkz. Şekil 2) görülmektedir(And, 1996:161).

Şekil 2 1582 şenliklerinde kukla çadırı(Atasoy,1997:43).

Birçok Türk boyunda kendine özgü basit teknik içinde görülen ve 17. yy'dan beri Türkiye'de şehirlerde kukla adı ile bilinen oyun Anadolu'da köylüler arasında "bebek, çömce gelin, karaçör" gibi isimlerle yaygındır. Konusu günlük yaşamdan ve edebi hikayelerden alan kukla bir hareket ve hacim oyunudur. 14. yy'dan bu yana oynatıldığı bilinmektedir. Bu oyunun başkahramanı İbiş ve İhtiyardır. İbiş kurnaz ve hazır cevaptır. İhtiyar ise varlıklı bir kişidir(www.turkcebilgi.com[02.03.2018]).

Anadolu'da ve Türk Kültüründe İbiş olarak şekillenen bildik kukla geleneğinin dışında başka kukla oyunlarının olduğu ve diğer kukla oyun tiplerinin de geliştiği bilinmektedir. "Osmanlı Döneminde çok çeşitli olan kuklalardan biri Çingenerin oynattığı çok ilkel biçimdeki "iskemle kuklası" dır. El kuklası ve ipli kukla haricinde araba kuklası çok bilinen bir türdür. Araba kuklasında kuklayı oynatan kişi arabanın dibine gizlenip, büyük boy kuklaları sopa ile oynatırlardı. Ayrıca içine insan girerek oynatılan dev kuklalar da bulunmaktaydı.

Köylerde çeşitli adlar altında oynatılan bir kukla da 'canlı kukla' dır. Burada aslında kukla yoktur, fakat oyuncular kendilerini kukla biçimine sokmaktadırlar. Oyuncular çıplak karınları üzerine yüz resmi çizerler, sonra başlarını ve kollarını kasnak üzerinde bir örtüyle örterler karna çizilmiş yüzün omuz düzeyine gelen yere bir oklava bağlanır, buraya bir gömlek giydirilir. Günümüzde daha çok kırsal bölgelerde oynatılan bu kukla türleri dışında Türk tiyatrosu içerisinde yer alan ipli kuklalar ve el kuklaları halen devam etmektedir (And, 1977:96).

Anadolu'da çingenerin araba kuklası dışında köylü kuklaların da olduğu bilinmektedir. Köylü tiyatrosu geleneğinde kukla, ritüel özelliklerini bugün bile korumuştur. Anadolu'da yağmur yağdırmak için bugün de adına "Bebek", "Çaput Adam", "Kepçe Kadın", "Bodi Bostan", "Gelin Gök", "Kepçe Başı", "Su Gelini", "Kodu Gelin" v.b. ilkel kuklalar kullanılmaktadır(And, 1996:82).

Ülkemizde ipli kukla, el kuklası, araba kuklası, iskemle kuklası, yer kuklası, ayak kuklası, baş kuklası gibi türlerle bilinen kukla sanatı 19. yy sonlarında önemini kaybetmeye başlamıştır. Cumhuriyet döneminde sınırlı sayıda sanatçı yaşatmaya çalışmıştır(İvgin, 2000:72).

Şekil 3 İbiş oyunu afişi(Oral, 2004:21).

Kukla tiyatromuzun en belirgin tiplemesi ‘İbiş’ ve oyunu da ‘İbiş Oyunu’dur. İbiş ve diğer Türk kukla oyunlarındaki kişiler Karagöz veya Ortaoyunundakiler gibi belirgin özelliklere sahip değildir. Daha çok doğaçtan konuşmaların (tuluat) yapıldığı kukla oyunlarında, olaylar genellikle birincil kişilerle (İbiş ve İhtiyar), ikincil kişiler (Genç Aşık, Sevgili Kız, Kahya vb.) arasında geçer.

İbiş, “tuluat tiyatrosu’nun gösterilerinde boy gösterir. Ancak o, soytarı ya da palyaço değildir. Karagöz ve Kavuklu gibi, Türk halkının bir sembolüdür. Neşesini kaybetmez, gösterişe ve sahte kibarlığa karşıdır, sürpriz zekası vardır, hazır cevaptır ve Keloğlan gibi hep iyimserdir” (Baltacıoğlu, 1945:571).

Şekil 4 El Kuklası ‘İbiş’(Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, 1960:615)

İbiş karakteri de diğer geleneksel tiyatrolarımızdaki gibi güldürücülüğü ağır basan değişmeyen bir tiplerdir. “Kukla oyunlarında ya Karagözle Ortaoyunundan alınmış konular ya da halk efsaneleri, aşk hikayeleri vb. konuları işlenir. Otto Spies’in kitabında 5 kukla metninin Türkçesi ve Almanca çevirisi verilmiştir. Bunlar şu oyunlardır: İki Gaib Kardeşler, Sahte Esirci, Cinli Yazıcı, Güllü ve Fidan, Üvey Anne. Ayrıca şu oyunlarında kısa özetleri verilmiştir: İncili Çavuş, Kahyanın Hilesi, Hain Kız, Anadolu Köyünde Düğün, Arabistan’dan Gelen Esirci. Ayrıca acıklı kukla oyunlarının adları verilmiştir (And, 1969:106).

Tez, kuramsal ve uygulama olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Kuramsal bölümde kuklanın tarihine ve yapım tekniklerinin teorik bilgilerine yer verilirken, uygulama bölümünde bu bilgilere dayanarak projenin hayat bulmuş halini göstermeye çalışılmıştır. Ülkemizde kukla tiyatrosu denilince insanların aklına sadece gölge tiyatrosu gelmektedir. Bu sorunsaldan yola çıkarak diğer kukla türlerinin de araştırmaya değer olduğu açısından ‘Tiyatroda el kuklasının teknik özelliklerinin araştırılması ve keloğlan macun adlı masaldan el kuklasına bir uygulama çalışması’ çok kültürlülüğün altının çizilmesi adına da önem taşımaktadır.

Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü lisans öğrencilerinin katılımlarıyla Isparta İlköğretim okulları öğrencileriyle buluşan oyun; evrensel bir dile sahip olan kukla tiyatrosunu uluslararası platforma taşıyarak bir Türk masalını (Keloğlan Macun) Slovak çocuk izleyiciler ile buluşturarak Türk kültürünü tanıtmaktadır. Tez kukla tiyatrosuna ilgi gösteren

sanatçıların ve ilgili olanların, tarihçesinden, yapım aşamasına kadar genel bir çerçeve oluşturması nedeniyle teknik bir kılavuz olarak da işlevsel olabilir.

Çalışmanın ilk giriş bölümünde kuklanın tarihçesi ve Türklerde el kuklası ve kuklacılığa, birinci bölüm de, kukla çeşitleri ve özelliklerine, ikinci bölüm de, masaldan el kuklasına uygulama çalışmasına, kukla yapımı, malzeme ve detaylarına, üçüncü bölüm de, kukla yapım tekniklerine yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise yapılan araştırma ve incelemeler doğrultusunda 'El Kuklası Tiyatrosunun' değerleri üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

Tezin kapsamı her ne kadar el kuklası tekniklerini içerdiği gibi gözükse de, aksine diğer tüm kukla tiyatrosu türleri tekniklerine de ulaşılan literatürler kapsamında yer vermeye çalışılmıştır. Başlangıcından günümüze kadar geniş kapsamlı araştırmaya yer vermeye çalışılmıştır.

Araştırmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilen kuramsal ve teknik bilgiler, uygulaması yapılan projeyi destekler miiyettedir.

Sonuç olarak tarihsel süreçte kukla tiyatrosu her dönemin gereksimlerine paralel olarak değişim ve gelişim göstermiştir. Kültürel yapının değişmesiyle çeşitli adlar alan, işlevselliğinin içeriği değişen kuklalar antropolojik açıdan da büyük öneme sahiptir. Kukla tarihinin bilinmesi, kukla sanatının amaçlarının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tarihsel bilgiler ışığında kukla tiyatrosunun yaşama katkıları ile günümüze uzanan etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

I. BÖLÜM

KUKLALARIN TANIMLARI VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

1.1. Kuklanın Tanımı

Geçmişten günümüze var olan ‘kukla sanatı’ toplulukların duygu ve düşüncelerini dile getirdiği gibi çağın sanat anlayışını, kültürel yapısını da yansıtır. Sözlüklerde, kol, bacak, kafa gibi devinmesi gereken yerleri oynatan sanatçının parmaklarına görünmez bir biçimde iplikle bağlanarak ya da başka şekilde, oynatanın gizlendiği bir yerin üzerinden oynatılmak, konuşturulmak üzere, karton ve benzeri hafif malzemelerden yapılmış insan ve hayvan figürleri; bunlarla gösterilen oyun, olarak tanımlanan kuklalar, tarihin çok eski zamanlarından beri dünyanın pek çok yerinde kullanılmıştır(www.milliedebiyat.com[14.05.2018]).

Kukla sözcüğünün kökenine bakıldığı zaman araştırmacılar bu kelimenin Yunanistan’da “Doll” Japonca’da “Kugutsu” olarak kullanıldığını saptamışlardır. Ayrıca bu kelimenin kökeninin Çingenelerden gelmiş olabileceği, bu kelimeyi Orta Asya ve Türkiye’ye daha sonra da Balkanlara tanıtmış olabileceği görüşü de bulunmaktadır. Kukla Orta Asya kültürünün bir kalıntısıdır. Türkler, gölge oyunu ve Karagözü 16. yüzyılda tanıdımlarken, ipli ve el kuklasını daha öncesinde hayatlarına sokmuşlardır. Orta Asya’da Türkler kuklaları hem ritüeller de hem de eğlence için kullanmışlardır.

Orta Asya Şamanları ölüm törenlerinde ölünün ruhuna yardım etmek amacıyla taştan veya tahtadan yapılmış “kukurcak” denilen kuklalar kullanıyorlardı. Günümüzde de Anadolu’nun bazı kırsal kesimlerinde kuklalar halen büyü unsuru olarak kullanılmaktadır. En yaygın uygulama alanı ise yağmur yağmasını sağlamak için kullanılandır. Bu amaç için kullanılan kuklaların adları bölgeden bölgeye değişmekte ve çaput adam, kepçe kadın, çömçe gelin, kepçecik, su gelini, kodu gelin gibi değişik isimlerde verilmektedir(And, 1996: 82).

Genel olarak bir çocuk kuklayı köyün çevresinde dolaştırmakta ve insanlar evlerinin çatılarından bu kuklanın üzerine su serpmektedirler. Kukla kendi evlerine geldikçe kendilerine özgü şarkılar ve türküler söyleyerek çocuğa çeşitli yiyecekler verilmektedir.

Oral, 'Kukla Kitabı' adlı kitabında el kuklası için şu bilgilere yer vermiştir; El kuklası daha çok tuluat tiyatrosu ile alış veriş olan bir türdür. İpli kuklalarda daha çok danslar gösterilir; el kuklasının dağarcığı ise tuluat tiyatrosu repertuarındaki oyunların ya da onların taklidi gösterilerdir.

Kişileri bakımından da kukla ile tuluat tiyatrosu tam bir paralellik gösterir. Karagöz ile Kavuklunun kukla oyunundaki karşılığı İbiş'tir, Hacivat ile Pişekar'ın karşılığında İbiş'in efendisi olan İhtiyar'dır (Oral, 2005:18).

Şekil 5 Konağın beyi ve İbiş kuklası(Oral, 2003:169)

Günümüzde bilinen türde ipli kuklalar (marionette) 16.yüzyılda geliştirilmiştir. 18.yüzyıl ortalarına kadar marionette kuklalar ve marionette tiyatrolar çok popüler olmuştur. 17.yüzyılda el kuklaları ön plana çıkmıştır. 19.yüzyılda Avrupa ve ABD'de kuklalara ilgi artmıştır. 20.yüzyıla gelindiğinde kukla yapmanın ve kukla oynatmanın sanatsal yönüne ağırlık verilmiştir. Bu kadar eski tarihe sahip olan kuklalar günümüzde çok çeşitli amaçlarda da kullanılmaktadır.

Ülkemizde kukla denilince ilk aklımıza gelen tür ise gölge tiyatrosudur. Bu türün başkarakterleri ise Karagöz ve Hacivat'tır. Günümüzde ramazan aylarının vazgeçilmez eğlence aracı olan gölge tiyatrosunun hayatımıza nasıl girdiğine bakacak olursak;

1571'de Mısır'ı ele geçiren Yavuz Sultan Selim, Memluk Sultanı II. Tumanbay'ı 15 Nisan 1517'de astırmıştı. Cize'de Nil üzerinde Roda adasındaki saraya bir gölge oyuncusu Tumanbay'ın Züveyle kapısında asılışını ve iki ipin iki kez kopuşunu canlandırmış, sultan bu gösteriyi çok beğenmiş, oyuncuya 80 altın, bir de işlemeli kaftan ettikten sonra 'İstanbul'a dönerken sende bizimle gel, bu oyunu oğlumda görsün, eğlensin' demiştir”(And, 1969:113).

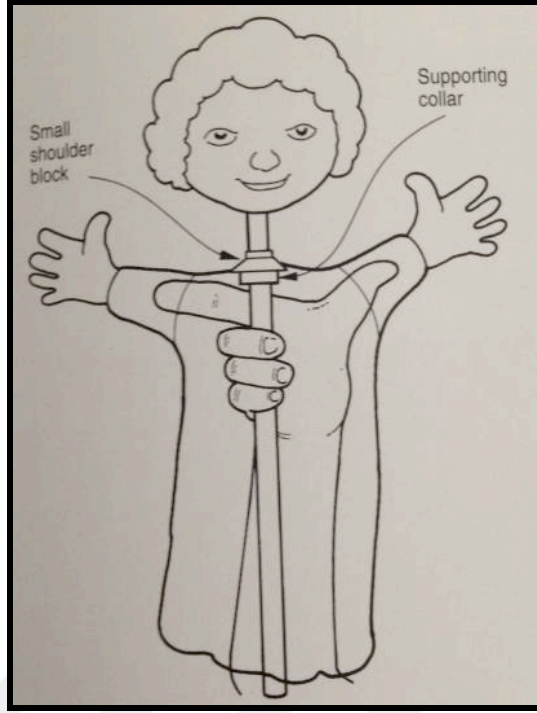
Kukla geçmişinde 'sahne tasarımcısı' nın adlandırılmasına dair bilgiyi Tilakasiri şu şekilde açıklamıştır; “Tiyatro, sutradhara'nın rolünü, her ülkenin kendi gelenekleri arasında çok zengin bir yeri olan kukla gösterisinin ilkel bir biçiminden, bilmeden almış ve daha gelişmiş bir biçim için uygun hale getirmiş olabilir. Benzer olarak, sutradharanın yardımcısı olan suthapaka, kelime olarak 'dekorcu' anlamına gelir ve kukla oyununda en az sutradhara kadar önemli olan 'sahne tasarımcısı yada kukla tasarımcısı' olarak anlaşılır. Pischel'e göre, sutradhara, 'kuklaları oynatıp seslendirenoyuncu' ile suthapaka'nın görevleri öncelikli olarak yapım, onarım ve sahneye koyuştan ibarettir. Şunu da unutmayalım ki, kukla gösterisinin bu iki kişisi daha sonraki dönemlerde Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan tiyatrocularla kesinlikle aynı görevleri yerine getirirler (Tilakasiri, 2008:20).

Sonuç olarak, kukla çeşitlerinin tamamında ortaya çıkışları ile kesin ve net bilgilere ulaşılamamaktadır. Kukla sanatının, tarihin gereksinimlerine hizmet ettiği düşünülmektedir. Temeli eski tarihlere dayanan kukla teknikleri, coğrafyaya, kültüre, inanışa ve diğer farklı etkenlere göre değişiklik göstermiştir. Hızla gelişen teknolojinin de, kukla tasarımlarına şekil verdiğinden söz edilebilir.

1.2. Teknik Açıdan Kukla Çeşitleri

1.2.1. El Kuklası

Currell'e göre el kuklasının teknik tanımı şu şekildedir; “Bir el kuklası oransız olarak büyük kafaya, çok etkili bir ağza ve bir isime sahip olmalıdır. Bir el kafa ağız ve vücut hareketlerini uygulamalıdır. Kuklacı diğer eli ve koluyla kostüme hizmet etmelidir. Alternatif olarak, kuklacı diğer elinde de başka bir kukla ekleyebilir. Kuklanın elleri genellikle üç parmağa sahiptir. Kuklacı parmaklarını kuklanın yönetiminde uygun yere yerleştirir, bu uygulama kuklanın doğal bir görünüme sahip olmasını sağlar” (Currell, 2013:17).

Şekil 6 El kuklası kontrol teknik örneği(Currell, 2013:23).

Prof. And, Geleneksel Türk Tiyatrosu adlı kitabında el kuklasını şu şekilde tanımlamıştır;

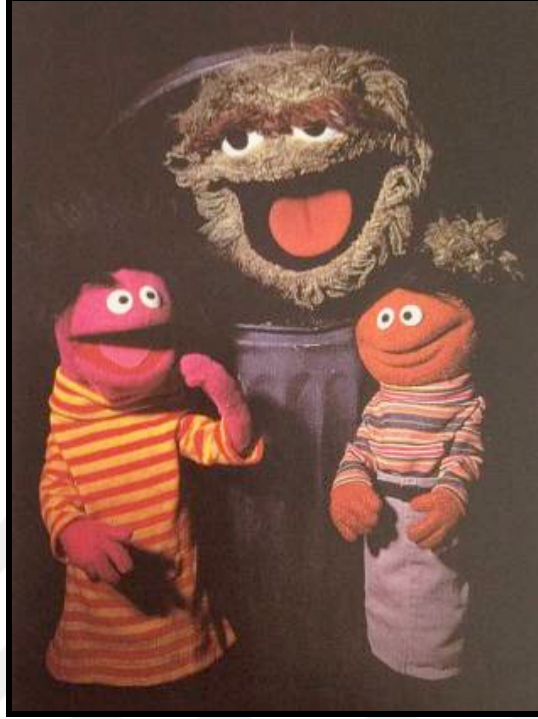
Bunların başları ve kolları mukavva veya tahtadan, gövdeleri bezdendir. Kuklacı elini kuklanın giysisinden içeri sokar, işaret parmağı ile başı, baş ve orta parmaklarıyla da kollar oynatır. Bu kuklaların Mısır'a Türkiye'den gittiği sanılmaktadır. Çünkü orada bu kuklalar Aragöz adını almıştır. Çok yaygın olan bu tür kuklaların İtalya'dan geldiği düşünülebilir (And, 1985:102).

Bunlar bütün dünyada en çok kullanılan, en çok tanınan ve en çok sevilen kuklalardır. Geçmiş en eski olan çeşit de denilebilir. Yapılması ve oynatılması kolaydır. Basit ve her yere kurulabilen bir sahne yeterlidir. Tek kişi tarafından iki kukla oynatılabilir (Oral,2003:52).

Prof. And, el kuklası'nın hareket detaylarını şu şekilde sunmuştur;

Bu kuklalarda genellikle bir parmak boyuna, diğer iki parmakta kollara gireceği için, torbadaki bu boşlukların parmak kalınlığına uygun şekilde yapılması gerekmektedir. Eller her fırsatta kullanılmalı ve hareketli olmalıdır. Kuklanın yüzü ise hep öne çevrilmiş donuk bir halde olmamalıdır. Bunun yerine sahnede dolaştırılmalı, yanlara ve arkalara zaman zaman dönmelidir. Davranış ve konuşmalarına uygun şekilde öne eğilmesi, iki yana salınması da çalışılması gereken vücut hareketleridir. Ki, bunlar bilek kıvraklığı ve parmak çabuklukları ister. Giriş ve

çıkışlarda, hele sahnenin sonuna gelmeden, birden düşer gibi kaybolmaması, yerden biter gibi ortaya çıkmamalıdır (And, 1985:102).

Şekil 7 El kuklası, tasarımcı Don Sahlin, Susam Sokağı(Currell, 2013:11).

El kuklalarının oynatımının kolay olacağını sanmak yanlış bir düşüncedir. Dolayısı ile bu yanlışlık oynatımın basit kalmasına ve başarısız gösterilere yol açabilir. El kuklaları, basit yapısına rağmen çeşitli davranışları ve hareketleri yapabilir. Bir oynatıcı aynı anda iki el kuklasını sahnede tutabilir. Fakat gösteriye bağlı olarak giriş ve çıkışlar yaptırması, onları değiştirmesi gerekebilir. Bu sebeple el, kukla içinde gevşek olmamalı, fakat kolay çıkarılabilmeli ve takılabilmelidir.

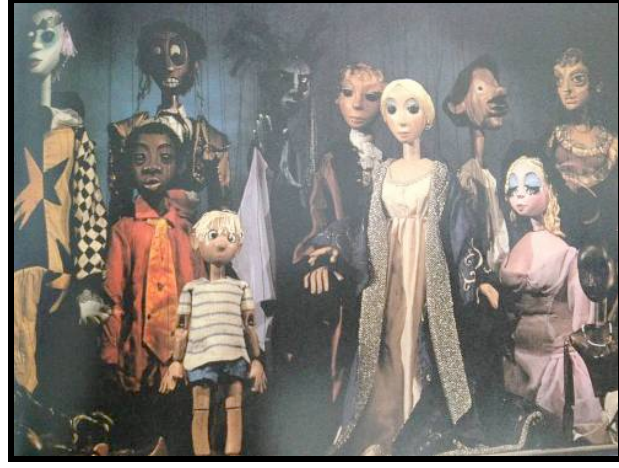

Şekil 8 El kuklası, Hund ist Hund(Purschke, 1979:62).

El kuklaları çeşitli şeyler (bardak, meyve, çiçek, sopa) taşıyabilecektir tutabilecektir. Bu kuklalar, sahne uygun yükseklikte ise ayakta, değil ise oturarak oynatılır. Oturma durumunda, oyuncunun iki yana kayabilmesi için, yan yana birkaç sandalye veya bir bank bulundurması rahatlık sağlar. İlgisi olan kişiler için her yerde uygun olan el kuklalarının yapımı basit ve kolaydır. Ancak dikkat edilecek önemli nokta oyuncu eli ile kuklanın büyüklüğünün birbirine uymasındır. Çünkü oyuncunun eli, kuklanın vücudu olacaktır. Dikdörtgen şeklinde bir bez torba şeklinde dikilir. Üst kısma baş takılır ve bu kenar omuz olarak kabul edilmektedir.

1.2.2. İpli Kukla

Yapımı ve oynatımı en zor olan bu kukla çeşidi tamamen profesyonel sanatçı ve gösteriler içindir. Yine de çok basit ve küçük örnekleri vardır, yapılabilir. İpli kuklalar aslı kadar büyük olabildiği gibi, bilinen tiyatro sahnesinin tamamını da gösteri için kullanabilmektedir. Oynatımı büyük ustalık, dikkat ve tecrübe gerektiren bu kuklalarla müzikali sirki orkestralı konser gibi çok zengin gösteriler sunulabilmektedir (Oral2003:52).

Şekil 9 İpli kukla, Küçük Melek Tiyatrosu(Currel, 2013:75)

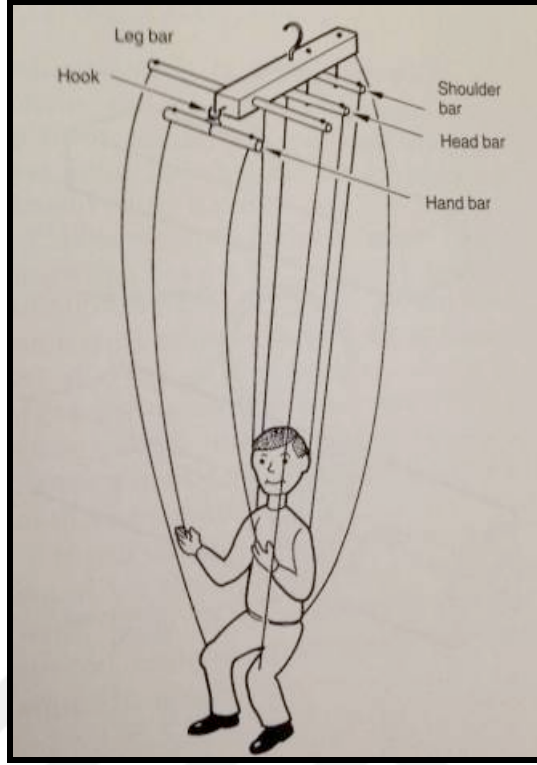
İpli kukla en çok hareket etme özelliğine sahip olan kukladır. İpli kuklada en önemli bölüm, hareket ettirilecek organların ip ile bağlantısının doğru kurulmasıdır. Yeterli uzunlukta ip takılması, hareketin istenen yönde sağlanabilmesi için çıta uzunluklarının iyi hesaplanması ipli kukla yapımının temelini oluşturur.

Yarım yüzyıl önce İstanbul'a gelen İngiliz kuklacılardan Thomas Holden, Beyoğlu'na Tokatlıyan Oteli yerinde, sonra yanmış olan Fransız tiyatrosu'nda oyunlarını göstermiştir.

Holden'den sonra müzik-i humayun'dan Halim Bey adında biri de Padişah önünde ipli kukla oynatmayı başarmış. Öyle ki Holden'in gösterilerinden İskelet oyununu bile yapabilmıştır. Fakat el kuklası ipli kukladan daha kolay ve ucuz olduğu için daha yaygın kalmıştır. El kuklasıyla 1884 ile 1893 yılları arasında Oseb Sivacıyan'ın kimi Tuluat oyunları gösterdiğini öğreniyoruz (And,1969:102).

İpli kukla hazırlamak için önce uygun baş şekillerinden biri hazırlanır. Vücut eklem yerleri (boyun, bel, kol, dirsek, bilek, bacak, diz vb.) gevşek olacak şekilde ahşap ya da bezden bir vücut hazırlanır. Eklem yerleri ip veya yapıştırıcı ile tutturulur. Vücudun üzerine karaktere uygun giysiler giydirilir. İpli kuklanın hareket etmesini sağlayan iplerdir. Genellikle balıkçıların kullandığı misina bu iş için uygundur. Hem sağlam, hem ince hem de renksiz ve dikkati çekmediği için kullanılır. Misina yerine sağlam, ince beyaz renkte ipler de kullanılabilir.

Şekil 10 İpli kukla standart dikey kontrol sistemi(Currell, 2013:89)

Önce çıtalara çapraz (x) veya artı (+) şeklinde birbirine çakılarak kontrol çubuğu oluşturulur. İpli kuklanın ayaklarına, dizlerine, el bileklerine, kollarına, başına, sırtına misina veya ip bağlanır. Baştan itibaren en az 30 cm yüksekte olacak şekilde önceden hazırlanan kontrol çubuğuna bağlanır. Bütün bağlantılar bittikten sonra kontrol çubuğu tutulur ve kuklanın hiç hareket etmeden ayakta rahatça durabilecek durumda olup olmadığı kontrol edilir.

İpli kukla oynatmak oldukça deneyim gerektirir. Bu yüzden öyküyü veya konuşmaları anlatan başka birileri olabileceği gibi öyküyü kayıttan dinletilerek de sahneleme sağlanabilir.

1.2.3. Parmak Kukla

Karaktere karar verdikten sonra uygun materyaller seçilmelidir. Kalıp çıkararak kumaşa iğnelenir ve dikiş payı bırakarak iki parça kesilir. Alt bölümü parmak gireceği için açık bırakarak diğer bölümler dikilir. Yüz kısmını figüre uygun renkli ipler, boncuklar, deri parçaları, düğmeler vb. artık malzemelerde kullanılarak

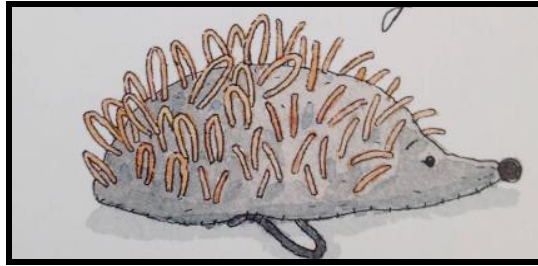
oluşturulur. Aynı anda birden fazla kukla parmaklara geçirilebilir, sahnede oynatılabilir(Megep, 2007:17).

Şekil 11 Parmak kukla yapımı aşamaları(<httpswww.pinterest.com/handpuppets>)

1.2.4. Yüzük Kukla

Yapılışı çok kolay olan bu kuklalar parmağa yüzük gibi geçirilerek oynatılır. Yüzük kuklası için bir karakter belirlenir, karton ya da kumaşa çizilir ve etrafı kesilir. Üzeri boyalar ve uygun malzemelerle süslenir. Arkasına parmağa tam gelecek şekilde kartondan hazırlanan bir yüzük yapıştırılır. Aynı elde birkaç yüzük kukla bulundurularak da hikaye anlatılabilir(Megep, 2007:18).

Şekil 12 Yüzük kukla ilustrasyonu (Baric, 1996:17)

1.2.5. Tahta Kaşık Kukla

Tahta yemek kaşıkları boyanarak ve uygun malzemeler kullanılarak kukla haline dönüştürülür. Gövde kısmı için giysiler hazırlanarak zenginleştirilir. Tahta kaşık yerine spatula da kullanılarak kukla hazırlanabilir. Spatula veya tahta kaşığın sapından el ile tutulacak kadar bir bölümü bırakılır(Megep, 2007:21).

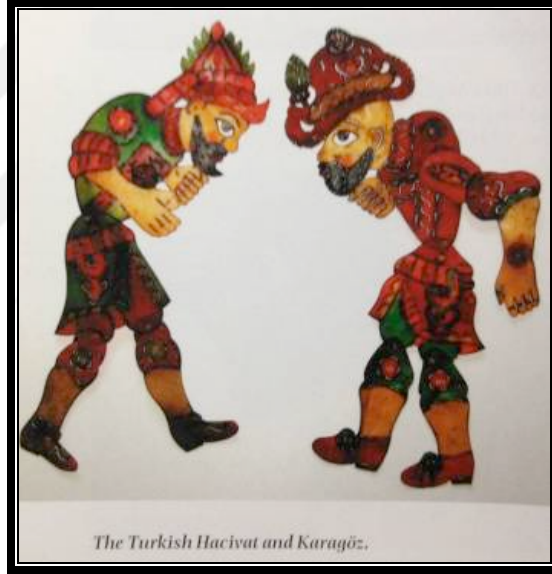

Şekil 13 Tahta kaşık kuklası ilustrasyonu(Baric, 1996:9)

1.2.6. Gölge Kukla

Ülkemizde bilinen en yaygın Gölge Tiyatrosu oyunu, iki ana karakterin yer aldığı 'Karagöz ve Hacivat' oyunlarıdır. Bu gölge tiyatrosu kuklalarında geleneksel yapım tekniklerine bağlı kalınarak sığır derisinden, kök boya ile boyanmış, çok ince işçilikli, deri kolayına havya ile yakarak değil, nevregan adı verilen bir bıçakla işlenir. Tasvirin bağlantı noktaları katkı adı verilen bağırsak ile birleştirilmiştir. Gölge tiyatrosu yapımında kullanılan esas malzeme çiğ deri diye tabir edilen şeffaf halde tabaklanmış sığır, dana ve deve derileridir. Derinin üzerine yapılacak tasvir ebatlarında küçük parçalar keserek, üzerine çizim yapılır. Kesilen ve çizim yapılan parçayı su ile tavladıktan sonra makasla etrafı kesilir. Deriden her bir parça ayrı ayrı kesilip çıkartılır. Oynar parçalar gövde, etek, ayaklar varsa kol ve diğerleri teker teker çıkarılır. Sonrasında yumuşak olduğu için tercih edilen ıhlamur kütüğü üzerinde deri işlemeye başlanır. Nevreganlama işlemi çelik bıçaklarla yapılır. Nevregan denilen özel uçlu çelik bıçaklar ile tasarımcı deriye delikler açar. Pürüzler ve çapaklar kazıma bıçağıyla kesilip deri temizlenir. Baskı altında tutulan ve düzgün bir yüzey elde edilen deri bu esnada kurur. Kazıma işleminden sonra boyama aşamasına geçilir. Çeşitli bitki, kök ve doğal boyarlardan hazırlanan kök boyalar ile tasvirler boyanır. Çevre çizgileri is mürekkebi ile yapıldıktan sonra tasvirin bağlantıları yapılır. Geleneksel yöntemde bağırsakla bağlanan parçalar bugün katkı, balmumlu ip ya da misina ile dikilmektedir. Deriden kesilen bozuk para büyüklüğündeki pullar düğmeler de yerine dikilir. Düğmenin ortasına zımba ile oynatım sopasının gireceği delik açıldıktan sonra oynatıma hazır demektir.

Karagöz'ün oynatıldığı beyaz perdeye 'ayna' adı verilir. Patiskadan Ayna ismi verilen bezin ölçüleri 110 cm x 80 cm. olarak yapılmaktadır. Perdeler önceleri 2 x 2,5m iken sonraları 110 x 80 cm ebadında yapılmaya başlanmıştır. Bu ölçüler oynatıcıya göre değişiklikte gösterebilmektedir. Perdenin hemen arkasına Peş tahtası veya Destgah (raf) ismi verilen parça eklenir. Bunun üzerine def, ışık kaynağı, zil, nareke (kamuş düdüğü) konulur. Elektrik ışığı olmadan çok önceleri ışık kaynağı olarak hayal perdesinde mum ışığı kullanılırdı. Oynatma çubukları gürgen ağacından yapılmış boyları 50-60 cm. arasında değişir. Bu çubukların şekillerden çıkmaması için uçları ısıtılır veya mum kabına batırılır ya da hafif ıslatılırdı(www.karagoz.net,[06.07.2018]).

Şekil 14 Gölge tiyatrosu karakterleri Karagöz ve Hacivat(Currell, 2007:24).

1.2.7. El ve Avuç İçi Kukla

Kuklacı elini makyaj malzemeleri (ruj, göz kalem, allık vb.) kullanarak avuç içi kukla haline dönüştürebilir. El, yumruk yapıp üstüne makyaj malzemeleri kullanarak istenilen yüz şekli çizilip kukla karakteri oluşturulur. Başına saç, örtü, şapka takarak veya farklı malzemelerle süsler hazırlayarak kukla zenginleştirilebilir. Bu işlemleri avuç içine uygulayarak da avuç içi kuklası oluşturulur(Megep, 2007:22).

Şekil 15 Avuç içi kukla ilustrasyonu(Baric,1996:54).

1.2.8. Yürüyen Parmak Kukla

Kartondan veya mukavvadan kalıp oluşturulur. İşaret ve orta parmağın içinden geçmesi ve kuklanın hareket etmesini sağlamak için parmak geçecek şekilde delikler açılır. İşaret ve orta parmağı deliklerden geçirerek kukla yürütebilir ve hareket ettirilebilir(Megep, 2007:23).

Şekil 16 Yürüyen parmak kuklası örneği(<httpswww.pinterest.com/handpuppets>)

1.2.9. Çorap ve Ağzı Hareketli El Kuklası

Hazırlanacak kukla figürünü belirledikten sonra uzun ve tek renk çoraplar kullanılabilir. Kuklanın ağız kısmı için parmak ve topuk kısmı arasındaki mesafe kullanılır. Ağız iç kısmına pembe ya da kırmızı renklerde kumaş parçaları eklenir. Ağzı hareketli kuklaları kumaştan dikerek ya da yünden örerek değişik aksesuarlarla süsleyerek birçok farklı ağzı hareketli kukla hazırlanabilir(Megep, 2007:14).

Şekil 17 ve Şekil 18 Çorap el kuklası ve yapım aşamaları(<httpswww.pinterest.com/handpuppets>)

1.3. Kukla Yapımında Dikkat Edilecek Noktalar

Kukla yapımında dikkat edilecek noktalar aşağıda verilmiştir; özellikle çocuklar için hazırlanacak kuklalar çocukların yaşları, gereksinimleri ve ilgileri dikkate alınarak kukla karakteri ve çeşidi belirlenmelidir. Karakteri en iyi yansıtabilecek kukla çeşidine karar verilmelidir. Büyük bir alanda oynatılması düşünülen kuklaların büyük hazırlanması, daha küçük alanlar için ise uygun boyutlarda kuklaların seçilmesi gerekir. Karakterin özelliğine ve çeşidine göre uygun malzemeler seçilmelidir. Kuklada kullanılan malzemelerin birbiriyle uyumu, kuklanın görünüş özellikleri bakımından estetik olması gerekir. Kukla yapımında kullanılan malzemelerin, izleyicilerin güvenliğini tehlikeye sokacak unsurları taşımamalı ve kullanılmamalıdır (Megep, 2007:28).

Parçalarının birbirine çok iyi tutturulmuş olması ve çocuk izleyicilerin yutabileceği parçaların olmaması gereklidir. Kuklada batıcı, delici materyallerin kullanılmaması ya da çok iyi sabitlenerek tehlikesinin ortadan kaldırılması şarttır. Kuklanın çeşidinin belirlenmesinde kuklayı kullanacak kişinin yeteneği de çok önemlidir. İpli kukla, el kuklası ve gölge kuklası gibi kuklaları kullanmak oldukça deneyim gerektirir. Kuklanın dayanıklı olması uzun süre kullanılmasını sağlayacaktır. Seçilen malzemenin ve yapım tekniklerinin dayanıklılığı sağlayacak nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Kukla yapımında artık malzemelerin mümkün olduğunca kullanılarak ekonomik bir şekilde kukla hazırlamaya özen gösterilmelidir.

1.4. Kuklada Bulunması Gereken Temel Özellikler

Yaratıcılıkta sınır tanımayan ve insanoğlunun hayal dünyasını zenginleştiren kuklalar konuşturabileceğiniz veya hareket verebileceğiniz her türlü malzemeden hazırlanabilir. Hangi teknikle çalışılırsa çalışılsın çene, burun ve göz bölgelerinin belirgin, alın çıkıntısının orantılı bir biçimde olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca hareketli kuklaların yapımında oynatılabilirlik açısından da işlevselliği gözden kaçırılmamalıdır. Ve yine kuklanın baş kısmı her zaman odak noktası olacağı için kıyafetlerinden ve aksesuarlarından daha özenli şekilde hazırlanmalıdır.

Kukla başı boyamak önemlidir. Sevimli ve canlandırılmak istenen karaktere uygun bir ifade verilmelidir. Özellikle gözler, kuklaya yaşam unsuru veren özelliklerdendir. İri ve parlak gözler, büyük burun ve kulaklar, kırmızı yanak ve dudaklar kuklayı sevimli ve ilgi çekici hale getirmektedir. Kuklanın ağız kısmının hareketli olması kuklayı daha ilgi çekici hale getirmektedir. Karakterin yüz ifadelerini daha etkili bir şekilde verebilmek için ağız kısmının elastik olması özellikle ağzı hareket edebilen kuklalar için önemli bir özelliktir.

1.5. Kuklanın Planlanması

Kuklanın planlanmasında gösterinin hedef kitlesi belirlenmeli ve kuklanın niteliği buna göre tasarlanmalıdır. İzlenecek aşamaları aşağıda belirtildiği gibi sıralayabiliriz;

Hedef kitlenin saptanması

Kukla çeşidini belirleme

Kukla karakterini belirleme

Kukla kalıbını hazırlama

Kukla yapımında kullanılacak malzeme seçilmesi

1.5.1. Hedef Kitlenin Saptanması

Kukla tiyatrosunda hedef kitlenin belirlenmesinde sahnelenecek metnin içeriğine bakılarak başlanır. Bu metin hangi yaşlara hitap edeceği ve konusu incelenir. İzleyici var olan metne göre seçilir ya da var olan seyircinin özelliklerine göre metin yazılır veya dönüştürülür. İzleyici eğitim, eğlence amaçlı ya da farklı bir nedenle seçilebilir. Bu seçin sırasında hedef kitlesinin eğitimi, algısı, memleketi ve inancı gibi farklı özellikler göz önünde tutulur.

1.5.2. Kukla Çeşidini Belirleme

Kukla yapmaya karar verdiğiniz zaman yapılacak ilk iş ne tür bir kukla yapacağınızı tespit etmektir. Karakteri en iyi yansıtacak ve kullanımı kolay olabilecek kukla çeşidi belirlenir. Yapacağınız bu kukla ip kuklası, el kuklası, çomak kukla vb. olabilir.

Kukla çeşidinin belirlenmesinde dikkat edilecek başka bir ölçüt de kuklayı kullanacak kişi ya da kişilerin kukla kullanımı ile ilgili yeterliliğinin olmasıdır. Sınırlı kukla oynatma becerilerine sahip birinin el kuklası veya çok eklemli bir ipli kukla kullanması güç olabilir.

1.5.3. Kukla Karakterini Belirleme

Kukla yapımında en önemli hususlardan biri de hangi karakterin yapılacağına karar vermektir. Bu karakterler; kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç vb. olabileceği gibi çeşitli hayvan karakterleri ve masal kahramanları da olabilir. Karakter belirlendikten sonra, bu karakterin sahip olduğu özellikler ayrıntılı olarak tanımlanmalı, kuklayı yaparken bu özellikler göz önüne alınmalıdır.

Karakterini belirlemede ikinci husus gösteri için tek bir kuklanın yeterli olup olmayacağına karar vermektir. Bazen birbirini tamamlayan birkaç karakteri bir arada kullanmak gerekebilir.

1.5.4. Kukla Kalıbını Hazırlama

Bazı kukla çeşitlerinde kalıp çıkarmak gerekebilir. Çeşitli dergilerde ve kitaplarda verilen hazır kalıpları kullanabileceğiniz gibi, bazı uyarlamalar yaparak da gereksinimlere uygun hale getirilebilir. Baş ve vücudu oluşturmak için büyüterek kullanabileceği örnek bir model de kullanılabilir. Uygun kalıp yoksa oyuncak ve kuklaların üzerinden de kalıp çıkararak kukla yapılabilir.

1.5.5. Kukla Yapımında Kullanılacak Malzeme Seçilmesi

Kuklanın karakteri belirlendikten sonra kuklayı hangi malzemelerden yapmak istediğimizi tespit etmemiz gerekmektedir. Tahtadan, plastikten, kumaştan, mukavvadan, deriden vb. malzemelerden kukla malzemesi seçilebilir. Seçilen karakter ve kukla çeşidinin en iyi gerçekleşebileceği malzemelerin belirlenmesi çok önemlidir. Örneğin eldiven kukla ya da ağız hareket edebilen kukla için esnek bir kumaşın, el kuklası için ise daha tok bir plastik ya da kumaşın tercih edilmesi gerekir. Karakterin özelliğine göre renk seçimi de önemlidir. İyi bir kukla ancak doğru malzemelerle yapılabilir (Megep, 2007:32).

Uzun bir uğraş ve emek gerektiren kuklaları yaparken sağlamlığın ön planda olmasına dikkat edilmelidir. Bu yüzden kukla yapımında kolay yırtılabilen, kolay bozulabilen malzemeler tercih edilmez.

Kukla yapımında kukla çeşidine ve karaktere göre pek çok farklı malzeme kullanılabilir. Kukla yapımında kullanılan temel malzemeler aşağıda belirtilmektedir;

Kağıt hamuru, seramik hamuru ve kil

Kağıt çeşitleri: El işi kağıdı, Şekil kağıdı, karton, mukavva, şeffaf kağıtlar, alüminyum folyo vb.

Kumaş: Pelüş, kadife, pazen, keçe v.b. her çeşit kumaş kullanılabilir

İp: Her kalınlıkta doğal veya sentetik ip çeşidi

Tahta, plastik kutular, deri, süet, yapay deri

Boyalar: Sulu boya, guaj boya, pastel boya, simli boyalar vb.

Boya fırçaları, makas, iğne, iplik, tığ, şiş

Çeşitli kalınlıkta bantlar

Plastik pullar, düğmeler, boncuklar

Renkli tüyler, hayvan tüyleri

Artık kumaşlar, doğadan toplanan artık malzemeler (kozalaklar, yapraklar, ağaç kabukları, kurumuş çiçekler)

Elyaf, pamuk

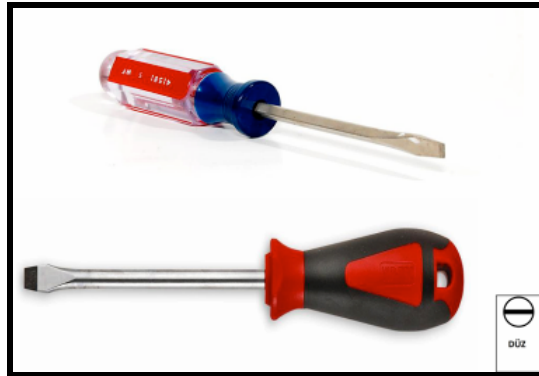
Kukla yapacak kişi kendi yaratıcılığına ve malzeme olanaklarına göre uygun seçimi yapabilmelidir.

1.6. Kukla ve Dekor Yapımında Kullanılan Aletler

Kukla tasarımında ve bu kuklaya hizmet edecek dekorun yapılmasında kullanılacak aletlerin zenginliği ortaya çıkacak eserlerin başarısını da artıracaktır. Kullanılacak her malzeme etkisini ayrıntılarda gösterecektir. El aletleri sürekli gelişimini sürdürmektedir ve bu yenilikler tasarımları kolaylaştırmaktadır. Yapım aşamasında kullanılacak tüm aletler özellikleri ile birlikte şu şekilde sıralanmaktadır;

1.6.1. Düz Tornavida

Düz tornavida, düz vidaları (yassı kafasının merkezinde çap boyunca tek yarık olan vidalar) duvar, tahta gibi yüzeylere monte etmek ya da daha önceden bu vidalar için açılmış oyuklara vidaları döndürerek sürmek ve oyuklardan çıkarmak için kullanılan bir el aletidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 19 Düz tornavida

1.6.2. Yıldız Uçlu Tornavida

Yıldız uçlu tornavida düz tornavida ile aynı işleve sahiptir. Tek fark, yıldız uçlu tornavidanın metal uç kısmı yıldız vidaları döndürerek sökmek için kullanılır.

Yıldız uçlu tornavidaların düz uçlu tornavidalara göre bir avantajı vardır. Düz uçlu tornavidalarda döndürme işlemi sırasında kuvvet vida kafasına iki noktadan uygulanırken yıldız uçlu tornavidalarda kuvvet, dört noktadan uygulanır. Dolayısıyla yıldız uçlu tornavidalar daha sağlam olması istenilen işlerde kullanılır. Ahşap ipli kuklalar vb.(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 20 Yıldız uçlu tornavida

1.6.3. İki Ağızlı Tornavida

İki ağızlı tornavidalar, basit vida sıkma ve gevşetme işlemlerini yapabilmek için iki farklı tornavida taşımak yerine iki farklı uca sahip tek bir tornavida taşıma fikriyle üretilmiştir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 21 İki ağızlı tornavidalar

1.6.4. Saatçi Tornavidası Takımı

Küçük boyutlu kuklaların bağlantılarında kullanılır.(Parmak Kuklası, gölge kuklası vb.) mekanik kısımlarını birbirine tutturabilmek için minyatür vidalar kullanılır. Bu vidaları söküp takmak için ise saatçi tornavidaları kullanılır. Düz ve yıldız uçlu olan tipleri vardır. Boyları birkaç santimetredir. Tutma kısmı ve uç, aynı mil üzerindedir fakat birbirinden bağımsız dönebilir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 22 Saatçi tornavidası takımı

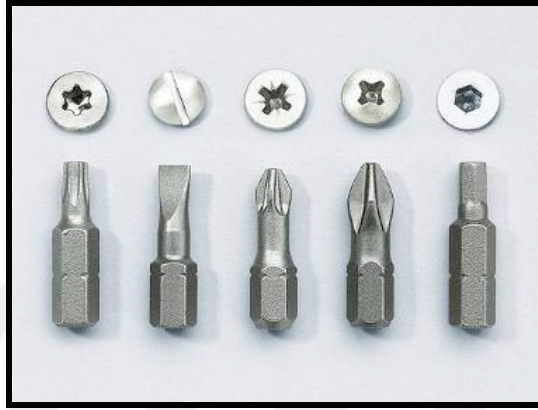
Tornavida kullanırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Yapılacak kuklanın tipine ve çeşidine uygun tornavida seçilmelidir.
- Tornavidalar işi bittikten sonra alet çantasına kaldırılmalıdır.

Vida boyutuna uygun tornavida seçilmelidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 23 Bazı vida çeşitleri

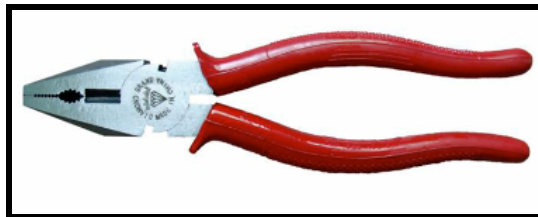

Şekil 24 Bazı vida çeşitleri ve bunlara karşılık gelen tornavida uçları

1.6.5. Pense

Penseler, birbirinin aynısı ancak simetriği iki parçanın sabit bir noktada birbirine monte edilmesi ile imal edilir. Birbirine simetrik olan bu iki parça sabitlendikleri noktada yaklaşık 30 dereceye kadar açılabilir.

Bu el aleti birçok kukla yapımı için kullanılabildiği için çok işlevseldir. Metal uç kısmındaki paralel dişler yardımıyla tutma, çekme ve bükme işlemleri, orta kısmındaki kesiciler yardımıyla soyma ve kesme işlemleri gerçekleştirilebilir. Penselerin sap kısımları kazalara neden olmamak için kaymayan malzemeden üretilmiştir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 25 Pense

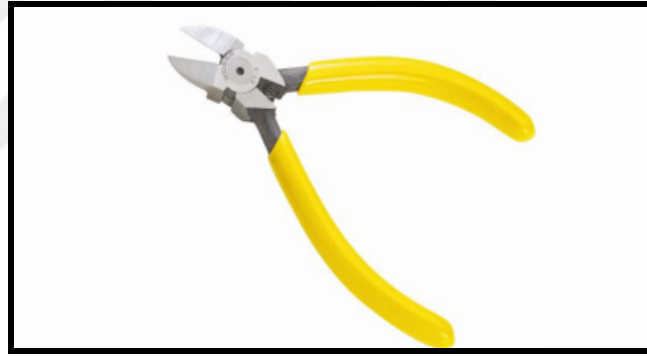
Pense kullanırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Pense, tutma ve kesme işlemleri için kullanılır.
- Penselerle iş yapılırken metal olan uç kısmına parmaklar yaklaştırılmamalıdır.

Uç kısımdaki dişler aşınmışsa ya da sap kısmı deforme olmuşsa yenisi ile değiştirilmelidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.6. Yan Keski

Yan keskinin yapısı penselere benzer. Yine sabitleme noktasında birbirinin aynısı ancak simetriği olan iki parça, yaklaşık 15 dereceye kadar açılabilir. Penselerden farklı olarak yan keskinin uç kısmında dişler yoktur. Sadece karşılıklı iki adet keskin metal bıçak vardır. Bu sayede yan keskinin ile yapılacak olan kuklanın metal yada sert plastiğinin rahatça kesilmesi gibi işlemler gerçekleştirilebilir.

Şekil 26 Yan keski

Yan keski kullanırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Yan keski, tutma ve çekme işlemlerinde kullanılmamalıdır.
- Yan keski ile işlem yapılırken metal olan uç kısmına parmaklar yaklaştırılmamalıdır.

Kesilecek olan kukla materyalinin boyutuna göre yan keski seçilmeli ve mini yan keskinin büyük ve sert materyallerde kullanılmamalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.7. Kargaburun

Kargaburun da penseye benzer bir yapıya sahiptir. Penseden farklı olarak metal uç kısmı daha uzundur ve pense gibi küt değil sivridir. Bu şekli, kuşun gagasına benzediği için bu ismi almıştır. Kargaburun ile pensenin ulaşamayacağı yerlere ulaşılabilir ve özellikle küçük detaya sahip kuklalarda, yapı elemanlarının kolaylıkla tutulabilmesini sağlar. Bunun yanında kargaburunların metal uçlarının orta kısmında bulunan keskin kısımlarla gölge kuklalarında kullanılan misine ipleri kesimi işlemi de yapılabilir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 27 Kargaburun

1.6.8. Düz Uçlu Keski

Düz uçlu keski, iyi cins karbonlu çelik malzemeden yapılmış ve tahta, metal, taş gibi maddelere şekil vermek için kullanılan el aletleridir. El kuklası ve ipli kuklalarda ahşaba şekil vermek için kullanılır. Tahta için kullanılan tiplerinde ağaçtan ya da plastikten bir tutma kısmı bulunurken metal için kullanılanlarda böyle bir kısım bulunmaz. Çoğunlukla plastik ya da metal çekiçler yardımıyla kuvvet keskiye, keskinin keskin ucundan da şekil verilecek malzemeye uygulanır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 28 Düz uçlu keski

1.6.9. aki

akılar, içerisinde birden fazla bıçağın gizlenebildiği, her yerde taşman, bıçak boyutları 1 cm ile 30 cm arasında değişebilen ve kağıt kesme, ağaç yontma gibi birçok amaç için kullanılabilen el aletleridir. akılar, retim teknolojilerinin gelişmesi ile ilerine mini tornavidaların, bıçakların ve trplerin de yerleştirildiği çok amaçlı ve kullanışlı ekipmanlar haline gelmiştir. Sahnede kukla gösterileri sırasında karşılaşılabilecek kkk teknik sorunlar için acil çözümler için kullanılır (www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

şekil 29 aki

1.6.10. Cımbız

Cımbızlar, kkk boyuttaki kuklalarda teknik ayrıntı ve minimal boyutlu vidalar vb. elle tutulamayacak kadar kkk boyutlu malzemeleri tutmak için kullanılan el aletleridir. Kuklanın göz, kaş, ve bağlantı noktaları gibi alanlarda, çok çeşitli boylarda cımbızlar yaygın olarak kullanılmaktadır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

şekil 30 Cımbızlar

1.6.11. Nokta

Nokta, matkapla açılacak bir deliğin pozisyonunu önceden belirlemek ve işaretlemek için kullanılan metalden yapılmış el aletidir. Yüzeyde delinmek istenen yer, tam olarak tespit edildikten sonra noktanın sivri ucu yüzey üstüne yerleştirilir ve yassı üst kısmına çekiçle darbe uygulanır. Böylece delinmek istenen yer, matkap ucunun kaymayacağı şekilde işaretlenmiş olur(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 31 Nokta

1.6.12. Çizecek (Bız)

Çizecek, çelikten yapılmış sivri bir ucu ve ahşap ya da plastikten yapılmış bir tutma kısmı olan, tahta ve plastik gibi malzemelerin üzerinde, düzgün kesme işlemleri gerçekleştirebilmek için çizgiler ve işaretler oluşturmaya yarayan bir el aletidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 32 Çizecek (Bız)

1.6.13. Maket Bıçağı

Maket bıçakları, çoğunlukla kağıt, karton, mukavva, muşamba, plastik, kumaş ve deri vb. malzemelerini kesmek için kullanılan, plastik ya da alüminyumdan tutma kısmı olan ve keskin olan bıçağı bu tutma kısmının içine sürülerek gizlenebilen bir el aletidir. Maket bıçaklarının kesici metal kısmı, fazla kuvvet uygulandığında çabuk kırılabilir ve kırıldığında yenisi ile değiştirilebilir (www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 33 Maket bıçağı

1.6.14. Lastik Çekiç

Lastik çekiçler, tamamı tek bir parça halinde lastikten yapılmıştır ve vurularak kuvvet uygulanan yüzeye fiziksel zarar verilmemesi gereken durumlarda (örneğin çizilmemesi gereken ahşap kukla başı) kullanılır. Bu çekiçlerin kafa kısmı boştur ve içleri kum ya da çelik tozu ile doldurulmuştur. Bu yapı, vurulan yüzeyden çekiğin geri sekmemesini sağlar(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 34 Lastik çekiç

1.6.15. Plastik Çekiç

Plastik çekiçler, kafa kısımları sert plastikten, sap kısımları ise ağaçtan ya da fiberglastan yapılmış olan çekiç türüdür. Genellikle metal ve ahşap plakalara zarar vermeden şekil vermek kullanılır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 35 Plastik çekiç

1.6.16. Metal Çekiç

Metal çekiç, metal bir kafaya ve ağaçtan, fiberglastan ya da metalden bir sapa sahip ve vurma işlemleri için kullanılan bir el aletidir. Birçok çeşidi vardır. Bunlar:

- Taş çekici
- Yontma çekici
- Keserli çekiç

Bu türlerden başka kullanım alanına göre isimlendirilen daha birçok çekiç çeşidi vardır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 36 Taş çekici

Şekil 37 Yontma çekici

Şekil 38 Keserli çekic

Çekiç kullanırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Yapılacak işe uygun boyutta ve tipte çekiç seçilmelidir.
- Başka kişiler vurulacak nesneyi tutmamalıdır.
- Çekiçler kaymaya neden olmaması için yağ ile temastan korunmalıdır.

Çekiç başının sapa sıkıca tutturulduğundan emin olunmalı ve sapın kırık ya da çatlak olmamasına dikkat edilmelidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.17. Eğe

Eğe, üzerindeki dişler yardımıyla talaş kaldırarak iş parçasını istenen biçim ve ölçüye getirmeye, yüzeyleri düzeltmeye ve bilemeye yarayan bir el aletidir. Birçok çeşidi vardır. Bunlar:

- Sivri uçlu yassı eğe
- Küt uçlu yassı eğe
- Yarım yuvarlak eğe
- Kılıç eğe
- Üç köşe eğe
- Yuvarlak eğe
- Dört köşe eğe
- Yarık eğesi
- Bıçak eğesi
- Hızar eğesi
- Kuşdili eğe
- Baret eğesi

Eğe kullanırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Eğe hiçbir zaman sapsız kullanılmaz.

- Eğeleme sırasında talaşlar üflenerek mengene üzerinden uzaklaştırılmamalıdır. Talaşlar göze kaçabilir. Koruyucu maske ve fırça kullanılmalıdır.

Eğe iş yapılan parça üzerinde bırakılmamalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

şekil 39 Eğe seti

1.6.18. Demir Testeresi

Demir testeresi, her büyüklükte ve biçimde metal parçaları kesmek için kullanılan bir el aletidir. Demir testerelerinde, kesilecek metalin türüne göre sert ve esnek olmak üzere iki çeşit bıçak kullanılır. Bıçak, bir çerçeveye üzerindeki küçük deliklerden pinler yardımıyla sabitlenir ve gerginliği çerçevenin uç kısmında bulunan bir vida ile ayarlanır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

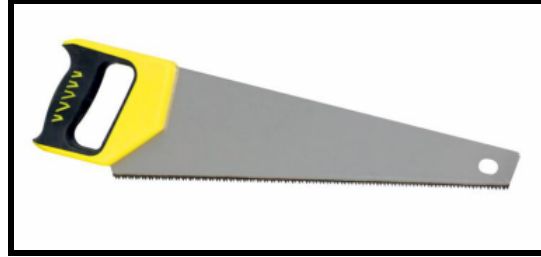
şekil 40 Demir testeresi

1.6.19. Ağaç Testeresi

Ağaç testeresi, üzerinde ince düz dişleri olan bir bıçağa ve bu bıçağın vida ile tutturulduğu plastik ya da ağaçtan yapılmış bir sapa sahip olan ve ağaç, tahta kesmekte kullanılan bir el aletidir. Testere çeşitleri şunlardır:

Kol Testereleri

- Kaptırma testeresi
- Zıvana testeresi
- Zemin testeresi
- El Testereleri
- Pala testere
- Sırtlı testere
- Alıştırma testeresi
- Çekme testere
- Kaplama testeresi

Şekil 41 El Testeresi

Testere kullanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilir;

- Kesmeye başlamadan önce kesilecek düzleme önce iz açılır.

Kesme işlemi sırasında testere boyunca uzun hareketlerden ziyade testerenin belli kısmını kullanan kısa hareketlerle işlem yapılmalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.20. Makas

Makaslar, bir çift metal bıçağa ve iki parmağın geçebileceği bir tutma kısmına sahiptir. Parmaklar, açılıp kapandığında birbirine bir noktadan sabitlenmiş keskin bıçaklar üst üste gelerek kağıt, kumaş, karton ve ince plastik gibi materyalleri keser(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 42 Makas

1.6.21. Teneke Makası

Teneke makası, metal plakaları el ile kesmeye yarayan el aletidir. Yapısı makaslara benzer ancak makastan daha uzun bir sap kısmına, daha kısa ve küt bıçaklara sahiptir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 43 Teneke makası

1.6.22. Şarjlı El Matkabı

Şarjlı el matkabının tutma kısmının altında bir bataryası vardır. Metal kılıfının içinde bulunan ve dönme hareketini sağlayan motor enerjisini bu bataryadan alır. Şebeke gerilimi ile çalışan darbeli matkaplar kadar güçlü değildirler. Bu nedenle çoğunlukla ahşap ve plastik delme işlemlerinde kullanılır. Mandrenleri el ile gevşetilip matkap uçları takıldıktan sonra yine el ile sıkılır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 44 Şarjlı el matkabı

1.6.23. Tezgah Üstü Matkap

Tezgah üstü matkap, bir tezgah üzerine monte edilmiş ya da zemine sabitlenmiş matkap çeşididir. Tezgah tipi matkaplar çok az kuvvet harcayarak hassas delme işlemleri yapılabildiği için çok kullanışlıdır. Kullanıcının delme işlemi yapabilmesi için sadece az bir kuvvet harcayarak matkap kolunu aşağı çekmesi yeterlidir. Tablasında bulunan mengene ile delinecek malzemenin sabitlenmesi sağlanır ve bu durum güvenli bir delme işlemi için önemli bir avantajdır. Tezgah üstü matkaplar el matkaplarına göre çok daha güçlü motorlar kullandıkları için sert metal

parçaların delinmesinde el tiplerine göre çok daha başarılıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 45 Tezgah üstü matkaplar

1.6.24. Matkap Ucu Seti

Matkap uçları, mandren ucuna takılan ve delinmek istenen bölgeye kuvvetin uygulandığı ekipmandır. İşlenmek istenen her madde için farklı matkap ucu ve delme yöntemi kullanılmalıdır. Burada hangi matkap ucunun hangi delme işlemi için uygun olduğunu gösterilecektir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.25. Düz Uçlu Matkap Ucu Seti

İnceltilmiş uçlu matkap uçları demir içermeyen metaller için uygundur. Bunlar, alüminyum, bakır, pirinç, çinko, demir ve alaşımsız çeliktir.

Şekil 46 Düz uçlu matkap ucu seti

Bahsedilen matkap uçlarının dışında ahşap delme işlemlerinde kullanılan matkap ucu çeşitleri de vardır.

Helezonik ağaç delici uçlar, iki ön kesicili uzun merkezleme ucuna sahiptir. Bu uç ağaç liflerini deler ve içerideki derinlik stoperi bunları keser. Daha büyük delme çapı için genellikle delik açıcı ağaç matkap ucu, menteşe açma ucu veya delik açıcı matkap ucu kullanılır; ahşaba derin delik açmak için yılan matkap ucu vardır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 47 Ağaç matkap uçları

1.6.26. Spiral Taşlama ve Kesme Makinesi

Spiral taşlama ve kesme makinesi, metal, plastik ya da ahşap malzemelere şekil vermek ya da onları kesmek amacıyla kullanılabilen elektrikli el aletidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 48 Spiral taşlama ve kesme makinesi

1.6.27. Şarjlı Tornavida

Şarjlı tornavidalar, vida söküp takmak için kullanılan, bir motor ve bu motoru sürmek için şarj edilebilir bir bataryaya sahip el aletleridir. Bu tip tornavidalar değiştirilebilir tornavida uçları ile çok büyük bir kullanım kolaylığı sağlar. Kalem ve tabanca şeklinde olan tipleri vardır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 49 Şarjlı tornavida

Şekil 50 Şarjlı tornavida uçları

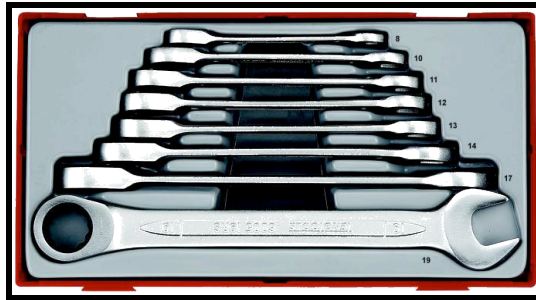
1.6.28. Anahtarlar

Anahtarlar, kuklaların eklemlerinde kullanılan somun, cıvata ve saplamaları sıkıya ya da gevşetmek için tasarlanmış araçlardır. Kırılmaları önlemek için çelik alaşımdan yapılırlar. Anahtarların çok farklı türleri ve her türün kendi kullanım alanı vardır. Yapılması gereken iş için uygun anahtar kullanılmamak, anahtarın kırılmasına, iş yapılan ekipmanların zarar görmesine ve yaralanmalara yol açabilir. Aşağıda farklı anahtar türleri yer almaktadır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

1.6.29. Kombine Anahtar Takımı

Kombine anahtar takımları, bir açık ağızlı (çatal) anahtar ve bir de yıldız anahtarın birleşiminden oluşmuştur. Anahtar uzunluğu, ağız büyüklüğüne göre değişir. Kombine anahtar takımları, somun ve cıvata söküp takmak için kullanılır.

Kombine anahtar takımlarında ağızlara yakın olan kısımlarda yazan rakamlar milimetre cinsinden ağız açıklığını belirtir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 51 Kombine anahtar takımı

1.6.30. Kurbağacık Anahtarı

Kurbağacık anahtarda bir sabit ve bir de hareketli ve ayarlanabilir çene vardır. Ayarlanabilir çene bir dişli tarafından çevrilerek somun büyüklüğüne göre ayarlanır. Cıvata ya da somun üzerine fazla kuvvet uygulandığında kurbağacık üzerindeki dişli düzenek zarar görebileceğinden bu gibi durumlarda kombine anahtar takımları kullanılmalıdır. Kurbağacık anahtarlar, sadece doğru boyutlu anahtar veya soket bulunamadığı durumlarda kullanılmalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 52 Kurbağacık anahtar

1.6.31. Alyan Anahtar

Alyan anahtarları altıgen soket şeklinde vidaları söküp takabilmek için kullanılan bir anahtar çeşididir. Bu tip anahtarlar “L” şeklindedir ve her iki ucu ile de aynı büyüklükteki altıgen soket vidalar sökölüp takılabilir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 53 Alyan anahtarlar

1.6.32. Lokma Anahtar

Lokma anahtar takımları, farklı çaplarda cıvatalar için farklı boylarda anahtar soketleri ve bu soketlere döndürme kuvveti uygulayabilmek için bir tutma aparatından oluşur. Soketler, döndürülecek cıvatanın kafasına oturtulduktan sonra soketin üst kısmına tutma aparatı takılarak cıvata gevşetilir ya da sıkılır. Kombine anahtar takımının yaptığı işi yapar ancak kombine anahtar takımlarının ulaşamayacağı, cıvatanın bir yuva içinde kaldığı ya da cıvata yanlarında döndürme işlemi için yeterli alan kalmadığı durumlarda kullanılır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 54 Lokma anahtar takımı

1.6.33 Takım Çantası

Takım çantasının kullanım amacı, el aletlerinin bir arada ve düzenli bir şekilde muhafaza edilmesidir. Takım çantalarının ne kadar ekipman taşıyabileceği, ne tip ekipmanlar taşınacağı ve hangi malzemeden üretilmiş olduğu, tamamen kullanıcı tarafından belirlenir. Kombine anahtar takımları ve lokma anahtar takımları gibi el aletlerinin kendi muhafaza çantaları olabildiği gibi bu aletler, takım çantası içinde bir arada da muhafaza edilebilir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 55 Takım çantası

1.6.34. Silikon

Silikon sıcak ve soğuk olmak üzere iki farklı uygulama alanı vardır. Kukla yapı elemanlarında yapıştırıcı ve tutucu özelliği ile ilk sıralarda kullanım yeri bulunur kendisine. Ahşap, metal, plastik, kumaş vb. neredeyse tüm materyalleri yapıştırma özelliğine sahiptir. Önemli nokta hangi türün (sıcak ya da soğuk) doğru kullanıma uygunluğudur. Silikon tabancası diye adlandırılan aparatlar ile kullanımı sağlanır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 56 Silikon

1.6.35. Zımpara

Zımpara, ahşap gibi şekillendirilmesi kolay malzemelerin yüzeyinde bulunan çıkıntı gibi kısımları kaldırmak ya da ahşap malzemeye, yüzeyinden aşındırarak şekil vermeye yarayan bir gereçtir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 57 Zımpara

1.6.36. İş Gözlüğü

Özellikle metal ve ahşap malzemelerin şekillendirilmesi ve delinmesi gibi işlemlerde uçan parçacıklar gözler için potansiyel bir tehlikedir. Bu gibi işler yapılırken göz korumasının sağlanması için koruyucu iş gözlüğü takmak gerekir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 58 Koruyucu iş gözlüğü

1.6.37. Toz Tutucu

Kukla yapımında ahşaba şekil verme, plastik kesimi ve boya uygulamaları gibi işlemlerde solunan havaya bol miktarda toz ve kimyasal parçacık karışabilir. Bu tozdan burnu ve ağzı tamamen korumak için toz koruma maskeleri takılmalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 59 Toz tutucu maske

1.6.38. Çizme

Kukla atölyesinde, çalışma sırasında ayakları, yüksekten düşen parçalara karşı korumak için ucu demirli botlar giyilmelidir(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 60 Güvenli bot

1.6.39. Kauçuk Eldiven

Yapılan iş esnasında ahşap malzeme üzerindeki kıymıkların batmaması, keskin iş parçalarının ele zarar vermemesi, elin korunması amacı ile koruyucu eldivenler kullanılmalıdır.

Kauçuk eldivenler, genel kullanım eldivenidir. Deri parçaları eklenerek sağlamlığı artırılan modelleri de vardır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 61 Kauçuk eldivenler

1.6.40. Deri Eldiven

Deri eldivenler, kullanım sırasında ele zarar verebilecek keskin, sürtünme yaratıcı maddelere karşı yüzde yüz önleyici olmasa bile gösterdiği direnç ile diğer eldiven çeşitlerinden, sağlamlığı ve uzun süreli dayanıklılığı ile ayrılır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Şekil 62 Deri eldivenler

Kukla yaparken atölyelerde iş kazalarına en çok bilgisizlik, dikkatsizlik ve iş kurallarına uymamak neden olur. Bu nedenle kullanılacak ekipman ve iş malzemeleri en iyi şekilde tanınmalı, iş yaparken herhangi başka bir şeyle meşgul olunmamalı ve güvenliği sağlayan iş kurallarına kesinlikle uyulmalıdır(www.hbogm.meb.gov.tr, [03.05.2018]).

Tornavida dan eldivene kadar verilen bu malzeme bilgisi ve kullanım detayları kukla sanatçısının yaratım sürecinde ihtiyacı olan temel öğelerdir. Kukla tasarımcısı, malzeme bilgisine ne kadar hakim olursa, o kadar yapım sürecinde başarı elde edeceğinin göstergesidir. Bu noktada bu sanat dalına merak saran ve kendisini bu doğrultuda geliştirmek isteyenlerin teknik konuda her ihtiyacı olan bilgiye yer vermeye çalışılmıştır

1.7. Kukla Tasarımı ve Yapımı

1.7.1. El Kuklası

Bilinen başlangıcından itibaren el kuklası, dönemin özelliklerine göre yapım teknikleri değişim ve gelişim göstermiştir. Başlangıcında çamur ve kil ile yapılan kuklalar sonrasında sırası ile ahşaptan ve kağıt hamurundan yapılmıştır. Ahşap

malzeme kavak ve sedir ağacı gibi hafif cinslerden seçilmiştir. Her ne kadar hafif olduğu düşünülse de uzun metinlerin sahnelenmesinde kuklacının yorulması ahşaptan kağıt hamuruna geçilmesine sebep olmuştur. Yapı malzemelerinin de gelişmesi ile günümüzde kuklalar poliratan gibi malzemelerden yapılmaktadır. Bu malzemeler çok hafif olması, kolay şekil verilebilmesi ve sağlamlığı için günümüzde tercih edilmektedir. El kuklası yapımında genel bir malzeme zorunluluğu yoktur. Tasarımcının kullanıp şekil verebileceği tüm materyallerden el kuklası yapılabilir. Tezin uygulama kısmında da görüleceği üzere atık malzemelerden yapılan el kuklalarının aşamaları şu şekildedir; Kullanılacak araç gereç: 1 veya 2 litre plastik kola şişesi, çorap, tutkal veya sıcak silikon, sünger (karakterinize uygun renkte), akrilik boya (kullanılacak renklerde), örgü ipliği veya kendir, karton, mukavva, kumaş

Şekil 63 El kuklası örneği(Currell, 2013:78).

Pet şişeden başın hazırlanması: Pet şişesini ortadan ikiye keserek üst kısmı alınır. Şişe, kuklanın ağız kısmı hareket edecek şekilde kesilir. Üzerine karakterin ten rengini yansıtacak şekilde ince(3mm) bir sünger kaplanır. Böylece kafanın ana hatları belirlenmiş olur.

Şekil 64 El kuklasının hareket eden ağız mekanizması örneği(Currell, 2013:79).

Başa şekil verme: Mevcut olan başa şekil vermek için süngerden faydalanılır. Karakterin özelliklerine göre uygun bir burun(büyük ya da küçük) yapılır. Gerekirse gene süngerden elmacık kemikleri ve çene yapısı da büyütüp küçültülebilir.

Yüzün boyanması: Akrilik boya yardımıyla kuklanın yüzünde boyama işlemleri yapılabilir. Bunlar karakteri daha gerçekçi yapacak dokunuşlardır. Kaş, göz, çil gibi yerler boya yardımı ile yapılır.

Saçların hazırlanması: kuklanın saçları ipten yapılabileceği gibi birçok farklı materyalden de yapılabilir. Bu kuklanın karakterine ve oyundaki işlevine göre uzun ya da kısa olabilir. Renk seçimi de bu doğrultuda yapılır.

Kıyafetin hazırlanması: Kuklanın elbiseleri oyundaki rolüne ve yansıttığı karaktere göre hazırlanır. Sıfır kumaştan dikilebileceği gibi kullanılmayan elbiselerden dönüşüm yapıp dikilebilir.

1.7.2. Parmak Kukla

Parmak kukla yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde gösterilebilir;

Kullanılacak araç gereç: Kumaş, deri parçaları, renkli yün iplikler, mutfakta kullanılan renkli kurulama bezleri, iğne, iplik, tutkal, makas.

Şekil 65 Parmak kukla örneği(<httpswww.pinterest.com/handpuppets>)

Kalıbı hazırlama: Hazırlanacak kukla karakterine karar vererek materyal seçimi yapılır. Hazırlanmış olan farklı karakterdeki parmak kukla örnekleri parşömen kağıdına geçirip ve kumaşın üstüne iğneleyip, dikiş payı bırakılarak kesilir.

Kuklayı dikme ve süsleme: Kestiğiniz parçaları alt bölümü parmak gireceği için açık bırakılarak tersinden dikilir ve çevrilir. Yüz kısmını figüre uygun renkli iplikler, deri parçaları, düğmeler ile oluşturulur.

1.7.3. Tahta Kaşık Kukla

Tahta kaşık kuklasında yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde gösterilebilir;

Kullanılacak araç gereç: Boyasız ve cilasız tahta yemek kaşığı, kumaşlar, pullar, boncuklar, deri parçaları, akrilik boya, keçeli kalem.

Kuklanın Hazırlanışı: Tahta kaşığın arka yüzü kullanılır. Yüz kısmı akrilik ya da keçeli kalem ile çizerek oluşturulur. İstenilirse düğmelerle göz kısmı oluşturulabilir. Saçlar için iplikler kullanılır. Karaktere göre uzun ya da kısa olabilir. Kıyafetleri hazırlamada figürün özelliğine göre giysiler hazırlanır. Değişik materyallerle süsleme yapılabilir.

1.7.4. Yüzük Kukla

Yüzük kukla yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde gösterilebilir;

Kullanılacak araç gereç: Karton, yapıştırıcı, keçeli kalemler, pullar, boncuklar vb. malzemeler.

Şekil 66 Yüzük kukla örneği(<httpswww.pinterest.com/handpuppets>)

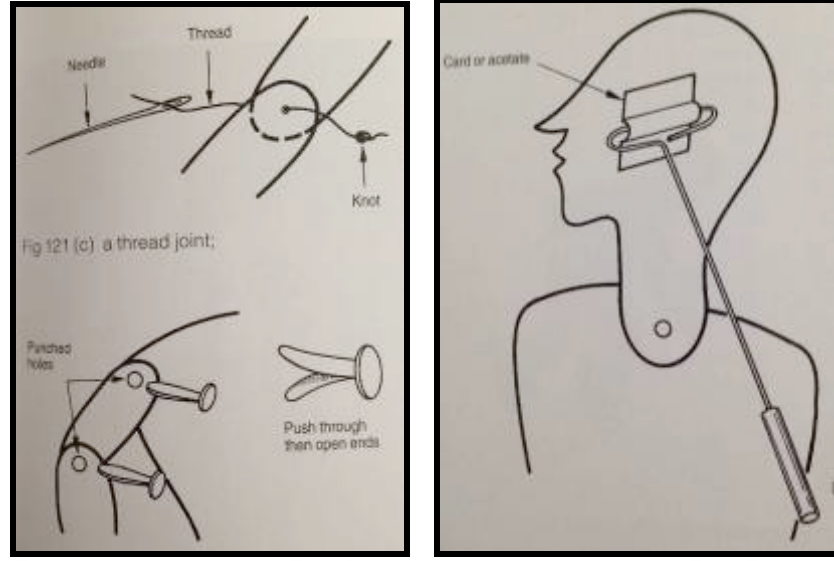
Kuklanın Hazırlanışı: Yüzük kuklası için seçilen figür kartona çizilir ve etrafından kesilir. Yüzey renkli kalemlerle boyanır veya renkli kumaş(kağıt da olabilir) malzemelerle tasarıma uygun yerleştirilir. Figürün arkasına kartondan hazırlanacak yüzük yapıştırılır. Yüzük kuklası farklı özelliklerde deriden de hazırlanabilir.

1.7.5. Gölge Kuklası

Gölge kuklası yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde gösterilebilir;

Kullanılacak araç gereç: Deve derisi ya da inek derisi, mukavva, amerikan Bristol, ipek ya da sentetik kumaş, toprak ya da akrilik boya, kretuar, asetat kağıdı, asetat kalemi, ince çıtalar, yapıştırıcı, aydıngeçer, silikon.

Şekil 67 ve Şekil 68 Gölge tiyatrosu kukla bağlantı mekanizması ve kontrol mekanizması örneği(Currell, 2013:97-102).

Kuklanın Hazırlanışı: Seçilen figürün baş, kollar, bacaklar ve gövdesini ayrı ayrı çalışarak birbirine monte edilebilecek bir figür olacak şekilde hazırlanır. Belirlenen karakter asetata asetat kalemı kullanarak çizilir. Asetat kalemleriyle, toprak boylarla ya da akrilik boylarla renklendirilir ve kuruyunca kenarlarından kesilir. Eklem noktalarından kolları, bacakları ve başı gövdeye misina veya naylon makara ipi ile çok sıkı olmayacak şekilde tutturulur. İnce çubukları arka tarafından eklem yerlerini hareket ettirebilecek noktalara silikon ile tutturulur. Kukla sahnesinin önü kumaş ya da aydınler kağıdı ile kaplanır. Arkadan ışık vererek (fener veya mum) kukla çıtalar ile hareket kazandırılır.

Şekil 69 Gölge tiyatrosu, Karagöz kuklası(Currell, 2007:2)

1.7.6. Yürüyen Parmak Kukla

Yürüyen parmak kukla yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde gösterilebilir;

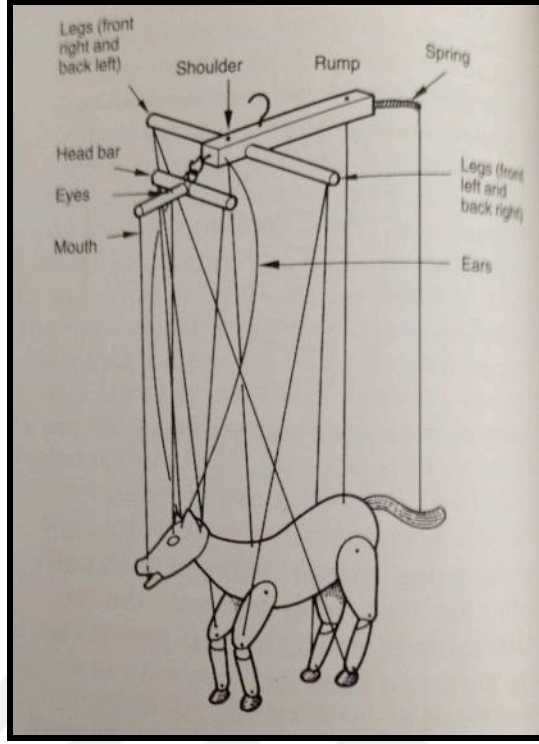
Kullanılacak araç gereç: Karton veya mukavva, örnek figürler, boya kalemleri, keçeli kalemler, makas, maket bıçağı.

Kuklanın Hazırlanışı: Seçilen figür karton veya mukavvaya çizilir. Parmaklar için uygun yerden işaretlenen delikler kesilir. Figür boya kalemleri ile boyanır. Saçlar istenirse yünden de yapılabilir. Elbisesi figüre uygun kumaşlardan kesilip yapıştırılır. Orta ve işaret parmağı, parmak kuklasının eteklerinden geçirilerek kukla yürütülür.

1.7.7. İpli Kukla

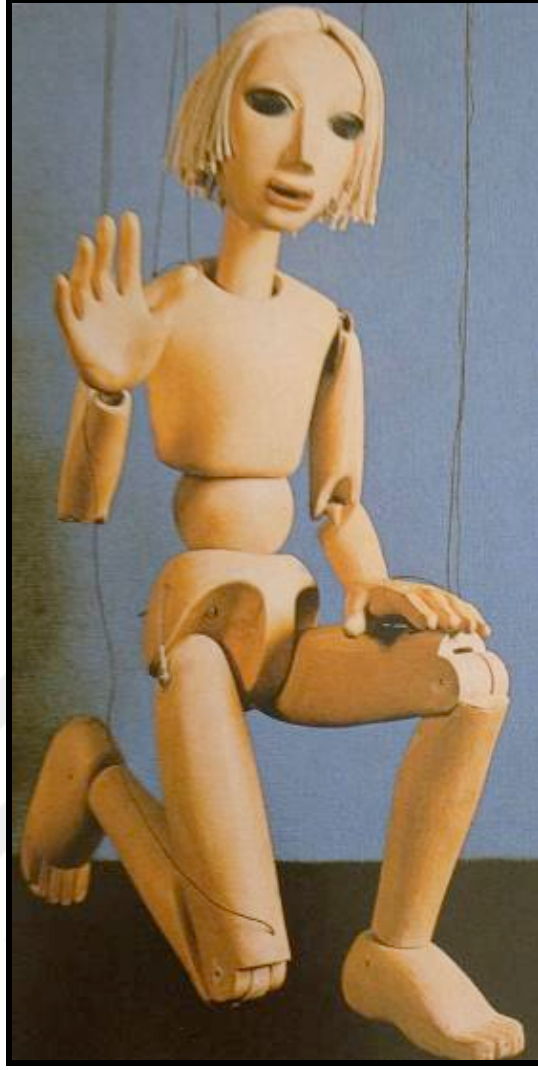
İpli kukla yapımında kullanılacak malzemeler şu şekilde tarif edilebilir;

Kullanılacak araç gereç: Tahta(Oyulup şekil verilmesi kolay olan bir cins), küçük vidalar, karton, kumaş parçaları, ip, yapıştırıcı, kontrol çubuğu(Plastik ya da tahtadan), çivi, boya kalemleri, akrilik boya.

Şekil 70 İpli kukla dikey hayvan oynatım mekanizması(Currell, 2013:90).

Kuklanın Hazırlanışı: (Ölçüler örnek teşkil etmesi için verilmiş olup, karakterin tasarımına, sahnenin büyüklüğüne ve hitap ettiği çocukların yaş grubuna göre paralel değişiklik gösterebilir). Baş için 7x7 cm ebadında ve 2.5 cm genişliğinde tahtadan bir adet kesilir. Gövde kısmını oluşturmak için 14x14 cm ebadında ve 2.5 cm genişliğindeki tahtadan bir adet kesilir. Kollar için 7 cm boyunda 2.5 cm eninde 4 adet tahta çubuk kesilir. Bacakları oluşturmak için 10 cm boyunda, 3 cm eninde, 2.5 cm genişliğinde 4 adet çubuk kesilir. Ebatları verilen tahtanın tümü kesildikten sonra kolları, bacakları, başı vücuda monte etmek için birleştirme yerlerine (eklem) vidaları sabitlenir ve vücuda monte edilir. Yüzü karakterin özelliklerine göre boyanır. Yeni veya eski kumaş parçaları, deri parçaları vb. kullanarak bu malzemeleri kollara bacaklara ve vücuda göre kesip yapıştırılabileceği gibi elbise dikerek de giydirilene bilir. Çizmeler ve şapka için mukavva, karton, deri veya yapay deri kullanılabilir. Kukla hazırlandıktan sonra hareket ettirebilmek için iplerini ellerden, dizlerden, baştan ve arka ortasından bağladıktan sonra artı şeklindeki kontrol çubuğuna bağlayıp oynatabilir.

Şekil 71 Güzel bir ahşap ipli kukla, tasarımcısı John Wright, Küçük Melek Tiyatrosu(Currell, 2013:25).

1.8. El Kuklası Hareketleri

El kuklası hareketlerinin yapılması önerilen uygulamalar şunlardır;

Onaylama hareketini gösterme yöntemi; Kukla başını aşağı yukarı oynatmak sureti ile yapacağı hareket, kuklanın “evet”, “bulabilirim”, “yapabilirim” gibi olumlu ifadeleri anlatmasını sağlar.

Ben hareketini gösterme yöntemi; Kuklanın ellerinden birinin içinde olan başparmağı kukla gövdesini gösterecek biçimde içe dışa oynatmak “ben”, “benim gibi” ifadeleri aktarmak için kullanılan harekettir. Başparmakla yapılan bu hareket

esnasında kuklanın diğer elinin gövdenin yanında açık biçimde ve biraz yukarıda olması hareketi daha anlaşılır ve doğru kılar.

Gel hareketini gösterme yöntemi; Tek elini gövdesine doğru sallayarak, kukla “buraya gel” mesajını verir. Bu her iki el ile de yapılabilir. Her şeye rağmen bu basit parmak hareketi, mesajı iletmek için bir miktar bilek hareketiyle bütünleşmelidir.

Alkış hareketini gösterme yöntemi; Bir düşünceyi sevinci neşeyi ifade etmenin en iyi yollarından biri kuklanın ellerini çırpması ve alkıştır. Kukla eğlendiğini alkışla birlikte zıplayarak, onların hareket ettirerek gösterir.

Gösterme hareketini yapım yöntemi; Kukla kollarından herhangi birisini kendisinden uzağa doğru hareket ettirerek “sen”, “orada” diye ifade eder. Hareket etmeyen kol kuklanın gövdesinin yanında durmalı ve “buraya” hareketini göstermelidir. Hareketi anlaşılır ifade etmek için az da olsa bilek hareketi gereklidir.

El Sallama hareketini gösterme yöntemi; Kukla “merhaba” ya da “güle güle” demek için kollarından birini sallar. Burada dikkat edilmesi gereken, hareketin, kolu kukla bedeninden uzaklaştırmadan yapılmasıdır.

El Ovuşturma hareketini gösterme yöntemi; El ovuşturmak birçok şey ifade etmek için kullanılır. Örneğin hoşlanmama ya da üşüme anlamında kullanılabilir. Kurnaz bir kukla şeytanca bir şey yapacağı zaman el ovuşturmasını durdurur.

Kızgınlık ve Sabırsızlık hareketlerini gösterme yöntemi; Kukla bir eliyle sahne tabanına vurduğu zaman bu onun sabırsızlığının veya kızgınlığının ifadesidir.

Düşünme hareketini gösterme yöntemi; Kukla düşündüğünü kısıtlı hareketlerle ifade edebilir. Tek eliyle kafasına hafifçe dayanarak düşündüğünü ifade edebilir. Kukla kollarını çapraz tutar, bir elini öbürünün üzerine koyar veya başının bir tarafını kaşması düşünmeyi ifade eder.

Sürünme hareketini gösterme yöntemi; Sürünme hareketi el kuklalarının en kolay ve etkili biçimde yapabildiği hareketlerden biridir. Kukla elleri üzerine yaslanır ve sahneyi kat ederken gövdesini sürükleyerek ellerini birleştirip açarak sürünüyormuş izlenimi verir.

Ağlama ve Hapşırma hareketlerini gösterme yöntemi; Kuklacı, kuklanın başı içerisinde kalan parmaklarını belli belirsiz oynatarak kuklanın ağlama hareketlerini

yapar. Aynı zamanda kukla, ellerini ani şekilde oynatarak hapşırma efekti yaratır. Kuklanın başını aşağı yukarı hafif hafif oynatarak iç çekme hareketini tamamlar.

1.9. El Kuklasında Bilek Hareketleri

El kuklası bilek hareketlerinin yapılmasında önerilen hareketler şunlardır;

Olumsuzluk hareketini gösterme yöntemi; En önemli bilek hareketlerinden birisi “hayır” anlamındaki olumsuzluk hareketidir. Kukla hayali bir eksen etrafında sağa sola dönerek olumsuzluk ifade eder; “hayır, gitmeyeceğim, sevmiyorum, istemiyorum”. Sağa sola salınmak ta olumsuzluk ifade etmenin bir diğer yoludur.

Selamlama hareketini gösterme yöntemi; Selamlama hareketi için bilek bükülerek kukla öne eğilir. Bu eğilme esnasında daha fazla etki elde etmek için kukla parmağı ile kendisini işaret eder.

Arama hareketini gösterme yöntemi; Kuklanın sahnede bir şey aradığını göstermek için bilek sahneye yatay biçimde ileri geri hareket ettirilirken aynı zamanda da kukla sahnenin üzerinde hareket ettirilir. Bu hareketin etkili olabilmesi için kol hareketleriyle olduğu kadar ufak parmak hareketleriyle de desteklenmesi gerekir.

Vurgulama hareketini gösterme yöntemi; Kukla bir şeyi savunduğunu vurgulamak için bir eliyle sahneye kararlı bir şekilde sahneye vurur.

Okuma hareketini gösterme yöntemi; Kitap okurken, kukla her satırı soldan sağa doğru okur ve tekrar yeni satırı okumak için sol tarafa döner. Kuklacının bileği kuklayı soldan sağa hareket ettirirken belirleyici olur ve parmakları ile kuklanın başını, okuyormuş izlenimi vermek için hafifçe hareket ettirir.

Utanma hareketini gösterme yöntemi; Eğer kukla utanmış ise kendisini içe büker ve seyircinin aksi yöne döner. Bu bilek ve parmakların kuklacıya doğru hareket etmesiyle sağlanmaktadır.

Üzüntü hareketini gösterme yöntemi; Kukla üzgün olduğunu başını iki eli arasına alarak ve kendi ekseninde sağa sola dönerek anlatır.

Kaldırma hareketini gösterme yöntemi; Kukla kaldırma hareketini öne doğru eğilerek ve nesneyi, iki eliyle kavrayarak yapar. Kukla dikleştirilerek nesneyi kaldırmış görüntüsü verilir.

Oturma hareketini gösterme yöntemi; Oturma hareketini gerçekleştirmek için kuklacı bileğini bükerek hafifçe arkaya alır. Önden görünen kukla böylece hafifçe yana döner ve oturuyormuş gibi gözükür.

1.10. El Kuklasının Kol Hareketleri

El kuklasının oynatılması aşamasında önemli kol hareketleri şunlardır;

Yürüme hareketini gösterme yöntemi; Kuklayı yürüyormuş gibi göstermek için, sahne boyunca hafif kol hareketleriyle aşağı yukarı hareket ettirilir.

Koşma hareketini gösterme yöntemi; Koşma eylemini vermek için kol aşağı yukarı hızlı ve kesik kesik hareket ettirilir.

Zıplama hareketini gösterme yöntemi; Zıplamada kukla her seferinde bir kez hareket ettiği için bu hareket koşma hareketinden farklıdır. Kukla harekete sahne tabanında başlar, yukarı yükselir, hafif bir salanımdan sonra da tekrar başlangıç konumuna döner.

Bayılma ve Düşme hareketlerini gösterme yöntemi; Bayılma ve düşme hareketinde kukla aniden düşmelidir. Bu kolun geniş hareketiyle gerçekleşir. Kuklanın bir şeyin üzerine basmış gibi ve sonra düşecek ya da bayılacakmış gibi sabit tutulması gerekir. Bu hareketsiz geçen çok kısa süre, düşme hareketinin ritmini oluşturur. Kuklanın düşme ya da bayılma süresi oynatıcıya bağlıdır. Yavaş bir düşüş komik etkiler uyandırırken, özellikle bileğin dairesel hareketleriyle hareketi süslemek mümkündür. Kuklanın sırt üstü düşmesi yüzüstü düşmesinden daha etkilidir.

1.11. Diğer Ülkelerde El Kuklası ve Uygulama Örnekleri

Bugün dünyanın her yerinde uluslararası kukla festivalleri düzenlenmektedir. Ülkemizde bu organizasyonların ev sahipliğini genellikle İstanbul, Bursa ve İzmir yapmaktadır. Bu yıl 12. si yapılan ‘Uluslararası İzmir Kukla Festivali’ ne 1–18 Mart 2018 tarihleri arasında 25 farklı ülkeden kukla tiyatrosu katıldı. 58 farklı kukla oyunu

sahnelendi. Dünyanın dört bir yanından farklı tekniklerde el kuklası performanslarının izlenmesi sağlandı. İnceleme fırsatı bulunan uluslararası el kuklası tiyatroları sahneleme özellikleri aşağıda örnekler ile verilmeye çalışılmıştır;

Ülke: ABD

Tiyatro Adı: Bonnie Duncan Tiyatrosu

Oyun adı: Hırsız Sincap

Yaş Grubu: 3+

Wepsitesi: <http://www.bonnie:duncan.com>

Konusu: “Yalnız ve garip bir kız çocuğu olan Sylvie’yi annesi kendi kendine oyalanması için arka bahçeye çamaşır asmaya gönderir. Sylvie arkasını döndüğü anda yaramaz bir sincap belirir ve en sevdiği çamaşırını kapıp gider. İşte o anda büyük bir kovalamaca ve macera başlar. Sylvie kendini bir anda yabancı topraklarda bulur. Çamaşır sepetinden koskoca yepyeni bir dünya doğar ve Sylvie içinde tılsım taşıyan, güçlü bir kız olduğunu öğrenir. El kuklası ve obje tiyatrosu tekniklerini içeren gösterisinde kukla, dans, fiziksel tiyatroyu bir araya getirerek sahneyi, boyutları, renkleri, dokuları ve zamanı sürekli biçim değiştiren bir dünyaya dönüştürmeyi anlatır”(U.İ.K.G., Broşür:9).

Şekil 72 Amerikalı el kukla sanatçısı Bonnie Duncan ve Serhat Sezgin, Hırsız Sincap oyunu, 11 Mart 2018, İzmir Sanat Sahnesi

Şekil 73 Hırsız Sincap oyunundan bir sahne(<http://www.bonnie:duncan.com>)

Şekil 74 Hırsız Sincap oyunundan diğer bir sahne(<http://www.bonnie:duncan.com>)

Ülke: Arjantin

Tiyatro adı: Omar Alvarez Tiyatrosu

Oyun adı: Kuklaların Komik Dünyası

Yaş Grubu: 9+

Wep Sitesi: <http://www.omaralvareztiteres.com.ar/>

Konusu: “Son derece keyifli ve eğlenceli performans, kukla sanatının tarihine ve şanlı yaratıcılarına ithaf edilmiştir. Bu büyüleyici oyun, özgün vücut kuklaları, gölge kuklaları, müzik, sihirli objeler ve renk cümbüşü içinde bir karnaval havası yaratıyor. Basit şekillerde kullanılan kumaşlar, kartonlar ve renkli tüyler büyüleyici yıldızların hikayelerini anlatıyor(U.İ.K.G., Broşür:15).

Şekil 75 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği(<http://www.omaralvareztiteres.com.ar>)

Şekil 76 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği(<http://www.omaralvareztiteres.com.ar>)

Şekil 77 Kuklaların Komik dünyası oyunundan bir el kuklası örneği(<http://www.omaralvareztiteres.com.ar>)

Ülke: Fransa

Tiyatro adı: Compagnie Theatres De Marionnettes

Oyun adı: Pepe'nin Kulubesi

Yaş Grubu: 3+

Wep Sitesi: <https://mariska.fr/>

Konusu: “Kalabalığa doğru yürüyen bir tiyatro sahnesi ve sahnede çok ilginç bir karakter vardır. Pepe isimli minik kukla kulübesinde gösterisinde birçok yetenek sergiler. İnteraktif bir kukla gösterisidir. Kimi zaman bir ressam, bir müzisyen, kimi zaman bir şair ya da bir sihirbaz olur. Pepe el kuklası karakteri seyirci ile iletişim kurmada bir dahidir. Kimi zaman çok tatlı, kimi zaman aşırı derecede kışkırtıcıdır bir davranışa bürünerek hikayesini anlatır”(U.İ.K.G., Broşür:45).

Şekil 78 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el kuklası örneği(<https://mariska.fr/>)

Şekil 79 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el kuklası örneği(<https://mariska.fr/>)

Şekil 80 Pepe'nin Kulubesi adlı oyundan el kuklası örneği(<https://mariska.fr/>)

Ülke: Fransa

Tiyatro adı: Le Loup Qui Zozote Tiyatrosu

Oyun adı: Coco'yu Beklerken

Yaş Grubu: 3+

Wep Sitesi: <https://www.lapuntual.info>

Konusu: “Minik kavgacı bir korsanı alıp büyük bir cep tiyatrosuna koyun! Sonra onu çok güzel olduğunu düşündüğünüz bir kuklanın kollarına atın! Ardından kötü, kıskanç, hain ve kaba bir adam ilave edin! Bütün bu karakterleri kaynama noktasına getirin! Hızlı bir şekilde karıştırın ve sonra dinlenmeye bırakın (ama çok da uzun bırakmayın)! Ta ki her şey patlayana kadar... Bütün bu karışımın lezzetli tadı gibi bir performansı anlatmaktadır” (U.İ.K.G., Broşür:51).

Şekil 81 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği(<https://www.lapuntual.fr/>)

Şekil 82 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği(<https://www.lapuntual.fr>)

Şekil 83 Coco'yu Beklerken adlı oyundan el kuklası örneği(<https://www.lapuntual.fr>)

Ülke: Hollanda

Tiyatro adı: Lejo Tiyatrosu

Oyun adı: Eller Yukarı

Yaş Grubu: 3+

Wep Sitesi: <http://www.lejo.nl/en/site/page/photos/>

Konusu: “Usta bir sanatçının ellerinde bir çift ahşap gözle yaratılan sayısız karakter, özgün ve yenilikçi bir tarzla hazırlanmıştır oyun. Gürültücü bir köpek, iki step dansçısı, yeme bozukluğu olan bir inek, maestroları ile birlikte bir çocuk korusu

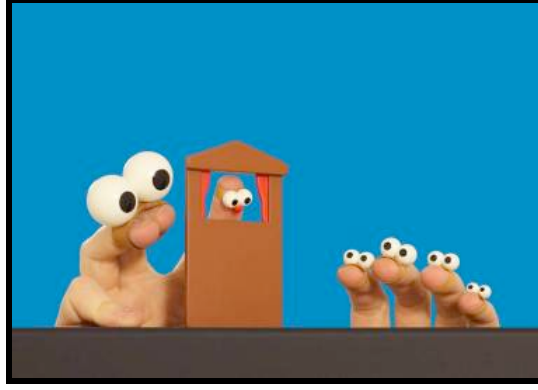
ve birçok karakterin sahne aldığı bu performans, her yaştan izleyiciye hitap etmektedir” (U.İ.K.G., Broşür:55).

Şekil 84 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği(<http://www.lejo.nl>)

Şekil 85 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği(<http://www.lejo.nl>)

Şekil 86 Eller Yukarı adlı oyundan parmak kuklası örneği(<http://www.lejo.nl>)

Ülke: İsrail

Tiyatro adı: The Train Tiyatrosu

Oyun adı: Kayıp Taç

Yaş Grubu: 3+

Wep Sitesi: <https://www.traintheater.co.il/en>

Konusu: “Uyku perisinin ne yazık ki taç kaybolmuş ve peri onsuz uykuya dalamamaktadır. Her ne kadar artık büyümüş olsa da tacı ile uyumaya çok alışmış çünkü. Sonunda uykuya dalmayı başarır. Uykusunda ağgözlü kargaların, dans eden leyleklerin, anne kanguru ve onun zıpzip kızının, romantik tavşanların, koca yürekli ağaçların, uçan ayların ve davulcu kirpilerin olduğu, herkesin çılgınca davrandığı ve sihirbazlık numaraları yaptığı, tacının nihayet bulunduğu ve bulanın ödülünü aldığı mükemmel bir rüyayı anlatır” (U.İ.K.G., Broşür:71).

Şekil 87 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği(: <https://www.traintheater.co.il>)

Şekil 88 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği(: <https://www.traintheater.co.il>)

Şekil 89 Kayıp Taç adlı oyundan el kuklası örneği(: <https://www.traintheater.co.il>)

Ülke: İsviçre

Tiyatro adı: Anita Bertolami Tiyatrosu

Oyun adı: Karnaval

Yaş Grubu: 5+

Wep Sitesi: <http://www.anita.bertolami.net/creepingcarnival.html>

Konusu: “Anita Bertolami, izleyicileri yenedünyalara doğru fantastik bir yolculuğa çıkarır. Bu gösteride karşılaşılan objeler hiç gözüktükleri gibi değildir. Temizlik aşığı bir hamur çırpıcısı, bir büyücüye dönüşen bir tutam saç, halter kaldıran bir göbek ve birbirlerine aşık olan bir çift mutfak fırçası. Bu performans fiziksel tiyatro ve kukla ustalıklarla bir arada kullanılmasını göstererek hikayeyi anlatır” (U.İ.K.G., Broşür:73).

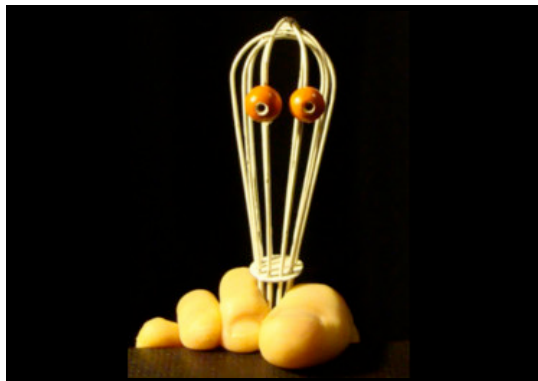

Şekil 90 Karnaval adlı oyundan parmak kuklası örneği(: <http://www.anita.bertolami.net>)

Şekil 91 Karnaval adlı oyundan parmak kuklası örneği(: <http://www.anita.bertolami.net>)

Şekil 92 Karnaval adlı oyundan parmak kuklası örneği(: <http://www.anita.bertolami.net>)

Ülke: Slovenya

Tiyatro adı: Ljubljana Puppet Tiyatrosu

Oyun adı: Ayı ve Kaz Yavrusu

Yaş Grubu: 2+

Wep Sitesi: <http://www.lgl.si>

Konusu: “Ayı ve Kaz Yavrusu basit bir karışıklık öyküsü. Bir gün kayıp bir yumurtadan bir kaz yavrusu çıkar. Kısacık hayatında ilk gördüğü şey karşısına çıkan bir ayı olduğundan bu minik yavru daha ilk andan itibaren kendisini ayı sanmaya başlar. İşin daha ilginç, ayıyı da annesi sanmaktadır. Hikayedeki hayali ormanın ağaçları arasına gizlenmiş, farklılıklarla birlikte yaşamaya ve ötekileri kabul edebilmeye dair derin sorular duruyor. Farklı gibi görünen her şey aslında bizden gerçekten de çok farklı mı? Zamanımızın ve ilgimizin ne kadarını başkaları ile olan ilişkilerimize harcıyoruz? Ayı ve Kaz Yavrusu, toleransı ve farklılıkları kabullenmeyi anlatır” (U.İ.K.G., Broşür:101).

Şekil 93 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği(<http://www.lgl.si>)

Şekil 94 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği(<http://www.lgl.si>)

Şekil 95 Ayı ve Kaz Yavrusu adlı oyundan el kuklası örneği(<http://www.lgl.si>)

II. BÖLÜM

“KELOĞLAN MACUN” MASALININ EL KUKLASI UYGULAMA ÇALIŞMASI

2.1. Masal ve Masal Kahramanı Keloğlan

Masalın, Arapça bir sözcük olan “mesel”den türediği belirtilmektedir (Sakaoğlu, 2002: 6). Masal, genellikle olağanüstü kahramanlara ve maceralara yer verilen, konusu hayali, kulaktan kulağa anlatılarak geçen halk hikayesi olarak tanımlanır (Meydan Larousse, 1972: 425). Diğer bir tanım da ise, köklü geleneğe bağlı, kolektif karakter taşıyan, ‘hayali-gerçek’, ‘mücerret-müsaahas’, ‘maddi-manevi’ konu, macera, vak’a, problem, motif ve unsurla, nesir diliyle, vakit geçirmek, insanları eğlendirirken eğitmek düşüncesinden hareketle, hususi bir üslupla anlatılır ve yazılır olarak açıklanmıştır (Elçin, 1986, s. 369). Dünya literatürü içerisinde çok farklı kültürlere ait masallar bulunmakla birlikte, Türkiye’de Keloğlan, Nasreddin Hoca, Dede Korkut, Ayşegül masalları gibi masalların zaman içinde öne çıktığı bilinmektedir (Cerit ve Gökçearslan, 2016: 50). Masallar çocuklara hitap ettiği düşünülmeyle birlikte, kültürel değer ve bilgi aktarımı açısından her toplum ve her yaş için önem arz etmektedir (Kuzu, 2008: 331). Çocuklar açısından masalların, ulusal değerleri aşılama, kültürel geçmişi tanıtmada önemli rol ve sorumluluğa sahip olduğu söylenebilmektedir. Aynı zamanda bu rolünün yanında masalların, öğrenme ortamlarını zengin hale dönüştürmesi, çocuklara eğlenerek öğrenme olanağı sunmasıyla da kalıcı ve etkili öğrenmenin önünü açtığı düşünülmektedir (Erdal, 2016: 1806). Masallar geçmişten gelerek, bugünü aydınlatmakta ve geçmişle bugün arasında bağ kurarak önemli bir kültürel köprü görevi görmektedir. Masallar geçmiş toplumların günlük yaşantılarını, önemli gün ve törenlerini, sosyal ve kültürel ilişkilerini ele alıp, o günlerden ve o toplumların kültürel yapılarından önemli izler taşıyan, o günleri anlamada değerli ipuçları veren edebi değeri olan unsurlardır. Bu yönleri ile masallar, değerler eğitiminde önemli bir araç olarak kullanılabilir (Sever, Memiş, Sever, 2015: 248). Kazandırılmak istenilen değere ilişkin öğretim sürecinde masallardan yararlanılmasıyla, toplumsal ve kültürel değerlerin aktarılması ve yaşatılmasında etkili bir öğretim sürecine ulaşılabileceği düşünülmektedir (Yiğit ve Kesmeçi, 2015: 1329). Aynı zamanda masalların öğretici yönü ile eğitim öğretim

süreci daha etkili ve esnek bir hale dönüştürebilecek, güncel temalar eşliğinde evrensel değerler de rahatlıkla kazandırılabilir. (Kuzu, 2007: 292). Masallar, çocukların dinleme, anlama beceri ve yeteneklerini arttıran, dil gelişimlerini olumlu şekilde destekleyen, hayal dünyalarını zenginleştiren, hem eğlendirici hem de eğitimci yönü olan kültür hazinelerinden biridir(Uçar, 2007: 456). Masallar, yapı ve içerik bakımından incelendiğinde geçmişten gelen kültürel birikimin günümüze aktarılmasında etkili olan edebi eserlerden biridir. Masal kitapları, doğrudan çocuklara yönelik yazılmadıkları halde gerek içerikleri gerekse verdikleri mesajlar açısından geçmişi bugüne taşıyan önemli kültürel değerlerdir(Akkaya, 2014: 314). Masallar, bir edebi ürün ve bilgi hazinesi olmanın yanında, kültürel kimliğin oluşmasında da önemli rol oynamaktadırlar(Arıci ve Bayındır, 2015: 109). Keloğlan Masalları edebi ve kültürel geçmişimizin izlerini taşıyan bir eserdir. Bu açıdan Keloğlan Masalları, içerisinde birçok kültür ögesi barındırması bakımından önemlidir.

Masallar kültür kavramının ve dolayısıyla Türk kültürünün temelini oluşturan değerler eğitimi açısından da önemli bir işleve sahiptir. Türk kültürüne ait birçok değer, masal metinleri aracılığıyla aktarılmaktadır. Masalarda dürüst-sahtekar, mert-namert, cesur-korkak, akıllı-aptal, adil-zalim, tembel-çalışkan insan tipleri karşı karşıya gelir. Bu iyi ve kötü karakterler aracılığıyla örnek alınacak ya da sakınılacak davranış biçimleri tanıtılır. Masalın sonunda daima iyiyi temsil eden kahraman kazanır, kötüyü temsil eden karakterler cezalandırılır. Masal, bir yandan çocukların düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirirken bir yandan da onların kazanması gereken iyilik, dürüstlük, çalışkanlık ve yardım severlik gibi erdemlerin olaylar içinde edinimini sağlar(Karatay, 2007: 471).

Masal hakkında verilen kavramsal bilgiler doğrultusunda oyun kişileri taşıdıkları amaç doğrultusunda şekillendirilerek kukla tiyatrosuna uyarlanmış ve sahnelenmiştir. Bu amaçla nitelikleri açısından Keloğlanın kişileştirme özellikleri araştırılmıştır.

Keloğlan, yıllarca yönetimden dışlanan ve onun dışında kalan halkın hayalinde yarattığı tiptir. Keloğlan, ünlü fıkra tipimiz Nasrettin Hoca gibi, halkı temsil eden genel bir tiptir. Fiziki görünüşü ve zekası arasındaki farkla da, toplumda

imkansıza ulaşmak isteyen insanın idealidir. Keloğlan, masallarda halkı temsil etmiş, Türk insanının zekasını, aklını, başarısını, azmini, şansını ve saflığını en güzel şekliyle kendi üzerinde toplamış kişidir (Şimşek 2007: 70). ‘Keloğlan Macun’ adlı masalda da tam bu kişilik özellikleri ile var olmaktadır: Cesur, akıllı, iyi niyetli ve sebatkar.

Halkın hayalinde yarattığı Keloğlan tipi, sadece görünüm itibariyle değil kullandığı dil itibariyle de bir önceki dönemin kahramanlarından farklıdır. Keloğlan, halkın hayal gücünün ve zekasının dili olan komiği yakalayarak soylu ve yüceltilmiş dil anlayışını ve onun kalıplarını yıkmaya çalışır. Soylu metnin dünyasına ait her şeyi yadsıyarak küçümser. Zamanın ihtiyaçlarına cevap veremeyen epiğin soylu dünyasını dönüştürerek onun yerine günün ve insanın ihtiyaçlarına uygun düşen yeni bir dünya ve yeni bir dil kurar. Yıkım işi öncelikle görüntü düzleminde gerçekleştirilerek epiğin kahraman imgesi sıska ve zayıf bir Keloğlan imgesine dönüştürülür. Bir önceki dönemin ‘kuvvetli ve kurtarıcı kahraman imgesi’ne ait kategoriler dışlanarak yıkılır. Hilebaz hayali muzip anlatılarda, karnaval coşkusunda, şifa ve büyü ritüellerinde, dinsel korku ve aydınlanmalarda, kimi zaman açık seçik, kimi zaman da muğlak biçimlerde, tüm zaman ve mekanların mitolojilerinde dolanır durur (Jung 2003: 126).

Masal metinlerinde problem çözücü olarak kullanılan dil daha çok soru/cevap yöntemiyle karşımıza çıkarılır. Bu yöntemle metin yaratma yeteneği üzerine kurulu olan masallar soru/cevapla geliştirilerek oyun içinde oyun düşüncesine bağlanır. Bu yöntemde soruların muhatabı Keloğlan’dır, cevapları veren de odur. Keloğlan, modern zamanların öznesi gibi davranarak kendisine sorulan her soruya aklını ve bilgisini kullanarak cevap verir.

Öncesinde kabul gören beden gücü yerini modern zamanlarda akla bırakmıştır. Bu dönüşüm, edebi metinlerin dünyasında dil ve kültür değişimine vesile olarak büyük kırılmalara yol açar. Soylunun, yücenin ve ağırbaşlının yerini hilebaz, basit ve komik alır. Böylece önceki dönemin soylu dil kategorileri basite alınarak yıkılır. Keloğlan’ın kullandığı dil repertuarının daha çok alay öğelerini içermesi bu sebeptedir. Bu dil, zekanın ve esprinin dilidir. Kara mizahın yerini modern zamanların gülmece alır (Aktulum 2000: 7-150).

Başlangıcında bir mit yıkıcısı olan bu figür, çağdaş anlatılarda kurduğu tuzaklarla toplumsal yapının olumsuzluklarını gülünç duruma düşüren modern bir kahramana dönüşür. Keloğlan, bu imgenin Türk kültüründeki milli motifi ve kahramanıdır. Bir bakıma Türk milletinin evrensel insan tecrübesinden kolektif bilinç dışından yaptığı bir ödünçlemedir. Türk milleti, milli hayat çizgisine göre bu tipi karakterize ederek kendi kahramanına dönüştürmüştür. Hemen her masalda var olan kişilerin tek tip diyebileceğimiz özellikleri vardır. Başta iyi kalpli olan karakterler, masalın sonuna kadar bu özelliğini korur, kötü olarak tanıdığımız ise masalın sonuna kadar aynı kötü karakterin esiridir. Örneğin Keloğlan her masalda ve her olay karşısında iyi yürekli, temiz kalpli ve zekice buluşları olan biridir (Yaldız 2006).

Yukarıda Keloğlana atfedilen tüm özellikler oyun metnine de eklenerek Keloğlan, masal kahramanı olarak oyunda yerini alır.

2.2. Masaldan Oyun Metnine Düzenleme

Orijinal masalın adı 'Keloğlan Macun' dur. Kukla tiyatrosu metnine 'Bir Varmış Bir Yokmuş' adıyla uyarlanmıştır. Yazıldığı yıl bilinmediği gibi yazarı da anonimdir. Masaldan kukla tiyatrosuna tek perde olarak düzenlenmiştir.

Kukla tiyatrosu çocukların karşılaştıkları ilk gösterilerdendir. Bu nedenle onlara sunulacak masal seçimi son derece özenle yapılmıştır. Uygunsuz bir metin ya da dramaturjisi doğru yapılmamış bir kukla gösterisi, izleyici çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakacağı bilinmektedir.

Çocukların seviyesine göre ağır olan masallar oyunlaştırıldığında, onların sıkılmasına neden olabileceği bilinmektedir. Yaş seviyesine göre oldukça soyut öğeler bulduran masalların da anlaşılması mümkün olmamaktadır. Çocukların izlemesi için hazırlanan kukla oyunu 'Bir Varmış Bir Yokmuş' ilgi çekici, merak uyandırıcı, eğlendirici ve hareketli durulmaların olaylar dizisinde yer almasına özen gösterilmiştir. Aynı zamanda eğiticilik yönüne de dikkat edilmiş ancak oyun metni yalnızca eğitim amacı güdülmeden estetik haz yaratacak şekilde düzenlenmiştir.

Oyunda çocukların hayal dünyasına hitap edilirken aynı zamanda onlara masalın kahramanı olan Keloğlanın yaşadıkları olaylar ve olaylara verdikleri tepkiler üzerinden, aşk, iyilik, merhamet, sabır, inanç, gelenek ve göreneklerimiz, ahlaki değerlerimiz vb. unsurlarla empati kurulması da hedeflenmiştir.

Masaldaki olaylar ve kişiler, sergilendiği biçimiyle her ne kadar olağanüstü, abartılı ve gizemli bir dünya anlatıyor olsa bile, yine de her yönüyle bizim dünyamıza işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında ‘Keloğlan Macun’ masalının masalsı anlatım ve simgesel boyutunun amacı, aslında bizim dünyamızda ve bizlerin arasında geçen ilişkileri yoğun ve simgeci bir anlayışla anlatmak ve vurgulamaktır. Ortaya koyduğu sonuçlar ile izleyicinin ders çıkarması beklenmiştir. Hemen her masalda olduğu gibi kukla tiyatrosuna uyarlanan ‘Bir Varmış Bir Yokmuş’ metni içerisinde de insancıl değerler öne çıkar. Olumlu değerlerin karşısında da olumsuz özellikleri ile donatılmış oyun kişileri yer alır ve oyun kurgusu bu iyi ile kötünün mücadelesini, sonunda da iyinin kazanmasını içerir. Oyun çocuk izleyicilerin ilgisini en üstte tutmayı amaçlayacak şekilde bölümlenmiştir.

Masal oyunlaştırılırken gerçek dünya ile benzeşme çabası içinde kötülük, iyilik; bilgelik, deneyimsizlik; akıllılık, akılsızlık gibi karşıtlıkları barındırmaktadır. Çünkü içinde yaşadığımız dünyada akıl ve bilgelikle her türlü sorunun üstesinden gelinebileceği aşıkardır. Kıssadan hissene, verilmek istenen dersin akıl öğeleriyle desteklenmesindeki amaç, çocukların haklı ve haksız olanı daha iyi ayırabilmesi içindir. Bu nedenle oyundaki çatışma bu taraflar üstünden yaratılmıştır.

Orijinal masal metninden kukla tiyatrosu oyun metnine çevrilirken içerikteki bazı cümlelerin çocuk izleyicilere olumsuz örnek teşkil edilebileceği düşüncesi ile değiştirilmiştir.

Buna örnek verilecek olursa;

“O sırada adamlar kapıyı çalar. Kocakarı kapıyı açar. Onlar da, ‘keloğlan burada mı?’ diye sorarlar. Kocakarı da ‘Burada yok. Bilmem nerededir, çok vakitten beri eve barka gelmedi derler. Kocakarı ‘oğullar bilmem ki nereye gitti. Eğer bana bin altın verirseniz, ben de gidip arar bulurum’ demiş.” Diyalogdan anlaşılacağı üzere rüşveti över gibi konuşulan kısımlar çıkarılmıştır.

Bunun yerine metin şu şekilde düzenlenmiştir; *“O burada değil, nerede olduğunu da bilmiyorum. Uzun zamandır oğlumu görmedim. Prensesin Vezirin oğlu ile evleneceğini öğrendiği günden beri eve gelmiyor. (Ağlar) O çok mutsuz! AMA...(Kurnaz bir ses tonu ile) oğlumu mutlu etmek için bana yardım ederseniz onu bulup size getiririm.”* Görüleceği üzere rüşvetin yerine ‘mutluluk’ sembolüne yer verilerek düzenleme yapılmıştır.

Diyaloglar yazılırken 3-5 yaş arası çocukların izleyeceği dikkate alınmıştır. Konusu; Keloğlanın Prensesi görüp aşık olması ve bu konuda aklını, yüreğini ortaya koyarak Prenses’le evlenebilmek için cesurca davranması onun masal kahramanı olarak zeki, kurnaz, mücadeleci ve şanslı biri olmasının olaylar dizisine etkisidir. Kuklaları yapılan oyun kişileri; Keloğlan, Prenses, Keloğlanın Annesi, Padişah, Vezir, Akıl Hocası, Derviş, Yeniçeri Askerleri ve Kuşlardır.

Oyunun türü ‘Kukla Tiyatrosu’dur. Teması aşk üzerinedir. Bu aşk, Keloğlan ile Prenses arasında geçer.

“Keloğlan: Benim adım Keloğlan, sanırım sana aşık oldum. Benimle evlenirmisin? Prenses: Bende senden hoşlandım Keloğlan. Benimle gerçekten evlenmek istiyorsan ilk önce Padişah babamın iznini almalı, beni ondan istemelisin”

‘Yalan söylemek kötü bir şeydir’ düşüncesi ana tema olarak verilir.

“Keloğlanın Annesi: Keltoşum, ben yalan söylemek istemiyorum. Yalan söylemek iyi bir şey değil. Padişah seni görmek istiyorsa saraya gitmek zorundasın”.

Yan temalarda ise mücadele, sihir, kurnazlık ve şans verilir. Asal önermede ise halkın içinden biri olan fakir Keloğlanın, imkansız gibi görünen isteğini, akli ve kurnaz kişiliği ile gerçekleştirebileceğini göstermesi verilmiştir. Oyunun mesajında, yalan söylemenin kötü olduğunu, toplumun her sınıfından insanların eşit olduğunu çocuk izleyicilere verilmesi sağlanmıştır.

Oyunun yan fikirlerinin ilki üst tabadaki insanlar her zaman kendilerine denk olduğunu düşündükleri kişileri çevresinde görmek isterler. Diğeri ise insanların istekleri karşısında mücadele etmeleri gerektiğini ve bunun için farklı yolları deneyebileceğini göstermelidir. Asal karşıtlık ‘Zengin-Fakir’ olarak verilmiştir. Oyunda Keloğlanın fakirliğinin altı çizilmektedir. Bunu Keloğlanın Annesinin diyaloglarından alıyoruz;

“Oğlum benim, canım oğlum, keltoş oğlum, biz çok fakir bir aileyiz. Baban öldükten sonra bir dilim ekmeği bile kolay alamaz olduk, bunu biliyorsun. Senin ne bir işin ne de bir yeteneğin var. Cebinde beş kuruş paran yok. Herşeyden önce kafanda bir tel saç bile yok. Bunlara rağmen Padişahın kızını sana vericeğini mi düşünüyorsun?”

Yan karşıtlıklar da ‘Saraylı-Halk, Anne-Oğul, Bilgelik-Cahillik, Umut-Umutsuzluk’ dur. Genel atmosfer saray ve köyde geçmektedir. Birincil kişi

Keloğlan, ikincil kişiler Padişah, Keloğlanın Annesi, Prenses, Vezir, Akıl Hocası ve Dervif tir.

3–5/5–6 yaş aralığı için dufunulen bu kukla gosterisinde oyuncuların, çocukların yanlış örnek alabilecekleri diyalog ve hareketler açısından dikkatli olmalarına ozen gosterilmiştir.

2.3. Kuklaların Tasarımı

Kukla karakterlerini tasarlama ve yapım aşamasında tım kukla eğitleri incelenmiş, örnekler araştırılmış ve metnin sahnelenmesinde en uygun yontemin el kuklası olacağı dufunulerek seğilmiştir. Toplamda 11 kuklanın kullanılacağı metnin uzerinde ealışılarak karakter analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucu her oyun kişisinin karakteristik ozelliği dufunulerek kuklalar yapılmıştır.

Kukla karakterlerinin oluşturulması ise şu şekilde ağıklanabilir; ana karakter olan Keloğlan, sağı olmayan, yırtık ve yamalı elbiseleri ile saf ve heyecanlı yuz ifadesine sahip bir tasarımla oluşturulmuştur. Kukla makyajı Keloğlan'ın iyi niyetini ve çocukluğunu yansıtacak şekilde yapılmıştır. Keloğlanın annesi ise kişilik ozellikleri gereği, yaşlı ve kurnaz yuz ifadesine sahip olarak yansıtılmış bir Anadolu kadını şeklinde dufunulmuştur. Başında eşarp vardır ve koyu renkli bir kostüme sahiptir. Padişah, gücü sembolize ettiği için keskin yuz hatlarına sahip, kararlılığı yansıtacak şekilde dufunulmuştur. Padişahın kaftanı uzerinde bulunan gosterişli aksesuarlar ile kuklalar arasındaki en görkemli kişi olduğunu yansıtmaktadır. Kavuğundaki altın detayları görkemi ve zenginliği destekler mahiyettedir. Prenses kuklasının tasarımında eok güzel bir genç kız yaratma dufunüncesi öne eıkar. Bu nedenle sarı sağlara, mavi gözlere sahip olan Prensesin kuklası, işlemeli dikkat eeken bir kostüme ve parlak aksesuarlara sahiptir. Prenses kuklasında olması gereken altın tae, inci küpeler ve simli makyaj gibi detaylarla Prenses olduğu yansıtılmaya ealışılmıştır. Vezirin kukla dufunüncesinde karakterin ozelliği olan kurnazlık yuz ifadesine yuکلenmiřtir. Büyük bir kavuğa ve beyaz sakallara sahiptir. Kostümü Vezire yakışacak şekilde düzenlenmiştir. Dervif, kuklalar iğindeki en gizemli oyun kişisidir. Bu etkiyi sağlayabilmek için elinde tıslımlı bir asa taşır. Sağı, sakalı ve elbiseleri beyaz renkte dufunulmuştur. Kuklanın kostümü aksakallı dedelerden esinlenerek tasarlanmıştır. Akıl hocası kukla tasarımında bilgeliğin gostermeleri

gösterilmeye çalışılmıştır. Bu düşünce içinde yüzünde gözlüğü bulunmaktadır. Bu gözlük akli sembolize etmektedir. Oyun içinde 4 farklı yeniçeri askeri tasarlanmıştır. Üzerlerindeki kostümlerin renkleri, bellerine taktıkları kılıçlar, yüzlerine verilen ifadeler farklı karakterleri yansıtacağı düşünülerek uygulanmıştır.

Kuklaların tasarımında ergonomiye dikkat edilmiştir. Kukla oynatıcıların ellerini rahatlıkla hareket ettirebilecekleri ölçülerde tasarlanmıştır ve elleri sahne değişimleri için rahatlıkla çıkarılabilir, takılabilecek uygunluktur. Uzun süre sahnede kullanılacaklarından dolayı hafif ve sağlam malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Türkiye'deki sahnelenmesinde kukla makyajları geliştirilerek daha sevimli hale getirilmiştir. Bu izleyici çocukların dikkatini daha fazla çekeceği düşüncesi ile yapılmıştır.

Bütün kukla tasarımları atık ve eski malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Bu da göstermektedir ki kukla yapımında yaratıcılığın sınırı olmadığıdır. Kuklanın gövdesi için eski pet şişeler kullanılmış, üzerlerine eski yastık süngerleri kaplanmıştır. Sünger istenilen ten rengini yansıtmaktadır. Plastik pet şişe ise hem çok hafif hem de dayanıklılığı yüksektir. Kuklaların kostüm tasarımında statülerine uygun kumaşlar seçilmeye çalışılmıştır. Bu kumaşlar eski tişörtler, eski pantolonlar ve atık kumaş parçalarının dönüştürülmesi ile elde edilmiştir.

2.4. Dekor Tasarım Aşaması (Değişimleri)

Metinde, Saray bahçesi, Saray, Keloğlanın evi, Akıl hocasının evi, kiraathane ve kiraz ağacının olduğu dağ olmak üzere farklı mekanlar bulunur. Yurtdışı performansındaki dekor ile Türkiye'deki farklılık göstermektedir. Dolap üzerinde 6 farklı mekana yer verilmiştir.

Şekil 96 Dekor, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Nikolo Bahul ve Eva Javorska, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovakya

Keloğlanın evini tasarlarırken köy yaşantısı dikkate alınarak duvarlara soğan sarımsak asılmış, evin ortasında çamaşır ipinin üzerinde kurutulan kıyafetler kullanılmıştır. Sarayın bahçesi mekanında yeşil zemin kullanılarak dış mekan havası verilmiş, çitler ile de bahçe sembolize edilmiştir. Padişah makamı altın kaplamalı hilaller yanlardaki çini motifleri ile desteklenmiş ve saray odası imlenmiştir. Saray ve sarayın bahçesi aynı platformun iki yüzü kullanılarak döner sahne olarak tasarlanmıştır. Bu da pratiklik anlamında uygun bir yöntemdir. Kuşların üzerine konacağı ağaç tasarımı dikkatle düşünülmüştür. Orijinal metinde servi ağacı yazmasına karşın oyun metninde kiraz ağacı olarak değiştirilmiştir. Bunun sebebi anlaşılabilirliği artırmaktır. Bunun nedeni metnin en can alıcı büyü sahnesinin gerçekleşeceği mekan olmasıdır. Plastik bir gövdenin üzerine yine plastikten yapılan yapraklar yapıştırılarak ağaç oluşturulmuştur. Bu ağaç dekorun yanında rahatlıkla sokulabileceği bir yuva yapılarak kullanılmıştır. İzleyici etkisini arttırmak üzere ağacın üzerine ışıklar monte edilerek sihir yapıldığı anda yanması sağlanmıştır. Bu sihir yapılırken arka taraftan su baloncukları da havada uçuşturularak etki artırılmıştır. Akıl hocasının evine geldiğinde ise kuklanın taşıdığı karakter dikkate alınarak arka planda kütüphane sembolüne yer verilmiştir. Kitapların arasında uyuyan kedi ise izleyici çocukların dikkatini artırma amaçlıdır. Orijinal hikayede kasap olarak düşünülen mekan kahvehaneye değiştirilerek daha anlaşılır ve kolay sembolize edilir hale getirilmiştir. Arka planında hasır kullanılmış ve sahnede klasik çay bardaklarına yer verilerek mekan imlenmiştir.

Şekil 97 Dekor, 'Bir Varmış Bir Yokmuş' oyunu, Burçin Uluçay ve Oğuzhan Şahin, Metin And Sahnesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye

Türkiye’de sahnelenen oyunda ise dekor kullanımı farklı bir yöneline gidilerek gerçekleştirildi. Burada bir dolap üzerinden değişim yerine, her mekan için ayrı platform yapılmıştır. Bu platformlar üzerine soldan sağa; Sarayın bahçesi, Keloğlanın evi, Saray ve Kırathane ile kiraz ağacının bulunduğu dağ tasarlanmıştır. Saray bahçesi bir kompozisyon içinde kullanılan plastik çiçekler ile yaratılmıştır ve aşkı, baharı sembolize eder. Keloğlanın evinde duvarda asılan sarımsak, soğan, kuruması için asılan elbiseler fakir bir yaşamı sembolize eder. Saray oyundaki en görkemli yerdir ve gücü sembolize eder. Altın kaplamalı taht, sütunlar ve aksesuarlar bunu destekler şekildedir. Oyunun son platformu ise hem kırathaneyi hem de kiraz ağacının olduğu dağı üstünde barındırır. Oyunun en mistik sahnesi burada geçer. İlk performansta kullanılan Akıl hocasının evi burada değişikliğe gidilerek saray mekanına taşınmıştır. Böylece daha hızlı mekan değişimine olanak sağlamıştır. Bu farklı dekor tasarımı sahne geçişleri için daha pratik bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

2.5. Işık Tasarımı

Slovakya oyun performansında tek bir sahne ışığı kullanılırken, Türkiye de sahnelenen oyun için her bir farklı mekanı gösteren platforma ayrı ayrı

ışıklandırmaya gidilmiştir. Sahnesi biten mekanın ışığı azaltılırken kuklaların geçtiği diğer mekanın ışıkları yükseltilmiştir.

2.6. Müzik

Oyunun başlangıcından sonuna kadar müzik kullanılmıştır. Sahne üzerindeki mekan değişimlerine paralel olarak müzikte değişmektedir. Saray bahçesinde romantik ve eğlenceli fon müziği, Saray sahnesinde ise oryantalist bir ses kullanılmıştır. Keloğlanın evindeki sahnede Anadolu ezgilerine yer verilmiştir. Dervişin bulunduğu sahnede ise mistik bir ses kullanılmıştır. Keloğlanın yaptığı her sihir de ses ile desteklenmiştir. Müzik, masalsı etkiyi artırmakta ve oyuna atmosfer anlamında destek vermektedir. Slovakia da Arp müzik aleti kullanılmıştır. Arp masalsı atmosferi sağlamada etkili olmuştur. Her bir mekan için farklı melodilerde ses kullanılmıştır. Türkiye de sahnelenen oyunda ise gitar ve tef kullanılmıştır.

2.5.7. Kukla Ses Tonları Seçimi

Tasarımları biten kuklalara sahneleme sırasında sahip oldukları karakter doğrultusunda her biri için ayrı ayrı ses tonu düşünülmüştür. Bu uygun ses tonu performans sırasında inandırıcılığı ve vereceği etkiyi artıracakı düşünülmüştür. Keloğlan ses tonu için heyecanlı bir köylü genç sesi uygun görülmüştür(Tenor). Annesi ise tiz (soprano) bir ses tonuna sahiptir ve yaşlılığı göz önüne alınarak yüksek ses ile konuşur. Prensesin ses tonu ise aşk tınısına sahiptir (Mezzosoprano). Romantik bir vurgu ile konuşur. Padişahın sesi (Alto) ve diğer sesleri bastırır güçtedir. Vezir sahneye kurnaz bir ses tonu ile karşımıza çıkar(Bariton). Akıl hocasının ses tonu bilgeliğinden ötürü sakın ve duraksamalıdır (Dramatik Soprano). 4 yeniçeri den her biri farklı ses tonuna sahiptirler. Bu ses tonlarının içerisinde en farlısı ise Devrik karakterine sahiptir. Bir büyücü edasında sesi duyulur ve masalsı bir tınısı vardır (Mat). Bunar kalın ses, ince ses, ciddi ses ve komik ses olmak üzer düşünülmüştür. Sahnede iki oyuncunun bu karakterleri canlandığı düşünülüğünde işlerinin profesyonellik gerektirdiği ortadadır.

Sonuç olarak, masaldan kukla tiyatrosuna uyarlanan çalışmada hangi yollar izlendiği, nelere dikkat edildiği farklı başlıklar altında verilmeye çalışılmıştır. İki

farklı ÷lkede uygulama Őansı bulan oyunda iki performans arasında bulunan farklılıklar ve değişimler açıklanmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

El kuklası tiyatrosu, tarih içerisindeki toplumların değişim ve gelişimlere paralel olarak kendisine bu doğrultuda yer bulmayı her zaman başarmıştır. Bilinen tarihinin başlangıcında dinsel ayinlerde yer alırken, günümüz modern kukla tiyatrolarında halen varlığını sürdürmektedir. Bugün, el kuklası sanatı ve teknikleri üzerine araştırma yapan, yeni teknikler çıkmasını sağlayan sanatçılar vardır. Bu insanlar farklı ülkelerde, değişik geleneklerdeki kukla tiyatrosu üzerine incelemeler yapmış ve modern kukla tiyatrosunun gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Ne yazık ki ülkemizde bu sanat dalı adına bu misyonu yüklenen araştırmacı sayısı çok azdır.

Ülkemizde kukla performanslarını özel tiyatrolarda izleyeceğimiz gibi devlet tiyatroları sahnelerinde de görmek mümkündür. Çoğunluğu gölge tiyatrosu olmasına karşın, el kuklası örnekleri görmek mümkündür. Artık kukla tiyatrosu hayatımızın içerisinde daha aktif bir rol almaktadır. Televizyon reklamlarında, çocuk saati programlarında, sirklerde, tiyatrolarda, meydanlarda farklı biçim ve tekniklerle karşımıza çıkmaktadır. Kuklalar tasarımcısının hayal gücünü yansıtır. Bu noktada tiyatronun özünde barındırdığı tüm disiplinler kukla performansları içinde geçerlidir.

Türk Tiyatrosu içerisinde çok eski bir tarihe sahip olan kukla sanatı, eski dönemlerdeki kadar yoğun olarak yapılmaya da halen devam etmektedir. Kukla Tiyatroları, eğlendirmek, güldürmek amacıyla yapıldıkları gibi oynatılmaları sırasında gerek kişileri gerekse kurgusal hikayeleri ile eğitici ve öğretici bir işleve sahip olmaları bakımından da oldukça önemlidirler. Ülkemizde geçmişi Orta Asya'ya kadar uzanan kuklacılık, günümüzde çok az sanatçıyla yaşatılmaktadır. Ancak bu sanat dalının yaşatılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Kukla sanatçılarının kendilerin geliştirmeleri ve ayakta kalabilmeleri için, bu alanda çalışan kişilere destek verilmelidir. Bunun için üniversiteler, diğer ilgili kurum ve kuruluşlar birbiri ile koordineli çalışmalı ve hem çeşitli ulusal ve uluslararası yayınlarla desteklenmeli hem de çeşitli festival, yarışmalar düzenlenmelidir. Yapılan araştırma ve çalışmalarla, kaybolmaya yüz tutmuş ya da diğer bir ifade ile geliştirilmesi için fazla çaba gösterilmeyen bu eski Türk sanatının ülkemize tanıtım, ekonomik açıdan ve çocuk eğitimi gibi önemli konularda yarar sağlayacağını göz ardı etmemeliyiz.

KAYNAKÇA

- ACIELMA, F. ve USTA, M. (2004). **Elektrik Atölye ve Laboratuvar İş ve İşlem Yaprakları 9.sınıf**, 2. Basım, M.E.B. Yayınları, İstanbul
- AĞAKAY, M. (1974). **Türkçe Sözlük**. 2. Basım, Bilgi Basımevi, Ankara
- AKTULUM, K.(2000). **Metinlerarası İlişkiler**, 1. Basım, Öteki Yayınevi, Ankara
- AND, M. (1969). **Geleneksel Türk Tiyatrosu**, 1. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara
- AND, M. (1985). **Geleneksel Türk Tiyatrosu**, 1. Basım, Bilgi Yayınevi, İstanbul
- AND, M. (2003). **Oyun ve Bügü**, 1. Basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- AND, M. (1977). **Dünyada ve Bizde Gölge Oyunu**, 1. Basım, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara
- AVCI, N. ve TURLA, A. (2003). **Kuklalar “Okulöncesi Çocuklar İçin Kukla Yapımı ve Kullanımı”**, 1. Basım, Turan Yayınevi, İstanbul
- ATASOY, N. (1997). 1582: **Surname-i Hümayun - Düğün Kitabı**, 1. Basım, Koçbank Yayınevi, İstanbul
- BARIC, M. (2007). **Puppet Theatre**, 2. Basım, Hawthorn Yayınevi, Gloucestershire, İngiltere
- BELL, J. (2001). **Puppets, Masks, and Performing Objects**, 1. Basım, The MIT Yayınevi, Londra, İngiltere
- BİLGİN, N. (1997). **Folklorik Yapma Bebekçilik**, 1. Basım, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara

CURREL, D. (2013). **Puppets and Puppet Theatre**, 2. Basım, The Crowood Yayınevi, Ramsbury, İngiltere

ÇEVİK, D. (2010) **Karagöz**, 1. Basım, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara

DUYURAN, D. (2000). **Topkapı Sarayındaki Tasvirleriyle Karagöz**, 1. Basım, Arkeoloji Sanat Yayınları, İstanbul

ELÇİN, S. (1986). **Halk edebiyatına giriş**, 1. Basım, Akçağ Yayınevi, Ankara

HACK, G. (2001). **Classic Hand Tools**, 1. Basım, The Taunton Yayınevi, Connecticut

İVGİN, H. (2000). **Karagöz ve Kukla Sanatımız**, 1. Basım, Kültür Ajans Tanıtım Yayınevi, Ankara

JUNG, C. G. (2003). **Dört Arketip**, Çev. Zehra Aksu Yılmaz. Metis Yay. İstanbul

KARADAĞ, A. (2002). **Okulöncesinde Dramatik Etkinlikler**, 1. Basım, Aydoğdu Yayınevi, Ankara

KUDRET, C. (2004). **Karagöz**, 1. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara

MATTSON, Jean M. (1997). **Playwriting For the Puppet Theatre**, 1. Basım, The Scarecrow Yayınevi, Plymouth, İngiltere

Meydan Larousse (1972), Meydan Yayınevi, Cilt: 8. İstanbul

ORAL, Ü. (2003). **Kukla ve Kuklacılık**, 1. Basım, Kitapevi Yayınevi, İstanbul

ORAL, Ü. (2005). **Kukla Kitabı**, 1. Basım, Kitapevi Yayınevi, İstanbul

ORAL, Ü. (2009). **Turkish Shadow Play Karagöz**, 1. Basım, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara

ÖZCAN, Ş. ve BULUT, H. (1991). **Atölye ve Teknoloji**, 3. Basım, Gül Yayınevi, Ankara

PURSCHE, Hans R. (1979). **Das Deutsche Puppentheater Heute**, 1. Basım, Inter Naciones Yayınevi, Köln, Almanya

ROTH, Charlene D. (1975). **The Art of Making Puppets & Marionettes**, 1. Basım, Chilton Book Yayınevi, Pennsylvania, ABD

SEVİN, N. (1968). **Türk Gölge Oyunu**, 1. Basım, M. E. B. Yayınevi, İstanbul

SAKAOĞLU, S. (2003). **Türk Gölge Oyunu Karagöz**, 1. Basım, Akçağ Yayınevi, Ankara

SAKAOĞLU, S. (2002). **Gümüşhane ve Bayburt Masalları**. 1. Basım, Akçağ Yayınevi. Ankara

SEVİLEN, M. (1969). **Karagöz**, 1. Basım, M. E. B. Yayınevi, İstanbul

SÖNMEZ, S. (2000). **Karagöz Kitabı**, 1. Basım, Kitapevi Yayınevi, İstanbul

Tilakasiri, J. (2008). **Asya Kukla Tiyatrosu**, 1. Basım, Mitos Boyut Yayınevi, İstanbul

İNTERNET

<https://www.fdu.aku.sk>, (03.06.2018)

<https://www.izmirkuklagunleri.com>, (09.7.2018)

<https://www.bonnie:duncan.com>, (15.08.2018)

<http://www.omaralvareztiteres.com.ar>, (22.08.2018)

<http://theatretrio.com>, (14.09.2018)

<https://mariska.fr>, (19.08.2018)

<https://www.lapuntual.info>, (11.09.2018)

<http://www.lejo.nl>, (30.07.2018)

<https://www.traintheater.co.il>, (09.09.2018)

<http://www.anita.bertolami.net>, (11.09.2018)

<hppt://www.milliedebiyat.com>, (23.06.2018)

<http://www.lgl.si>, (19.04.2018)

<www.hbogm.meb.gov.tr>, (03.11.2018)

<http://www.karagoz.net>, (02.05.2018)

<http://www.turkcebilgi.com>, (11.06.2018)

<http://www.masaloku.com>, (03.06.2018)

<hptt://eskikitaplarım.com>, (30.03.2018)

E- KİTAPLAR

ÇETİN, F. (2004). **Örneklerle Kuklalar ve Kukla Oyunları**,
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=570985>

FAN, C. ve Lİ P. (2000). **Chinese shadow theatre history, popular religion, and women warriors**, <http://site.ebrary.com/lib/suleyman/Doc?id=10559065>

JOAN, G. (2003). **Speaking in Other Voices an Ethnography of Walloon Puppet Theaters**, <http://site.ebrary.com/lib/suleyman/Doc?id=5004964>

McCORMICK, J. (2010). **The Victorian Marionette Theatre**, <http://site.ebrary.com/lib/suleyman/Doc?id=10354451>

WEINTRAUB, Andrew N. (2004). **Power Plays Wayang Golek Puppet Theater of West Java**, <http://site.ebrary.com/lib/suleyman/Doc?id=10091939>

Tezler Dergiler ve Sergiler

AND, M. (1977). **Köylü ve Halk Tiyatrosu Gelenekleri Açısından Orta Asya, İran, Anadolu Kuklasından Örnekler**, Milliyet Sanat Dergisi, 243; 22-25.

AND, M. (1996). **Kukla Koleksiyonculuğu**, Tombak Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi, 9; 4:14.

BALTACIOĞLU, İsmayıl, İ. (1945). **İbiş**, Yeni Adam Dergisi

CERİT, E., GÖKÇEARSLAN, A. (2016). **Türkiye’de Yayınlanan Türk Masal Kitaplarının Grafik Tasarım Öğeleri Açısından İncelenmesi: Keloğlan Masalları Örneği**. Sanat ve Tasarım Dergisi.

ERDAL, K. (2016). **Keloğlan Masallarında Çocukların Eğitimine Yönelik İletiler**, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı: 5.

GÜLER, M. ve ÖZDEMİR, M. (2007). **Türkiye’de Kuklacılık ve İpli Ahşap Kukla Yapımından Bir Örnek**, G.Ü., Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 2; 211-226

Irish Museum of Modern Art, (2009). **Gölgeye Övgü Sergisi**, Dublin, İrlanda

KARATAY, H. (2007). **Dil Edinimi Ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi**. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 5

KUZU, T. (2008). **Aytül Akal'ın Masallarıyla Çocukta Çevre Bilinci Geliştirme**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 19.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi 'MEGEP', (2007). **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kuklalar**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

SEVER, E., MEMİŞ, A., SEVER, S. (2015). **Pertev Naili Boratav'ın Zaman Zaman İçinde Masal Kitabının Değerler Açısından İncelenmesi**, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 6.

ŞİMŞEK, E. (2007). **Masalların Sembolik Dili Bağlamında "Keloğlan Tipi" Üzerine Bir Değerlendirme**. [<http://eskikitaplarım.com/showthread.php?t=48239>]

YİĞİT, M. KESMECİ, F. MUSAB, A. (2015). **Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitiminde Masal Kullanımı**, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 4

EKLER

Ek I: Danışman Onay Yazısı

Ek II: Keloğlan Macun (Orijinal Masal Metni)

Ek. III: İngilizce “Keloğlan Macun” Oyun Metni

Ek. IV: Slovakça “Keloğlan Macun” Oyun Metni

Ek. V: Türkçe “Keloğlan Macun” Oyun Metni

Ek. VI: Afişi (Slovakya) “Keloğlan Macun”

Ek. VII: Afişi (Türkiye) “Bir Varmış Bir Yokmuş”

Ek. VIII: Broşür “Keloğlan Macun”

Ek. IX: Prova Resimleri “Keloğlan Macun”

Ek. X: Kukla Resimleri “Keloğlan Macun”

Ek XI: SEZGİN, S. (2014). Keloğlan Macun Kukla Oyunu Video CD si, 16mm, Klub HAD Tiyatro Sahnesi, Banksa Bystrica; Slovakya

Ek XII: SEZGİN, S. (2018). Bir Varmış Bir Yokmuş Kukla Oyunu Video CD si, 16mm, Metin And Tiyatro Sahnesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye

T. C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Danışmanlığında yürütülen 0930404007 numaralı M. Serhat SEZGİN'e ait "Tiyatroda El Kuklasının Teknik Özelliklerinin Araştırılması ve "Keloğlan Macun" Adlı Masaldan El Kuklasına Bir Uygulama Çalışması" başlıklı Yüksek Lisans Tezini SDÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygulugu tarafimca yeterli bulunmuştur. (11/12/2018).

Danışman Öğretim Üyesinin
Dr. Öğr. Üyesi Nil Ünlü AYCIL
..... İmzası

Ek.I

Keloğlan Macun (Orijinal Masal Metni)

Bir varmış bir yokmuş vaktin birinde bir keloğlan varmış. Onun bir de fakir anası varmış. Fakir anası bu oğlanı hangi işe verse durmazmış.

Bir gün keloğlan padişahın kızını görür, ona aşık olur. Anasına gelir, 'ana git bana padişahın kızını iste' der.

Anası da, 'oğlum senin beş paran yok, hem bir işte güçte değilsin. Senin gibi bir keke padişah kızını verir mi ?' der.

O da 'Elbet verecek. Sen git hemen iste der. Kadın başa çıkamaz ne yapsın, kalkar saraya gider. Padişaha varıp, 'Aman efendim benim bir oğlum var, her gün beni dövüyor, sizin kızınızı isterim diyor. Ben de artık dayaktan usandım. Beni ister öldür, ister as, ne yaparsan yap.' der.

Padişah da, 'Haydi oğlunu bana getir' der. Kocakarı kalkar eve gelir. Keloğlan ne yaptın diye sorunca 'padişah seni istiyor' der.

Keloğlan doğru padişaha gider. Padişah bakar ki, bir keloğlan. 'Ben buna kızımı nasıl vereyim?' der ve oğlanı başından savmak için, 'ben sana kızımı veririm ama dünya da ne kadar kuş varsa onları bana getirmelisin der. Keloğlan saraydan çıkar, düşünür, taşınır. 'Şimdi ben bu kuşları nereden bulacağım? Ben bu işi yapamam. Sonra padişahta beni öldürür. Haydi, kaçayım' der kendi kendine, başını alır gider.

Gide gide epeyce gider. Günlerden bir gün kırdan gezerken bir dervişe rast gelir.

Derviş, 'oğlum nereye gidiyorsun? Deyince, keloğlan başına geleni anlatır. Derviş ona, 'Haydi filan yere git, orada büyük bir servi ağacı var, orada otur, ne kadar kuş varsa o serviye konarlar. Sen de macun dersin. O zaman hepsi o ağaçta yapışıp kalırlar. Onları topla padişaha götür deyince, Keloğlan doğru dervişin yanından servi ağacına gitmiş. Ne kadar kuş varsa gelip serviye konar. Keloğlan bunları görünce 'macun' der, kuşlar ağaçta kalır. Sonra hepsini toplayıp doğru padişaha götürür.

Padişah bakar ki, Keloğlan dediğini yaptı, o vakit Keloğlana, ‘Haydi şu başının kelini iyi et, yine eskisi gibi başına saçın bitsin, ondan sonra gel sana kızımı vereyim’ der.

Keloğlan saraydan çıkıp evine gelir. Birkaç gün evinde oturur. O ne yapayım diye düşünürken, padişah da kızını vezirin oğluyla nişanlar. Keloğlan artık gelmez diye düğün yapar. Keloğlan düğün olduğunu işitince hemen saraya gider. Padişahın kızı, vezirin oğluyla evlendiği gecede sarayın tavan arasına çıkıp saklanır. Onlar yattıkları vakit, Keloğlan ‘macun’ deyince ikisi birbirine yapışır.

Sabah olur, bakarlar ki, gelin ve damat odadan çıkmıyorlar. Saat dörde, beşe gelir. Bunlarda hiç kalkmak filan yok. Beriki gelir, kapının deliğinden bakayım derken, Keloğlan macun deyince o da kapıya yapışır. Bunu görüp acaba ne oldu diye yanına gelen, Keloğlan ‘macun’ dedikçe yapışır kalır. En sonunda, sarayın içinde kim varsa, birer birer hepsi kapı önüne geldikçe yapışır kalırlar.

Padişah bunları görüp ‘Acaba bu nedir? Nasıl iştir? Diye durup oturamaz. Birkaç adam çağırıp, ‘Haydi filan yerde bir hoca vardır, gidin, gelsin, şunun çaresini bulsun’ diyerek gönderdiği adamlar sokakta gezerlerken bir kasap dükkanına varırlar. Şuradan biraz et alalım diyerek dükkana girerler. Kasap da etleri gösterip ‘Şundan mı? Bundan mı? Diyerek etleri tutup gösterirken, keloğlan ‘macun’ diye bağırır hepsi etlere yapışıp kalırlar.

Padişah bekler, bekler bunlar nerede kaldılar diye canı sıkılır. ‘Bari ben gideyim’ der. Sokağa çıkar. Giderken bakar ki, kasap dükkanın da etlere yapışmış olarak adamları duruyor. Padişah ‘ben sizi nereye yolladım, siz burada ne geziyorsunuz?’ Deyince, ‘Biz gidiyorduk, biraz et almak istedik bilmem ne oldu, buraya yapıştık kaldık’ derler.

Padişah ‘Aman Yarabbi bu nasıl iştir?’ Diye kalkar doğru hocanın evine gider.

Hoca padişaha derki: ‘Efendim sizin kızınızı bir Keloğlan istemiş, siz de vermemişsiniz, o da size bu işleri yapmış.’ der.

Padişah ‘Aman hoca bunun çaresi nedir?’ diye sorar.

Hoca da ‘Bunun çaresi kızınızı keloğlana vermenizdir. Yoksa bundan kurtulamazsınız’ der.

Padişah sarayına gelir. Keloğlanı bulmaları için adamlar yollar. Keloğlan bunu işitince, doğru evine gidip oturur. Padişahın yolladığı adamlar, şurası burası diyerek keloğlanın evine gelirler. Keloğlan adamların geldiğini görünce anasına ‘beni sorarlarsa burada yok, o çok vakitten beri kayboldu de’ diye tembih eder.

O sırada adamlar kapıyı çalar. Kocakarı kapıyı açar. Onlar da, ‘keloğlan burada mı?’ diye sorarlar. Kocakarı da ‘Burada yok. Bilmem nerededir, çok vakitten beri eve barka gelmedi derler. Kocakarı ‘oğullar bilmem ki nereye gitti. Eğer bana bin altın verirseniz, ben de gidip arar bulurum’ demiş.

Adamlar, ‘aman ninecim, sen git bul da, biz sana daha çok altınlar veririz’ deyip, bin altını kocakarının avucuna sayarlar.

Birkaç gün sonra Keloğlan saraya gider, padişahın yanına çıkar. Padişah, Keloğlanı görünce ‘Aman oğlum sen neredesin? Ben seni bu vakte kadar bekledim, gelmedin, neredeydin?’ der.

Padişah vezirini çağırır. Keloğlana kızını nikah eder... O da yapıştırdığı adamlara, ‘çözül macun’ der, yapıştıkları yerden kurtarır.

Vezirin oğlu yataktan kurtulduğu gibi, öyle bir kaçır ki, arkasından kimse yetişemez. Onlar da kırk gün kırk gece düğün yaparlar...(www.masaloku.com[01.03.2014]).

İngilizce “Keloglan Macun” Oyun Metni

Keloglan and Peyst

***

Characters

Keloglan

Guler (Keloglan’s mother)

King

Dervish

Mentor

Soldiers

Vizier

Princess

(* is place)

*Garden

Keloglan: Hi, I m first time see you but i fall in love to you Princess.

Princess: But I don’t know, who are you? I have never seen you in my life.

Keloglan: I m Keloglan and I love to you. Marry me?

Princess: I like you too Keloglan, but if you want marry me first you must to ask king of my father.

Keloglan: Understand my Princess. I will sent my mother to your father. Than we can marry. I know you are Princess and I m poor boy. But one day we will marry. I m sure that.

Princess: You won my heart Keloglan. I will waiting for you.

*Keloglan’s house

Keloglan: Mother, I saw king's daughter and we talked today. I fall in love with her. I want to marry her. Please, go to king and let him know my wish.

Guler: We are very poor family. After your father died, we couldn't get bread easy. You know it. You haven't got any money, work and any ability. You haven't got hair on your head as well. King will not give you his daughter.

Keloglan: He must to give princess to me! I love her, the princess has to be mine! I love her.

*Kingdom

King: Woman, tell me, what do you want from me!

Guler: Sir, I have a son. He has many problems everyday. He saw your daughter and he fall in love with her. He wants to marry her. My king, you can kill me or do what you want to me, but please, give your daughter to my hairless son.

King: I don't know who is your son. First i need see him. After then maybe i can give any chance to him. Bring me your son! Then we will see.

Guler: I will, best regards.

* Keloglan's house

Keloglan: Mother, what happened? I m so exciting. Did you talk to king? Tell to me about everything.

Guler: Yes I did. I said to king, 'I have a son. He has many problems everyday. He saw your daughter and he fall in love with her. He wants to marry her. My king, you can kill me or do what you want to me, but please, give your daughter to my hairless son' Then he give a chance to you. He wants to see you now.

*Kingdom

King: who are you? Tell me, what do you want from me?

Keloglan: When I saw your daughter, i fall in love with her. If you allow it, I want to marry her. I will do everything for that.

King: How can I give you my beautiful daughter? You are just a hairless boy. But i will give you a chance for that. I will give you my daughter, but you must to bring me all birds of the world.

Keloglan: OK, my king (he left the kingdom). How can I find all the birds of the world? How is that possible? I guess i can't do that... And after that will king kill me. I must to run away! (He starts to walk)

* Village

Dervish: Keloglan, it seems you are thinking and you are worry. Do you have a problem? Where are you going?

Keloglan: (told him all story) I fall in love with a princess and I want to marry her. King wants me to bring all birds of the world, but I don't know, how is it possible.

Dervish: I understand your problem. I will help you. You must to go to the top of the biggest hill. It will be big cypress tree there. You will sit down under the tree and all the birds will sit on the tree. When you will see all of them sitting there, than say "PEYST". When you will say that word, they will be able not to move anywhere. Take all of them and give them to king.

Keloglan: Thank you very much for your help Dervish. I will run there now and I will do, what you said.

*Hills, under the cypress tree

Keloglan: I will wait to birds to come there. Yes, yes, I see that they are coming right now. All of them are sitting on the tree right now. "PEYST"!!! No birds can move now, I will take all of them a I will give them to king.

*Kingdom

Keloglan: My king and my Princess, my mission is completed.

Princess: Keloglan, I m so happy for that. We can marry. (to King) Father please, let to us for marry.

King: I see, you completed your mission. But if you want to marry my daughter, I have to give to you 2nd mission. If you will pass that, I will give you my

daughter. Your mission is to change your head of hairless to rich of hair. If you will reach that, I will give you my daughter. Agree?

Princess: Father, he don't need 2nd mission. He had completed first one.

King: He must do that if you really want to you.

Keloglan: Okay my king. I will try to do that. (Than he go home)

King: Vizier! Where are you?

Vizier: I m here sir. How can help to you?

King: Start the celebration process. My daughter will be married with your son. I m sure, that Keloglan can't complete second mission.

Vizier: As you wish my king. I will start married proses.

....

Keloglan: (he found out that princess will marry the son of vizier) i will show them, who is more clever! I will hife in the ceiling. When will they come to bedroom, i will say "PEYST" and they will be not able to move! (Few hours later) PEYST!

(Morning)

King: It's almost afternoon, why they didn't leave bedroom? Soldiers, go to princesses bedroom and make sure they are okay.

Keloglan: PEYST!

King: I can't believe my eyes. Almost all of people on kingdom couldn't move. Soldiers, bring to me my mentor! Only he can help me to solve this problem.

*Village

Soldier: We are in the village now, lets go to Tea House to drink tea! But we have to becarefull. Because Keloglan around village. If he will see to us we can't move. (a few munite later) I see he is coming to us.

Keloglan: I saw soldiers. You are working for king. You will has my magic. "PEYSTTT"

Soldier: I can't move. King will so angry to us.

(King coming for look soldiers to village)

King: where are my soldiers? They are not coming back? I sent them there long time ago. I have to look, where are they.

(he saw them) I said to you, going to my Mentor house for bring him to me. But you are cling!

Soldier: We wanted to just drink tea, but we clung and couldn't move.

King: What ever but I don't understand. How is it possible? Who to do that? Soldiers, Our last chance is my mentor. Just he can help us.

*Mentor house

King: Almost all of kingdom clung and can't move. Just some people can. Who did it to us? Please help us or give me any idea.

Mentor: Sir, Keloglan wanted to marry your daughter, but you didn't give her to him. Then he did it.

King: How can we solve this problem?

Mentor: There is just one way. If you will give him allowance to marry your daughter. If not, you will not solve it!

King: Soldiers, bring me Keloglan right now!

*Keloglan's house

Keloglan: Mother, I know that king will give me princess. I will marry her. If will king's soldiers ask for me, you don't know where I am, OK? You didnt see me for a long time.

Guler: I don't want say lie. If he want to see you, must to go kingdom.

Keloglan: But moher, you have to understand to me. Because i want to give him discipline. He must to know his mistake.

Guler: I understood my son. If you want do that, i will help to you. What you want i will tell them. I guess coming them now. You have to hide somewhere.

Keloglan: OK. Mother, don't forget what i said you!

Guler: Understand!

Soldiers : Is Keloglan here?

Guler: He is not here. I don't know, where he is. I didn't see him for a long time. When he learned princess marry with Vizier's son after he don't come again home. I should help to you if you give me 1000 gold money, i will find him and i will bring him to you.

Soldier: Okay, agree. Go and find him! If you will find him, I will give you more gold. Now take this 1000.

Guler: (happy) My son, you can get out of your stash. Soldiers left. After few days go to kingdom, king is waiting for you.

*Kingdom

King: (cringing)Where are you my son? I m waiting for you! Why you didn't come? Soldiers, bring me Vizier. Keloglan and my daughter will marry right now!

Vizier: Yes my King, how can help to you?

King : Vizier! Keloglan and my daughter will marry right now!

Vizier: Understand my King. I start proses right now.

King: That's good. Keloglan, do you see?. My daughter is your's now.

Keloglan: Finally you give to me, what i want. I m so happy and everybody can move now. "UNPEYSTTTT"

(Everybody can move)

King: I will make a celebration for you for 40 days and 40 nights.

THE END

Slovakça “Keloglan Macun” Oyun Metni

Keloglan a zaklínadlo

***

Postavy:

Keloglan

Kráľ

Princezná

Vizier

Guler (Keloglanova matka)

Dervish (príslušník islamských bratstiev)

Radca

Stráže

*Peyst (zaklínadlo, ktoré po vyslovení zhnehybňuje všetko živé. môže sa to vyslovovať napríklad ako “PSSSST”)

(“*” miesto)

*Zahrada

Keloglan: Ahoj, vidím Ťa síce prvý krát, ale ihneď som sa do Teba zamiloval Princezná.

Princess: Ale ja neviem kto ste. Nikdy predtým som Vás nevidela.

Keloglan: Volám sa Keloglan a zamiloval som sa do Vás, vydáte sa za mna?

Princess: Tiež sa mi páčite Keloglan, ale ak si ma chcete vziať za ženu, najprv musíte o moju ruku požiadať mojho otca.

Keloglan: Rozumiem Princezná moja, pošlem svoju matku za Vaším otcom. Potom sa môžeme vziať. Viem, som len chudobný chlapec, ale jedného dna sa vezmeme to som si istý.

Princess: Získali ste si moje srdce Keloglan. Počkám na Vás.

* Keloglanov dom

Keloglan: Mami, dnes som videl kráľovu dcéru a aj sme sa rozprávali. Zamiloval som sa do nej. Chcem si ju veľmi vziať za ženu. Žiadam ťa matka , choď za kráľom a povedz mu moje prianie. Žiadam o ruku jeho dcéry.

Guler: My sme však veľmi chudobná rodina. Po smrti tvojho otca, si veru na chlieb zarábame veľmi ťažko. Veď vieš synak. Nemáme žiadne peniaze, prácu ani postavenie...a na Tvojej hlave nie sú žiadne..vlasý... Kráľ ti nedá ruku svojej dcéry, jej manželom sa nikdy nestaneš!

Keloglan: Kráľ mi dá princeznú za ženu, milujem ju! Princezná bude moja! Milujem ju.

*Kingdom

King: Vitaj žena, povedz mi, o čo ma žiadaš?

Guler: Pane , mám syna. Každý deň sa stretáva s rôznymi problémami. Uvidel Vašu dcéru a zamiloval sa do nej. Chce si ju vziať za ženu. Kráľ môj, môžete ma aj zniesť zo sveta, urobiť so mnou čokoľvek, ale prosím Vás, dajte ruku Vašej dcéry môjmu plešatému synovi.

King: Ja netuším kto je Váš syn. Najskôr ho musím vidieť. Potom mu môžem dať šancu. Prived' mi sem svojho syna. Potom sa uvidí.

Guler: Privediem, ďakujem Vaša milosť.

* Keloglanov dom

Keloglan : Mama, ako to dopadlo som veľmi zvedaví. Rozprávala si sa s kráľom? Všetko mi vyrozprávaj!

Guler: Áno, rozprávala. Povedala som mu: "Pane , mám syna. Každý deň sa potýka s rôznymi problémami. Uvidel Vašu dcéru a zamiloval sa do nej. Chce si ju vziať za ženu. Kráľ môj, môžete ma aj zniesť zo sveta, urobiť so mnou čokoľvek, ale prosím Vás, dajte ruku Vašej dcéry môjmu plešatému synovi. "Povedal, že ti dáva šancu. Kráľ ťa chce spoznať.

*Kingdom

Kráľ: Kto ste? Povedzte mi, čo žiadate?

Keloglan: Keď som uvidel Vašu dcéru, zamiloval som do nej. Ak dostanem Vaše požehnanie, vezmem si ju za svoju ženu. Urobím pre to čokoľvek.

King: Ako Ti len môžem dať svoju prekrásnu dcéru. Si iba obyčajný plešatý chlapec. Ale môžem ti dať šancu chlapče. Ruku svojej dcéry Ti dám až po tom ako mi sám donesieš všetky druhy vtáčkov, ktoré žijú na celom širom svete.

Keloglan: Dobre kráľ môj. Splním Vašu úlohu (opustí kráľovstvo). Ako len chytím všetko vtáčvo na svete a donesiem ho kráľovi? Je to vôbec možné? Ak to nesplním, kráľ ma určite dá sťat'. Musím utiecť! (začne kráčať rýchlo).

* Zahrada

Dervish: Keloglan, vyzeráš veľmi ustarostene. Deje sa niečo? Máš problémy? Kam utekáš chlapče?

Keloglan: (rozpovie mu svoj príbeh) Zamiloval som sa do princeznej a chcem si ju vziať za manželku. Kráľ chce aby som mu doniesol všetkých vtákov, ktorí žijú na svete, ale ja sám neviem, ako ich všetky pochytať. Dá sa vôbec kráľovu úlohu splniť?

Dervish: Môžem ti pomôcť chlapče. Ak chceš úlohu splniť, musíš vyliezť na najväčší kopec. Tam uvidíš obrovský cyprusový strom. Sadneš si pod ten strom, kde všetky vtáky budú sedieť hore na strome. Keď ich uvidíš, ako tam všetky sedia, povieš "PEYST". Hneď ako to vyslovíš, pôjdu za Tebou, kamkoľvek. Budú ako skamenené. Všetkých ich zoberieš so sebou a prinesieš kráľovi.

Keloglan: Ďakujem ti veľmi pekne za tvoju pomoc Dervish. Hneď bežím na kopec a urobím všetko presne tak ako si mi povedal.

*kopec, scéna pod stromom

Keloglan: Tak tu počkám, kým priletia všetky vtáčiky. Aha, už vidím ako sa blížia. Všetky už sedia pekne na strome. "PEYST": všetky teraz priletia ku mne a ja ich odnesiem kráľovi.

*Kingdom

Keloglan: Kráľ môj, princezná moja, moja misia je splnená.

Princess: Keloglan, som tak šťastná. Môžeme sa konečne vziať. (riekla kráľovi) Som taká šťastná. (Kráľovi) Otče môžeme sa vziať?

Kráľ: Vidím, že si splnil moju úlohu. Ale ak si naozaj chceš vziať moju dcéru, musíš splniť ešte jednu úlohu. Ak ju zvládneš, dám Ti ruku mojej dcéry. Tvojou úlohou bude zmeniť tvoju hlavu bez vlasov na hlavu, na ktorej je bohatá krásna hriva. Ak to dosiahneš, dám ti moju dcéru. Súhlasíš?

Princezná: Otče, on nepotrebuje ďalšiu úlohu! Už zvládol jednu, nesplniteľnú, stojí o mňa!

Kráľ: Musí ma skutočne presvedčiť!

Keloglan: V poriadku kráľ môj. Pokúsim sa ju splniť. (Potom odchádza domov)

Kráľ: Vizier! Kde si?

Vizier: Tu som pane. Ako Vám môžem pomôcť?

Kráľ: Môžeš začať oslavovať. Moja dcéra si vezme tvojho syna. Som si absolútne istý, že Keloglan, nikdy nesplní druhú úlohu!

Vizier: Ako si želáte veličenstvo. Začneme s prípravami na svadbu.

....

Keloglan: (zistil, že princezná si ma vziať za muža syna Viziera)

Ja im ukážem, kto je viac prešibaný! Ukryjem sa na povale. Keď prídu do spálne poviem "PEYST" a nebudú sa môcť ani pohnúť!

(po pár hodinách) "PEYST"

(Ráno)

Kráľ: Je už neskoro ráno, prečo ešte vylihujú v posteli? Stráže! Chodte do Princeznej spálne, prebudte ju.

Keloglan: PEYST!

Kráľ: Nemôžem uveriť vlastným očiam! Všetci v mojom kráľovstve sú ako z kameňa. Stráže, privedte mi sem môjho radcu! Iba on mi dokáže pomôcť v tejto situácii.

*Zahrada

Stráž: Práve sme v dedine, poďme na čaj do miestnej čajovne. Ale musíme byť veľmi opatrní. Pretože sme v Koleoganovej dedine...(o pár minút). Vidím ,že sa blíži.

Keloglan: Vidím stráž. Pracujete pre kráľa. Začarujem aj Vás! “PEYSTTT”

Stráž: Nemôžem sa pohnúť. Kráľ sa bude veľmi hnevať!

(Kráľ sa rozhodne ísť za strážami do dediny)

Kráľ: Kde ste vojaci moji? Prečo sa ešte nevrátili? Poslal som ich pred hodnou chvíľou s stále tu nie sú! Idem zistiť, čo sa s nimi stalo.

(hovori sluhom keď ich uvidí) Povedal som Vám choďte do domu môjho radcu a dovedte mi ho! A Vy sa tu flákate!

Stráž: My sme si chceli iba vypiť šálku čaju, teraz sa však nemôžeme ani pohnúť.

Kráľ: Ako je toto možné? Kto Vám to počaroval? Vojaci moji, naša jediná šanca je moj radca. Iba on nám môže pomôcť!

*Radcov dom

Kráľ: Celé moje kráľovstvo sa nemôže ani pohnúť. Všetci sú ako skamenení .Iba pár z nich sa ešte môže hýbať ako predtým...Kto nám to spôsobil? Prosím ťa, pomôž môjmu kráľovstvu, prosím ťa o radu!

Radca: Pane, Keloglan si chce za ženu vziať vašu dcéru, ale vy ste mu ju za ženu nikdy dať nechceli. Bol to on.

Kráľ: Čo mám teda robiť v tejto situácii? Ako dať všetko do poriadku?

Radca: Je tu len jedna možnosť. Všetko sa dá do poriadku ak mu dáš požehnanie vziať si tvoju dcéru. Ak tak neučiniš, niet ti pomoci.

Kráľ: Sluhovia, privedte mi Keloglana hneď teraz!

*Keloglanov dom

Keloglan: Matka, viem že kráľ mi dá princeznú za ženu. Vezmem si ju. Ak by sa na mňa stráže vypytovali, povedz im, že nevieš kde som. Dobre? Nevidela si ma veľmi dlhú dobu.

Guler: Synak, nechcem klamať. Ak ťa chce vidieť, mal by si navštíviť kráľovstvo.

Keloglan: Mami , musíš ma pochopiť. Chcem mu dať príučku, musí sa ponaučiť zo svojej chyby. Musí niesť následky za svoje činy!

Guler: Ja rozumiem chlapče. Ak chceš tak urobiť, pomôžem ti. Poviem teda, že som ťa dlho nevidela... Myslím, že sem práve kráčajú. Schovaj sa niekam!

Keloglan: Idem sa skryť! Mama nezabudni, čo som ti hovoril. Ďakujem!

Guler: Samozrejme, bež sa rýchlo skryť!

Soldiers: Je tu váš syn Keloglan?

Guler: Nie je tu. Nevieť kde je. Trápi ma. Nevidela som ho od doby kedy zistil, že kráľ chce dať princeznú za ženu Vizierovmu synovi...Odvtedy neprišiel domov. Môžem Vám však pomôcť nájsť ho, ak mi dáte tisíc zlatých dukátov, nájdem ho a privediem za vami!

Stráže: Súhlasíme!.Chod'te a prineste nám ho! Tu máte tých tisíc zlatých a ak nám ho privediete dáme vám ďalšie dukáty!

Guler: (šťastná) Synak, môžeš vyliezť zo skrýše. Stráže odišli. O pár dní choď do kráľovstva, kráľovi sluhovia ťa tam už čakajú.

*Kráľovstvo

Kráľ: (zhrbený) Kde si syn môj? Čakám na Teba. Prečo si neprišiel? Stráže prived'te mi Viziera.

Vizier: Veličenstvo. Ako Vám môžem pomôcť?

Kráľ: Vizier! Keloglan a moja dcéra sa okamžite vezmú !

Vizier: Pochopiteľne kráľ môj. O všetko sa idem ihneď postarať.

Kráľ: Výborne. Vidiš Keloglan? Ruka mojej dcéry patrí tebe.

Keloglan: Konečne ste splnili, sľúbili. Som veľmi šťastný a odteraz zaklínadlo neplatí. Všetci sa môžu slobodne hýbať. “UNPEYSTTTT”

(všetci sa môžu hýbať)

Kráľ: Vystrojíme veľkú hostinu a budeme hodovať 40 dní a 40 nocí.

Koniec

Türkçe “Keloğlan Macun” Oyun Metni

BİR VARMİŞ BİR YOKMUŞ

KUKLALAR

Keloğlan

Prenses

Güler (Keloğlanın Annesi)

Padişah

Vezir

Akıl Hocası

Derviş

Yeniçeri Askerleri

Kuşlar

***

Saray Bahçesi

Keloğlan: Kim var orda?

Keloğlan: Kimsin?

Prenses: Kim miyim?

Keloğlan: Kimsin?

Prenses: Niye sordun?

Keloğlan: Merhaba, seni ilk defa görüyorum buralarda.

Prenses: Merhaba, ben Prensesim. Buralarda hiç görmedim seni, asıl sen kimsin?

Keloğlan: Benim adım Keloğlan, sanırım sana aşık oldum. Benimle evlenirmisin?

Prenses: Bende senden hoşlandım Keloğlan. Benimle gerçekten evlenmek istiyorsan ilk önce Padişah babamın iznini almalı, beni ondan istemelisin.

Keloğlan: Anladım Prensesim. Annemi seni istemesi için Padişah babana yollayacağım, sonrasında evlenebiliriz. Biliyorum sen bir Prensesin ve bende fakir bir genç ama eminim biz bir gün evleneceğiz.

Prenses: Sene benim kalbimi kazanmayı başardın Keloğlan. Senin için bekliyor olacağım.

KELOĞLANIN EVİ

Keloğlan: Anne...Anneee.. çok dikkali dinle beni. Bugün Padişahın kızı ile tanıştım. Birlikte yürüdük, konuştuk. Birbirimize aşık olduk. Ben onunla evlenmek istiyorum. Ne olur benim dileğimi Padişaha ilet. O da kızını bana versin.

Güler: Oğlum benim, canım oğlum, keltoş oğlum, biz çok fakir bir aileyiz. Baban öldükten sonra bir dilim ekmeği bile kolay alamaz olduk, bunu biliyorsun. Senin ne bir işin ne de bir yeteneğin var. Cebinde beş kuruş paran yok. Herşeyden önce kafanda bir tel saç bile yok. Bunlara rağmen Padişahın kızını sana vericeğini mi düşünüyorsun?

Keloğlan: (Keloğlan çılgına döner) Anneee yaa bane bana ne Padişah kızını bana vermek zorunda. Prensesle evlenmeliyim. Ben onu çokook seviyorum.

SARAY (KELOĞLANIN ANNESİ SARAYA GİDER)

Asker: Padişahım bir kadın sizi görmek ister.

Padişah: Gelsin....Söyle kadın, benden ne istersin?

Güler: Efendim, benim bir keltoş oğlum var. Adı Keloğlan, Onun istekleri hiç bitmez. Şimdi de Prenses ile tanıştığını ona aşık olduğunu söyledi. Benim keltoş oğlum sizin kızınız ile evlenmek istiyor. Ey yüce Padişahım, bana istediğini söyleyebilir, yapabilirsin ama ne olur kızını benim oğluma ver.

Padişah: (Alaycı bir tavırla) Senin oğlunu tanımıyorum ben. İlk önce onu görmem gerekli. Sonrasında belki bir şans verebilirim ona. Onu bana getir! Ne olacağını birlikte görelim.

Güler: Teşekkür ederim efendim. Keltoş oğlumu size getireceğim. Saygılar

KELOĞLANIN EVİ

Keloğlan: (çok heyecanlı, yerinde duramaz) Anne, Annee.. Ne oldu? Çok heyecanlıyım. Padişah ile konuştun mu? Kızını bana vericek mi? Herşeyi anlat bana anne ama her şeyi...

Güler: Evet, konuştum. Padişaha dedim ki; -- benim bir keltoş oğlum var...dedim. Adı da Keloğlan, o hergün bir çok istekle karşıma çıkıyor dedim. Prenses ile tanışmış, ona aşık olmuş...dedim. Benim keltoş oğlum sizin kızınız ile evlenmek istiyor ...dedim. Padişahım, bana istediğini söyleyebilir, yapabilirsin ama ne olur kızını benim oğluma ver... dedim.—Bunları söyledikten sonra sana bir şans verdi. Padişah seni görmek istiyor şimdi.

Keloğlan: Yaşasın Yaşasın!

SARAY

Asker: Padişahım keltoş bir oğlan sizi görmek istiyor.

Padişah: Gelsin...

Keloğlan: Padişahım Padişahım!

Padişah: Kimsin ? Söyle bana, benden ne istiyorsun?

Keloğlan: Padişahım, kızınız Prensesi ilk gördüğümde ona aşık oldum. Eğer izin verirseniz annemin de size söylediği gibi onunla evlenmek istiyorum. Bunun için de her şeyi yapmaya hazırım.

Padişah: (Hiddetlenir) Sana dünyalar güzeli kızımı nasıl veririm. Sen sadece hiçbir şeyi olmayan kel keltoş bir oğlansın. **(Düşünür... sakinleşir...alaycı bir tavır ile)** Ama sana bir şans verebilirim. Prensesi sana verebilirim **AMAAAA!!!** dünyadaki bütün kuşları bana getirmelisin.

Keloğlan: (Çok heyecanlıdır) Tamam Padişahım, anlaştık. **(koşarak saraydan çıkar...sakinleşir....sesli düşünmeye başlar)** Dünyadaki bütün kuşları nasıl toplayabilirim? Bu nasıl mümkün olabilir? Sanırım ben bunu yapamam. **(telaş başlar)** Bunu başaramazsam Padişah beni zindana atar. Kaçmalıyım uzaklara..**(Koşar)** Uzaklara Kaçmalıyım!

KÖY (KELOĞLAN KOŞARKEN DERVİŞE RASTLAR)

Derviş: Keloğlan dur, neden koşuyorsun? Seni çok endişeli görüyorum. Bir derdin mi mi var? Nereye gidiyorsun?

Keloğlan: (nefes nefese bütün başına gelenleri anlatır) Padişahın kızına aşık oldum ve onunla evlenmek istiyorum. Karşısına çıkıp Prensesi kendime istedim ama Padişah bunun olabilmesi için dünyadaki bütün kuşları ona götürmemi istedi. Bu imkasız gözüküyor. Ben bunu başaramıyacağımı düşündüğüm için uzaklara kaçıyordum.

Derviş: (düşünür, kafasını yukarı aşağı sallar) Senin derdini anladım Keloğlan. Sana yardım edeceğim. İlk önce dünyanın en yüksek dağına çıkmalısın. Orada dünyanın en tatlı kirazlarının olduğu koaman bir ağaç vardır. Bütün kuşlar o kirazların tadına bakmak için oraya giderler. Ağacın altına otur, ne zaman bütün kuşlar üzerine kondu o zaman sihirli kelime –MACUN- de. Deee!

Keloğlan: Macuun!

Derviş: İşte böyleee ... Aferin! Sen bu sihirli kelimeyi söylediğin an bütün kuşlar ağaca yapışır ve sen onları toplayabilirsin. Sonrasında Padşaha götürür Prensesine kavuşursun.

Keloğlan: (Çok mutlu) Teşekkürler.. çok teşekkürler Derviş. Bu iyiliğini asla unutmuyacağım. Hemen koşup bütün dediklerini yapacağım.

DAĞ, KİRAZ AĞACININ ALTI (SAHNEYE KİRAZ AĞACI GELİR, KUŞLAR ÜZERİNE TEKER TEKER KONAR)

Keloğlan: (sessiz konuşur, kuşları kaçırmamak için) Burada bütün kuşların gelmesini bekleyebilirim. Evet... Evettt geliyorlar bu tarafa bütün kuşlar. Hepsinin ağacın üzerine konduğu anı beklemeliyim. Şimdiiii...-MACUN- (**bütün kuşlar hareket edemezler**) evetttt ... başardimmm. Şimdi bunların hepsini Padişaha götüreceğim.

SARAY (KELOĞLAN HEYECANLI BİR ŞEKİLDE ELİNDE KUŞLAR İLE SARAYA GİRER)

Keloğlan: Padişahım.. Padişahım ve Prensesim, bana verdiğiniz görevi başardım. Size bütün kuşları getirdim.

Prenses:(mutlu) Keloğlan, Aşkımm... ben bunu başardığın için çok mutluyum. (Padişaha)Artık evlenebiliriz değilmi baba? Ne olur babacım evlenmemize izin ver.

Padişah: (şaşkın) Görüyorum ki sana verdiğim görevi tamamlamışsın. **AMAAA** kızım ile evlenmek istiyorsan sana ikinci bir görev daha vericem. Eğer bu ikinci sınavıda geçersen o zaman sizin evlenmenize izin vericem. **(Alaycı bir tavırla)** ikinci görevin keltoş kafanda saç çıkarmak. Eğer bunu başarabilirsen Prensesle evlenebilirsin. Anlaştık mı?

Prenses: Baba. Keloğlanın ikinci bir göreve ihtiyacı yok. Birinciyi layıkıyla başardı.

Keloğlan: Evet yaptım Padişahım! Başardım!

Padişah: Keloğlan seni gerçekten istiyorsa bunu yapmak zorunda.

Keloğlan: Tamam Padişahım. Bunu da yapacağım. Prenses için her şeyi yaparım. **(Çıkar)**

Padişah: (Askerlere) Veziri çağırın bana.... Vezir neredesin?

Vezir: Buradayım saygıdeğer Padişahım. Nasıl yardımcı olabilirim.

Padişah: Keloğlan kızınmla evlenmek istiyor. Verdiğim imkansız bir görevi başardı. İkincisini de başaracağından eminim. O saraya dönmeden Prensesi senin oğlun ile evlendireceğim.

Vezir: Nasıl isterseniz Padişahım. Emriniz başım üstüne. Evlilik hazırlıklarına hemen başlıyorum.

SARAYIN BAHÇESİ (KELOĞLAN, PRENSESİN VEZİRİN OĞLU İLE EVLENECEĞİNİ ÖĞRENMIş VE ÖFKELDIR)

Keloğlan: Demek Padişah benimle oyun oynamak istiyor. Kızımı Vezirin oğluna verdiğini duymayacağımı sanmış olmalı. Padişaha bunu ödeticem, bakalım kim daha zeki. Yarın sabah Prenses ve Vezirin oğlu bahçede gezerlerken ağaçların

arasına saklanıcam ve uygun bir zamanda –MACUN- deyip onları hareketsiz kılıcam.

Padişah: Neredeyse akşam oldu. Sabah Prenes ve damadım bahçeye yürüyüşe çıkmışlardı, hala dönmediler. Askerler bahçeye gidin ve kontrol edin. Kızımın başına birşey mi geldi yoksa?

Keloğlan: (Keloğlan sakladığı yerden –MACUN- der, askelerde hareket edemezler) MACUNNN

Padişah: Gözlerime inanamıyorum. Neredeyse saraydaki herkez hareket edemez hale gelmiş. Askerler bana köyde yaşayan Akıl Hocamı getirin. Bu problemi çözmek için sadece o bize yardım edebilir.

KÖY

Asker: Köye geldik sonunda. Hadi kahveye gidip birer çay içelim. Ama dikkatli olmalıyız, Saraydakilerin başlarına gelenler bizim başımızda gelebilir. Eğer fark edilirse bizde sihir yapılır ve olduğumuz yerden kıpırdamayız. **(kisa bir süre sonra) ...bize doğru gelen birisi var sanırım.(kim olduğunu bilmedikleri Keloğlanı farkederler)**

Keloğlan: Askerleri gördüm. Sizde Padişah için çalışıyorsunuz. Şimdi sihrimin sırasını görme vaktiniz geldi. –MACUN-

Asker: Aklımıza gelen başımıza geldi. Hareket edemiyorum. Keltoş bize de sihir yaptı. Padişah bize çok kızıcak.

(Padişah askerleri kontrol etmek için köye gelir)

Padişah: (kendi kendine endişeli konuşur) Nerede benim askerlerim. Geri dönmediler. Ben onları uzun zaman önce yolladım. Nerede olduklarına bakmak zorundayım.

(Askerleri bulur) Sizi Akıl Hocamı bana getirmeniz için yolladım ama siz kahvede vakit kaybediyorsunuz. Neden hareketsiz duruyorsunuz?

Asker: Biz sadece çay içmek istedik ama birisi bizi farkettiler ve sihiri ile hareketsiz kıldı. Nedeni bu.

Padişah: Her neyse, ben anlayamıyorum. Bu nasıl mümkün olur. Bu sihri kim neden yapabilir?... Askerler son şansımız Akıl Hocası. Bize sadece o bir çare bulabilir.

AKIL HOCASININ EVİ

Padişah: Saygıdeğer Akıl Hocamız, neredeyse bir kaç kişi dışında tüm saray hareketsiz halde kaldı, birkaç kişi dışında. Bunu bize kim ve neden yaptı. Şimdi bize yardım et ve bir fikir ver kurtulmamız için.

Akil Hocası : Padişahım, ben bunun nedenini ve nasıl kurtulacağınızı biliyorum. Şöyle açıklayım size; Keloğlan sizin kızınız ile evlenmek istemiş ama siz vermemişsiniz. İkinci görevi tamamlamasını bile beklemeden kızınızı Vezirin oğluna vermişsiniz. İşte bütün bunlara sebep bu.

Padişah: Nasıl kurtulabiliriz bu durumdan?

Akil Hocası: Bu durumdan kurtulmak için Sadece bir yol var. Prensesin Keloğlan ile evlenmesine izin vereceksin yoksa sonsuza kadar bu durumda kalırsınız.

Padişah: Anladım. Teşekkürler. Askeler Keloğlanı hemen bana getirin.

KELOĞLANIN EVİ

Keloğlan:(Kralın kızını vericeğini öğrenen Keloğlan kendini ağırdan satmak için bi süre ortalıktan kaybolmak ister) Anne, anneeee.. Padişahın beni aradığını ve kızını bana vericeğini duydum. Bütün şehirde askerleri beni arıyor. Bizim eve gelirse onlara uzun zamandır beni görmediğini söyle.Tamammı?

Güler: Keltoşum, ben yalan söylemek istemiyorum. Yalan söylemek iyi bir şey değil. Padişah seni görmek istiyorsa saraya gitmek zorundasın.

Keloğlan: Canım annecim ne olur beni anla! Padişaha bir ders vermek istiyorum. Çünkü o da bana yalan söyledi. Hatasını anlamak zorunda.

Güler: Anladım oğlum. Eğer bunu gerçekten istiyorsan sana yardım edeceğim. Sen ne dememi istiyorsan ben onlara onu söyleyeceğim. Şiiit! Askerler geliyor. Seslerini duyabiliyorum. Hemen saklan keltoşum!

Keloğlan: Tamam anne, sana söylediklerimi unutma.

Güler: Anladım.

Asker: Keloğlan burdamı?

Güler: O burada değil, nerede olduğunu da bilmiyorum. Uzun zamandır oğlumu görmedim. Prensesin Vezirin oğlu ile evleneceğini öğrendiği günden beri eve gelmiyor. (Ağlar) O çok mutsuz! **AMA...(Kurnaz bir ses tonu ile)** oğlumu mutlu etmek için bana bana yardım ederseniz onu bulup size getiririm.

Asker: Tamam. Anlaştık. Oğlunu mutlu etmen için elimizden geleni yapacağız.

Güler:(Mutlu) Oğlum...oğlummm.. saklandığın yerden çıkabilirsin. Askerler giti. Bir kaç gün sonra saraya git. Padişah kızını vermek için seni bekliyor.

SARAY (BİRKAÇ GÜN SONRA)

Padişah: (Sırnaşık tavırlarla) Oğlum nerelerdesin? Gözüm yollarda kaldı seni beklemekten. Neden daha önce gelmedin? Askerler... bana veziri çağırın. Vezir, beni iyi dinle.

Vizier: Evet Padişahım, nasıl yardımcı olabilirim?

Padişah : Vezir, Kızım ve Keloğlanın nikahı hemen şimdi yapılacak.

Vizier: Anladım efendim. Hemen işlemleri başlatıyorum.

Padişah: Güzeel. Keloğlan görüyorsunuz? Kızımla evelebilirsin artık.

Keloğlan: Sonunda istediğim oldu. Şu an çok mutluyum.

Prenses: Ben de çok mutluyum

BİRLİKTE: Yaşasın!

Keloğlan: Sanırım tüm sihirleri iptal etme vakti geldi. **(Bağırarak sihiri iptal eder) -ÇÖZÜL MACUNNN-** herkes eski haline döndü artık.

Padişah: Sizin için 40 gün 40 gece kutlama yapıcağım.

***

Ek.V

Slovakya Afiş “Keloğlan Macun”

KELOĞLAN A ZAKLÍNADLO
Turecká rozprávka

AKADÉMIA UMENÍ

KELOĞLAN'in yaptıklarına gözleriniz inanamayacak. Neler yaptığını görmek için hikayesini izlemelisiniz.

Na motívy pôvodnej tureckej rozprávky napísal
Serhat Sezgin

Dramaturgia
Katarína Hitzingerová

Preklad
Milan Zvrata

Úprava a réžia
Silvia Zeumerová

Scéna - bábky - kostýmy
Serhat Sezgin

Hrajú
Eva Javorská a Nikolo Bahál

Kedy: 19. júna 2014 o 17.00 hod.
Kde: Klub HaD (Hudby a Divadla), Horná 95, Banská Bystrica

Şekil 98 Oyun afişi, tasarımcı Murat Kara, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Hudby a Divalda, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya

Türkiye Afiş “Bir Varmış Bir Yokmuş”

Şekil 99 Oyun afişi, tasarımcı Ece Çalış Zeğerek, ‘Bir Varmış Bir Yokmuş’ oyunu, Metin And Sahnesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta, Türkiye

Ek.VII

Brošür "Keloĝlan Macun"

DIVADLO
Klasická umeni v Banské Bystrici

program DECEMBER

01 Pondelok	Repríza 18:30 FDU AU mestnosť č. 232	Kadiaľ ma(rto) povedieš?! Text: Monika Tatárková, Gabriela Očkajová/ Pedagogické vedenie: Jana Olhová, Richard Rážia: Monika Tatárková/ Účinkuje: Gabriela Očkajová <i>Na predstavenie je potrebná rezervácia</i>
02 Utorok	Repríza 18:30 FDU AU Divadelná sála	David Mamet: Sexuálna perverzita v Chicagu "Dnes to už nikto nerobí normálne..."Kontroverzná, provokatívna čierna komédia o krehkých medziľudských vzťahoch. Krátky exkurz do problematiky lásky a "lásky". Úprava a režijné vedenie: Zuzana Galková/ Pedagogické vedenie: Karol Čičmanec Účinkujú: Marek Rozkoš, Tomáš Krištof, Natália Vaňová, Kristína Medvecká - Herešková
03 Streda	Repríza 18:30 FDU AU Divadelná sála	Roland Schimmelpfennig: ARABSKÁ NOC Päť osôb, päť hraničných situácií, päť osudov...jeden byt, jedna cesta...cesta do arabskej z ktorej niet návratu. Réžia: Petra Kovalčíková/ Dramaturgia: Katarína Vozárová/ Scénografia: Michal Bugáš Pedagogické vedenie: Jan Vedral, Katarína Burdová Účinkujú: Filip Hajduk, Romana Pačková, Jakub Muranský, Jana Szendreiiová, Martin J.
05-07 Piatok - Nedela	Možnosť rezervácie organizovaného predstavenia v rámci Mikuláša. FDU AU Divadelná sála	Serhat Sezgin: KELOĜLAN A ZAKLÍNADLO Bábková rozprávka Réžia: Silvia Zeumerová/ Dramaturgia: Katarína Hitzingerová/ Preklad: Milan Zvada Účinkujú: Eva Javorská, Nikolo Bahú
08 Pondelok	Repríza 17:00 FDU AU Divadelná sála	BALADA O SRDCI Monodráma Pedagogické vedenie: Jana Olhová, Tomáš Mischura, Dana Turanská Účinkujú: Zuzana Miklošková, Samuel Borsik

Fakulta dramatických umení AU/ KU
Horná 95 (bývalé RK CENTRUM)
97401 Banská Bystrica

Şekil 100 Oyun Broşürü, Academi Umeni, banka Bytrica, Slovaky

Prova Resimleri “Keloğlan Macun”

Şekil 101 Prova, Eva Javorska, Nikolo Bahul, Serhat Sezgin ve Silvia Zeumerova, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovaky

Şekil 102 Prova, Nikolo Bahul ve Eva Javorska, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovaky

Şekil 103 , Silvia Zeumerova(Oyunun yönetmeni ve müzikleri 'Arp') ve Nikolo Bahul, Akademia Umeni, Banksa Bystrica, Slovaky

Kukla Resimleri “Keloğlan Macun”

Şekil 104 Keloğlan el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovaky

Şekil 105 Prenses el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, ‘Keloğlan Macun’ oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovaky

Şekil 106 Keloğlan ve Prenses el kuklaları, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya

Şekil 107 Akıl Hocası el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya

Şekil 108 Ağaç ve Kuşlar kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya

Şekil 109 Yeniçeriler el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakya

Şekil 110 Derviş el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovaky

Şekil 111 Kral el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovaky

Şekil 112 Güler (Keloğlanın Annesi) el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakia

Şekil 113 Vezir el kuklası, tasarımcı Serhat Sezgin, 'Keloğlan Macun' oyunu, Akademia Umeni, Banksa Bysrica, Slovakia

Ek.X

Ek.XI

Ek.XII